

Tilinpäätös 2011

Lassila & Tikanojan koko vuoden liikevaihto oli 652,1 miljoonaa euroa (598,2) ja se kasvoi 9,0 %. Liikevoitto oli 25,6 miljoonaa euroa (40,2), mikä on 3,9 % (6,7) liikevaihdosta. Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 44,3 miljoonaa euroa (45,5).

Osakekohtainen tulos oli 0,44 euroa (0,68).

Operatiivisen toiminnan liikevoiton muodostuminen

Milj. €	2011	2010
Liikevoitto	25,6	40,2
Kertaluonteiset erät:		
L&T Biowatin arvonalentuminen	17,1	
L&T Biowatin pellettiliiketoiminnan lopetus	0,1	3,4
Moskovan siivousliiketoiminnan lopetus		0,4
Uudelleenjärjestelykulut	1,5	1,5
Operatiivisen toiminnan liikevoitto	44,3	45,5

Sisältö

Hallituksen toimintakertomus	2	19. Vaihto-omaisuus.....	46
Osakkeet ja osakkeenomistajat	11	20. Myyntisaamiset ja muut saamiset.....	46
Tunnusluvut	15	21. Myytävissä olevat rahoitusvarat	46
Konsernitilinpäätös	17	22. Rahavarat.....	46
Konsemituloslaskelma.....	17	23. Oma pääoma.....	47
Laaja konsemituloslaskelma.....	17	24. Osakeperusteiset maksut.....	48
Konsemitase.....	18	25. Eläkevelvoitteet.....	51
Konsernin rahavirtalaskelma.....	20	26. Varaukset.....	52
Laskelma konsernin oman		27. Lainat.....	52
pääoman muutoksista.....	21	28. Muut pitkäaikaiset velat	53
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	22	29. Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	53
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	22	30. Rahoitusvarat ja -velat arvostusryhmittäin	54
1. Segmentti-informaatio.....	30	31. Johdannaissopimukset.....	55
2. Hankitut liiketoiminnot.....	33	32. Muut vuokrasopimukset.....	56
3. Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut.....	36	33. Rahavirtalaskelman liitetiedot.....	56
4. Pitkäaikaishankkeet.....	36	34. Lähipiiritapahtumat.....	56
5. Poistot ja arvonalentumiset.....	36	35. Tilintarkastuskustannukset.....	57
6. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut.....	36	36. Vastuositoumukset	57
7. Tutkimus- ja kehitysmenot	37	37. Rahoitusriskien hallinta	58
8. Rahoitustuotot ja -kulut.....	37	38. Riita-asiat ja oikeusprosessit.....	61
9. Tuloverot.....	37	39. Raportointikauden päättymisen	
10. Osakekohtainen tulos.....	39	jälkeiset tapahtumat.....	61
11. Osakekohtainen osinko ja pääomanpalautus.....	39	Emoyhtiön tilinpäätös	62
12. Aineettomat hyödykkeet.....	40	Varojenjakoehdotus	69
13. Liikearvojen arvonalentumistestit.....	42	Tilintarkastuskertomus	70
14. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet.....	43	Tietoja sijoittajille	71
15. Yhteisyritykset.....	45	Yhtiökokous ja	
16. Tytäryritykset.....	45	pääomanpalautuksen maksu	73
17. Myytävissä olevat			
pitkäaikaiset sijoitukset	45		
18. Rahoitusleasingsaamiset.....	45		

Kaikki vuosikertomuksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluvusta.

Hallituksen toimintakertomus

Konsernin liikevaihto ja tulos

Lassila & Tikanojan koko vuoden liikevaihto oli 652,1 miljoonaa euroa (598,2; 582,3) ja se kasvoi 9,0 %. Liikevoitto oli 25,6 miljoonaa euroa (40,2; 50,3), mikä on 3,9 % (6,7; 8,6) liikevaihdesta. Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 44,3 miljoonaa euroa (45,5; 51,3). Osakekohtainen tulos oli 0,44 euroa (0,68; 0,85).

Liikevaihto kasvoi vertailukaudesta Ympäristöpalveluiden ja teollisuuden puhtaanapitopalveluiden kysynnän kohentumisen ansiosta. Kiinteistönhoidossa työkanta säilyi hyvänä koko vuoden. Liikevaihtoa kasvattivat lisäksi ensimmäisellä vuosipuoliskolla tehdyt yritysostot. Liikevaihdon kasvusta lähes puolet tuli yritysostoista. Puupohjaisten polttoaineiden kilpailukyky oli heikko koko vuoden ja niiden myynti jäi vertailukaudesta selvästi.

Koko vuoden operatiivinen liikevoitto oli samaa tasoa kuin vertailukaudella. Liikevoittoa rasittivat kohonneet palkka-, alihankinta- ja polttoainekustannukset sekä jätteen loppusijoituskustannusten tilapäinen kohoaminen vuoden ensimmäisellä puoliskolla. Kaikilla toimialoilla tehtiin kustannusnousua vastaavia hinnankorotuksia.

Koko vuoden tulosta rasitti Uusiutuvien energialähteiden liikearvosta ja muista omaisuuseristä kirjattu kertaluonteinen 17,1 miljoonan euron arvonalentuminen (15.12.2011 tiedotettiin 17,8 milj. e arvonalentumisesta). Vertailukaudella kirjattiin pellettiliiketoiminnan lopettamisesta 3,4 miljoonan euron kertaluonteinen kulu.

Konsernin veroaste oli 19,2 prosenttia, jota alensivat Suomen verokannan lasku sekä purkutappioiden poistojen verovähennysoikeudesta saatu hallinto-oikeuden päätös.

Ympäristöpalvelut

Ympäristöpalveluiden koko vuoden liikevaihto kasvoi 12,4 % ja oli 325,9 miljoonaa euroa (290,0; 284,2). Liikevoitto oli 34,0 miljoonaa euroa (33,7; 36,0). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 34,0 miljoonaa euroa (34,0; 36,7).

Toimialan liikevaihto kasvoi vertailukaudesta pääosin organisaation jättevolyymien kasvun ja teollisuuden palveluiden hyvän kysynnän ansiosta. Uusioraaka-aineiden volyymit ja hintataso nousivat alkusyksyyn saakka, minkä jälkeen hintataso kääntyi lievään laskuun vuoden lopussa. Toisella neljänneksellä toteutettu Papros Oy:n yritysosto vahvisti toimialan asemaa uusiokuitumarkkinoilla.

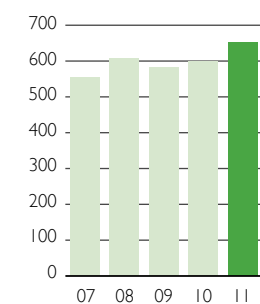
Toimialan liikevoitto oli vertailukauden tasolla. Kannattavuutta rasittivat vuoden alkupuolella kierrätyslaitosten suunniteltua alhaisemmat käyntiasteet ja jätteen loppusijoituskustannusten tilapäinen nousu sekä kohonneet tuotantokustannukset. Prosessipuhdistuspalveluiden sopeuttaminen alkuvuoden kysynnän vaihteluihin ei täysin onnistunut, mutta kesäkuukausien laajat seisokkityöt onnistuivat hyvin.

Yhteisyritys L&T Recoilin liikevaihto kasvoi vertailukaudesta. Myös laitoksen käyntiaste ja toimintavarmuus paranivat vuoden loppua kohden, vaikka lopputuotteen saanto jäikin alle tavoitteen. Yhteisyrityksen tappio pieneni vertailukaudesta siitä huolimatta, että laitoksella pidettiin kaksi lähes kuukauden mittaista seisokkia vuoden aikana.

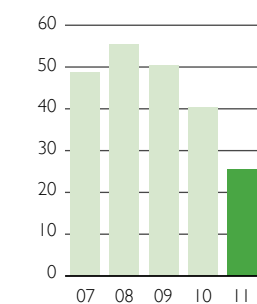
Toimialan ulkomaantoiminnan liikevaihto pysyi vertailukauden tasolla, mutta tulos heikkeni hieman. Kannattavuutta rasitti pääosin Ympäristöpalveluiden kiristynyt kilpailutilanne Latviassa, mikä vaikeutti toiminnan kehittämistä.

Vuoden aikana solmittiin jälleen useita laajoja palvelusopimuksia vähittäiskauppaketjujen ja tuottajavastuuyhteisöjen kanssa. Markkinoille lanseerattiin onnistuneesti myös uusi Managreen-palvelu, jolla asiakkaille voidaan tarjota ympäristöhuollon kokonaissopimusten ja niihin liittyvien verkostokumppaneiden hallinnointia.

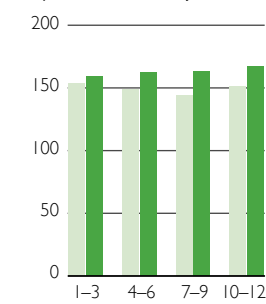
Liikevaihto, milj. €

Liikevoitto, milj. €

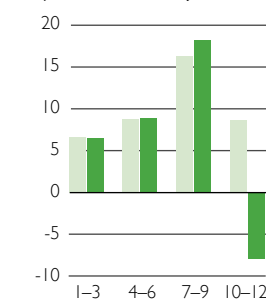

Liikevaihto vuosi- neljänneksittäin, milj. €

■ 2010
■ 2011

Liikevoitto vuosi- neljänneksittäin, milj. €

■ 2010
■ 2011

Siivous- ja käyttäjäpalvelut

Siivous- ja käyttäjäpalveluiden koko vuoden liikevaihto oli 157,3 miljoonaa euroa (140,6; 143,3). Se kasvoi 11,8 %. Liikevoitto oli 7,1 miljoonaa euroa (7,5; 10,3). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 7,5 miljoonaa euroa (8,0; 10,6).

Liikevaihto kasvoi vertailukaudesta pääosin alkuvuonna tehtyjen yritysostojen (Hansalaiset Suomessa ja Östgöta Städ Ruotsissa) ansiosta. Myös tilausmyynti kasvoi vertailukaudesta.

Toimialan kannattavuutta rasittivat uusien kohteiden aloituskustannukset vuoden alkupuolella ja toisen neljänneksen aikana tehdyistä yritysostoista aiheutuneet odotettua korkeammat integraatiokustannukset.

Vertailukauden liikevoittoa heikensi 0,7 miljoonan euron luottotappio Venäjän toiminnassa.

Kiinteistöhoito

Kiinteistöhoitoon koko vuoden liikevaihto kasvoi 9,0 % ja oli 134,6 miljoonaa euroa (123,5; 100,2). Liikevoitto oli 8,2 miljoonaa euroa (7,8; 7,4). Operatiivisen toiminnan liikevoitto oli 8,2 miljoonaa euroa (7,9; 7,5).

Toimialan liikevaihto kasvoi vertailukaudesta alkuvuonna hyvin sujuneen kiinteistöhuollon tilausmyynnin sekä kiinteistöteknisten palveluiden ja vahinkosaneerauksen läpi vuoden hyvänä säilyneen työkannan ansiosta. Tilausmyyntiä edisti osaltaan runsasluminen alkuvuosi ja entisestään laajentuneet vakuutusyhtiökumppanuudet.

Toimialan koko vuoden liikevoitto parani, vaikka sitä rasittivatkin kohonneet tuotanto- ja ylityökustannukset. Myös tilaustöiden kannattavuus oli heikompi kuin vuotta aiemmin.

Liikevaihto toimialoittain

1 000 €	2011	2010	Muutos %	2009
Ympäristöpalvelut	325 884	290 031	12,4	284 219
Siivous- ja käyttäjäpalvelut	157 271	140 615	11,8	143 273
Kiinteistöhoito	134 591	123 469	9,0	100 164
Uusiutuvat energialähteet	45 402	55 106	-17,6	64 125
Eliminoinnit	-11 018	-11 028		-9 475
Yhteensä	652 130	598 193	9,0	582 306

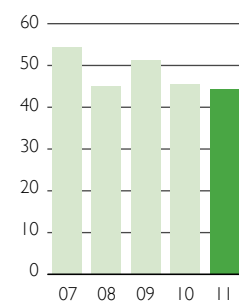
Liikevoitto toimialoittain

1 000 €	2011	%	2010	%	Muutos %	2009	%
Ympäristöpalvelut	33 970	10,4	33 674	11,6	0,9	35 959	12,7
Siivous- ja käyttäjäpalvelut	7 131	4,5	7 524	5,4	-5,2	10 308	7,2
Kiinteistöhoito	8 181	6,1	7 764	6,3	5,4	7 378	7,4
Uusiutuvat energialähteet	-21 250	-46,8	-6 553	-11,9		-958	-1,5
Konsernihallinto ja muut	-2 435		-2 190			-2 423	
Yhteensä	25 597		40 219	6,7	-36,4	50 264	8,6

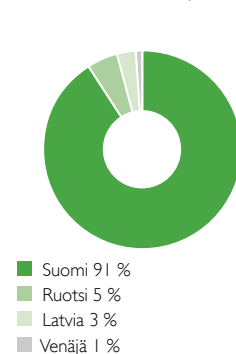
Tuloslaskelma vuosineljänneksittäin

I 000 €	10-12/ 2011	7-9/ 2011	4-6/ 2011	1-3/ 2011	10-12/ 2010	7-9/ 2010	4-6/ 2010	1-3/ 2010
Liikevaihto								
Ympäristöpalvelut	84 014	85 906	83 535	72 429	73 992	75 806	75 624	64 609
Siivous- ja käyttäjäpalvelut	40 101	41 530	40 784	34 856	34 580	35 659	35 710	34 666
Kiinteistönhoito	33 451	31 322	30 879	38 939	31 596	26 926	28 090	36 857
Uusiutuvat energialähteet	12 578	7 213	9 600	16 011	15 266	7 617	12 097	20 126
Toimialojen välinen liikevaihto	-3 143	-2 502	-2 612	-2 761	-3 927	-2 238	-2 507	-2 356
L&T yhteensä	167 001	163 469	162 186	159 474	151 507	143 770	149 014	153 902
Liikevoitto								
Ympäristöpalvelut	8 305	12 308	9 182	4 175	8 204	10 930	10 124	4 416
Siivous- ja käyttäjäpalvelut	937	3 718	1 001	1 475	181	4 088	2 218	1 037
Kiinteistönhoito	1 928	3 582	769	1 902	633	3 263	1 075	2 793
Uusiutuvat energialähteet	-18 189	-1 085	-1 325	-651	-361	-1 432	-3 900	-860
Konsernihallinto ja muut	-887	-344	-767	-437	-104	-574	-762	-750
L&T yhteensä	-7 906	18 179	8 860	6 464	8 553	16 275	8 755	6 636
Liikevoittoprosentti								
Ympäristöpalvelut	9,9	14,3	11,0	5,8	11,1	14,4	13,4	6,8
Siivous- ja käyttäjäpalvelut	2,3	9,0	2,5	4,2	0,5	11,5	6,2	3,0
Kiinteistönhoito	5,8	11,4	2,5	4,9	2,0	12,1	3,8	7,6
Uusiutuvat energialähteet	-144,6	-15,0	-13,8	-4,1	-2,4	-18,8	-32,2	-4,3
L&T yhteensä	-4,7	11,1	5,5	4,1	5,6	11,3	5,9	4,3
Rahoituskulut, netto	-1 099	-1 277	-1 163	-1 064	-987	-1 272	-917	-1 053
Voitto ennen veroja	-9 005	16 902	7 697	5 400	7 566	15 003	7 838	5 583

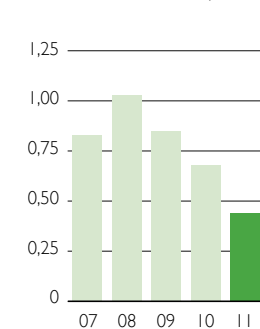
Operatiivisen toiminnan liikevoitto, milj. €

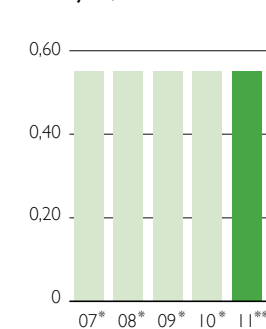
Liikevaihto maittain, %

Osakekohtainen tulos, €

Voitonjako, €

* Osinko

** Hallituksen ehdotus pääomanpalautukseksi

Rahoitus

Liiketoiminnan rahavirta oli 74,5 miljoonaa euroa (63,8; 66,2). Käyttöpääomaa vapautui 3,2 miljoonaa euroa (sitoutui 2,2; sitoutui 12,0).

Korollista vierasta pääomaa oli vuoden lopussa 135,2 miljoonaa euroa (126,8; 143,9). Korolliset nettovelat olivat 127,2 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat 14,8 miljoonaa euroa vuoden alusta.

Nettorahoituskulut olivat 4,6 miljoonaa euroa (4,2; 5,2). Nettorahoituskulut olivat 0,7 % (0,7; 0,9) liikevaihdosta. Pitkäaikaisen lainojen keskiporkko korkosuojaus huomioon ottaen oli 3,1 % (3,3; 3,2). Pitkäaikaisia lainoja erääntyy vuonna 2012 yhteensä 24,5 miljoonaa euroa.

Omavaraisuusaste oli 44,5 % (46,5; 44,1) ja gearing-prosentti 58,3 (50,3; 53,5). Likvidit varat olivat vuoden lopussa 8,1 miljoonaa euroa (14,5; 27,6).

Yritystodistusohjelman kokoa nostettiin toisella vuosipuoliskolla 100 miljoonaan euroon (aiemmin 50). Ohjelmasta oli vuoden lopussa käytössä 17 miljoonaa euroa (5).

Vuoden viimeisellä neljänneksellä solmittiin uusi kolmivuotinen 30 miljoonan euron kommitoitu luottolimiittisopimus. Aikaisempi 15 miljoonan euron luottolimiitti eräännyy kesäkuussa 2012. Kommitoidut limiitit olivat vertailukauden tapaan käyttämättä.

Rahoituksen avainlukuja

	2011	2010	2009
Korollinen vieras pääoma, milj. €	135,2	126,8	143,9
Korolliset nettovelat, milj. €	127,2	112,3	116,3
Korkokulut, milj. €	4,3	4,7	5,9
Nettorahoituskulut, milj. €	4,6	4,2	5,2
Nettorahoituskulut, % liikevaihdosta	0,7	0,7	0,9
Nettorahoituskulut, % liikevoitosta	18,0	10,5	10,4
Omavaraisuusaste, %	44,5	46,5	44,1
Gearing, %	58,3	50,3	53,5
Liiketoiminnan rahavirta, milj. €	74,5	63,8	66,2
Käyttöpääoman muutos rahavirtalaskelmassa, milj. €	3,2	-2,2	-12,0

Rahoitusriskit ja niiden hallinta esitetään konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 37. Rahoitusriskien hallinta.

Sijoitettu pääoma

Sijoitettu pääoma oli 3,4 miljoonaa euroa suurempi kuin vuotta aiemmin pääasiassa yritysostojen ja muiden investointien vuoksi. Sijoitetun pääoman kiertonopeus oli 1,8 (1,7; 1,6).

I 000 €	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2009
Pitkäaikaiset varat	365 832	354 851	357 891
Vaihto-omaisuus ja saamiset	120 439	114 343	110 914
Likvidit varat	8 069	14 548	27 583
Laskennalliset velovelat	-29 389	-33 718	-33 622
Ostovelat ja muut velat	-105 751	-94 891	-94 130
Varaukset	-2 500	-3 148	-2 155
Muut korottomat velat	-3 523	-2 167	-5 374
Sijoitettu pääoma	353 177	349 818	361 107

Investoinnit

Vuonna 2011 bruttoinvestoinnit olivat 70,6 miljoonaa euroa (39,3; 44,9). Niistä noin kolmannes kohdistui yritysostoihin.

Ensimmäisellä vuosineljänneksellä ostettiin Ympäristöpalveluihin Pentti Laurila Ky, Matti Hossi Ky:n liiketoiminta ja PPT Luttinen Oy:n liiketoiminta, Siivous- ja käyttäjäpalveluihin Kestosiivous Oy:n liiketoiminta ja Kiinteistöhoitoon KH-Kiinteistöhuolto Oy:n liiketoiminta.

Toisella neljänneksellä Ympäristöpalveluihin ostettiin Papros Oy ja Full House Oy. Siivous- ja käyttäjäpalveluihin hankittiin Savon Kiinteistöhuolto- ja Siivouspalvelu Oy, Varkauden

Kiinteistöhoito ja Siivouspalvelu Oy, Jo-Pe Huolto Oy, Östgöta Städ Ab ja WTS-Palvelut Oy, Siivous- ja käyttäjäpalveluihin sekä Kiinteistöhoitoon hankittiin Hansalaiset Oy -konserni tytäryhtiöineen.

Vuoden viimeisellä neljänneksellä ostettiin Ympäristöpalveluihin Paraisten Puhtaanapito Oy, Siivous- ja käyttäjäpalveluihin hankittiin Palvelusiivous Ulla Haavisto Oy ja Kiinteistöhoitoon Nastolan Talohuolto Oy.

Kauden jälkeen hankittiin Kiinteistöhoitoon IK Kiinteistöpalvelu Oy:n kiinteistöhuolto liiketoiminta, Jyväseudun Talonmiehet Oy:n liiketoiminta sekä Kiinteistöhuolto Markku Hyttinen Oy.

Investoinnit taseryhmittäin

Milj. €	2011	2010	2009
Kiinteistöt	8,2	10,4	14,4
Koneet, kalusto ja muut aineelliset hyödykkeet	36,9	24,7	25,0
Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista	22,9	1,2	1,4
Muut aineettomat hyödykkeet	2,6	2,9	4,0
Muut pitkäaikaiset varat	0,1	0,1	0,1
Yhteensä	70,6	39,3	44,9

Investoinnit toimialoittain

Milj. €	2011	2010	2009
Ympäristöpalvelut	43,4	31,4	36,3
Siivous- ja käyttäjäpalvelut	14,7	2,1	2,4
Kiinteistöhoito	11,8	5,1	3,8
Uusiutuvat energialähteet	0,5	0,7	2,3
Konsernihallinto ja muut	0,3	0,1	0,1
Yhteensä	70,6	39,3	44,9

Muutokset konsernirakenteessa

Konserniin ostettiin seuraavien yritysten liiketoiminnot: Kestosiivous Oy, Ympäristöhuolto Matti Hossi Ky, KH-Kiinteistöhuolto Oy, PPT Luttinen Oy ja Avoin yhtiö Veljekset Luttinen, Jo-Pe Huolto Oy, Savon Kiinteistöhuolto- ja Siivouspalvelu sekä Varkauden Kiinteistöhuolto ja Siivouspalvelu Oy.

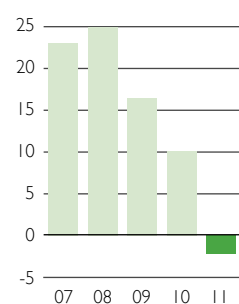
Lisäksi ostettiin seuraavien yritysten osakekannat: Pentti Laurila Ky, Hansalaiset Oy (Hansalaiset Oulu Oy, Hansalaiset Tampere Oy, Hansalaiset Turku Oy, Kiinteistöpalvelu Hansalaiset Oy), Östgöta Städ AB, Papros Oy, Ympäristöhuollon Palvelukeskus

Full House Oy, WTS-Palvelut Oy, Paraisten Puhtaanapito Oy Ab, Palvelusiivous Ulla Haavisto Oy ja Nastolan Talohuolto Oy.

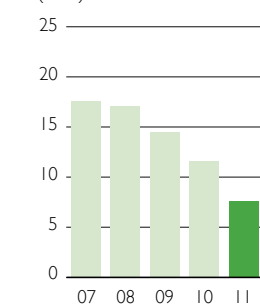
L&T Viwaplast Oy sulautui L&T Muoviportti Oy:öön ja L&T Improvement Oy L&T Relations Oy:öön. L&T Advance Oy ja L&T Muoviportti Oy sulautuivat Lassila & Tikanoja Oy:öön.

Purettiin Puhdas Keuruu Ky, Pussihukka Oy, Hansalaiset Oulu Oy, Hansalaiset Tampere Oy ja Hansalaiset Turku Oy. Asetettiin vapaaehtoiseen selvitystilaan Hansalaiset Oy, Kiinteistöpalvelu Hansalaiset Oy, Papros Oy, Ympäristöhuollon Palvelukeskus Full House Oy ja WTS-Palvelut Oy.

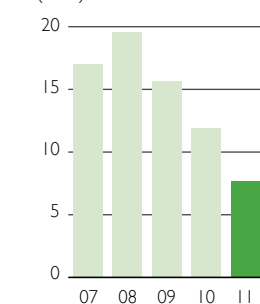
EVA, milj. €

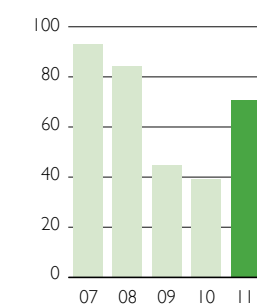
Sijoitetun pääoman tuotto, % (ROI)

Oman pääoman tuotto, % (ROE)

Investoinnit, milj. €

Henkilöstö maittain vuoden lopussa, koko- ja osa-aikaiset yhteensä

	2011	2010	2009
Suomi	7 381	6 849	6 762
Latvia	895	1 060	912
Ruotsi	838	603	588
Venäjä	243	220	481
Yhteensä	9 357	8 732	8 743

Henkilöstö

Henkilöstömäärä oli kokoaikaiseksi muutettuna keskimäärin 8 513 (7 835; 8 113). Vuoden lopussa Lassila & Tikanojan palveluksessa oli koko- ja osa-aikaisia yhteensä 9 357 (8 732; 8 743) henkilöä. Heistä työskenteli Suomessa 7 381 (6 849; 6 762) ja muissa maissa 1 976 (1 883; 1 981) henkilöä.

Palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma vuonna 2011 oli 216,4 miljoonaa euroa (193,8; 190,4).

Tuotekehitys

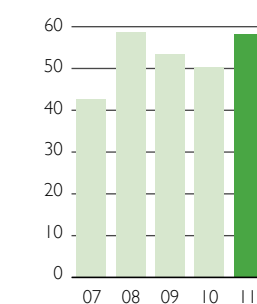
Tuotekehityksen tehtävänä on vastata L&T:n palvelutuotevalikoiman kilpailukyvyistä ja edesauttaa näin yhtiön tavoitteiden saavuttamisessa.

Markkinoiden epävakaisuus ja koveneva kilpailu saavat asiakkaat tarkastelemaan tukipalveluita entistä enemmän niiden tuottaman lisähyödyn näkökulmasta. L&T:n tuotekehitysstrategian tavoitteita ovatkin asiakasyritysten kilpailukyvyin edistäminen sekä erilaistuminen asiakkaan silmissä.

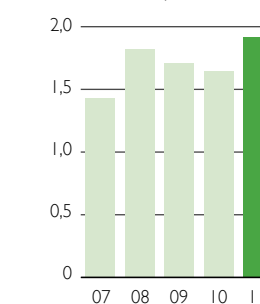
Vuonna 2011 L&T:llä on kehitetty uutta mallia asiakaskokemuksen mittaamiseen. Mallia on pilotoitu kiinteistöhuollon parissa. Lisäksi L&T:llä on yksinkertaistettu ja selkiytetty prosesseja, ja parannettu segmenttikohtaista asiantuntijuutta.

Vuoden 2011 merkittävin uusi palvelukonsepti oli Managreen-tuotenimen alla tarjottavat ympäristömanagerauspalvelut. Managreen-palvelut ovat asiakasohjaisesti räätälöityjä ympäristöhuollon asiantuntija-, koulutus- ja konsultointipalveluja. Ympäristömanagerit erikoistuvat asiakassegmenttien palvelu- ja toimintarakenteeseen ja vastaavat itsenäisesti asiakkaan kehitysprojektien johtamisesta, tulosten mittaamisesta ja todentamisesta.

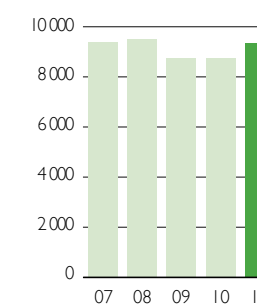
Gearing, %

Liiketoiminnan rahavirta/osake, €

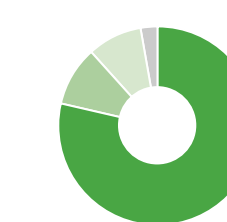

Henkilöstömäärä

Henkilöstö vuoden lopussa, koko- ja osa-aikaiset yhteensä

Henkilöstö maittain

■ Suomi 7 381
■ Latvia 895
■ Ruotsi 838
■ Venäjä 243

Henkilöstö maittain vuoden lopussa, koko- ja osa-aikaiset yhteensä

Riskienhallinta

Tavoite

L&T:n riskienhallinnan tavoitteena on merkittävien riskitekijöiden tunnistaminen, niihin varautuminen ja niiden optimaalinen hallinta siten, että yhtiön tavoitteet saavutetaan. Kokonaisvaltaisella riskienhallinnalla pyritään hallitsemaan konsernin kokonaisriskiä, ei ainoastaan yksittäisiä riskitekijöitä.

Vastuut

Hallitus hyväksyy riskienhallinnan periaatteet, valvoo riskienhallinnan toteutusta ja arvioi käytettyjen menetelmien tehokkuuden. Toimitusjohtaja vastaa riskienhallinnan organisoinnista ja toteuttamisesta.

Rahoitusriskien hallinnan periaatteet määritellään rahoituspolitiikassa. Vakuutusriskien hallinnan periaatteet määritellään riskienhallinta- ja vakuutuspolitiikassa.

Riskien tunnistaminen, arviointi ja raportointi

Riskienhallintaprosessi on määritelty L&T:n johtamisjärjestelmässä. Riskit kartoitetaan osana vuosittaista strategiaprosessia toimiala- ja konsermitasolla, ulkomaisissa yksiköissä sekä kriittisiksi määriteltyissä keskitetyissä toiminnoissa. Operatiivinen johto arvioi vastuualueensa strategiset, taloudelliset, operatiiviset ja vahinkoriskitekijät. Riskien merkittävyyttä arvioidaan riskimatriisin avulla ja näin ollen ne arvotetaan myös rahamääräisesti. Merkittäville riskeille laaditaan varautumissuunnitelmat, ja toteutettavat riskienhallinta-toimenpiteet vastuutetaan. Havaituista riskeistä ja niihin varautumisesta raportoidaan toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Riskianalyysi

Seuraavassa kuvataan L&T:n liiketoiminnan merkittävimpiä strategisia, operatiivisia ja vahinkoriskejä, jotka toteutuessaan voivat vaarantaa tai estää liiketoiminnan tavoitteiden saavuttamisen.

Rahoitusriskejä ja niiden hallintaa on selostettu konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 37. Rahoitusriskien hallinta.

Strategiset ja operatiiviset riskit

Tieto- ja viestintäjärjestelmiin liittyvät riskit

Tieto- ja viestintäjärjestelmiin liittyvät riskit voivat toteutuessaan aiheuttaa tilapäisiä katkoja L&T:n toimintaan ja asiakaspalveluun. Vuonna 2011 jatkettiin määritietoista työtä järjestelmäympäristön kehittämiseksi ja IT-ympäristön käyttövarmuuden turvaamiseksi.

Markkinoihin liittyvät riskit

Talouden taantuman mahdollinen jatkuminen ja asiakkaiden toiminnan volyymien lasku, uusien kilpailijoiden tulo markkinoille ja lainsäädännön muutokset muodostavat merkittävän osan markkinoihin liittyvistä riskeistä. Päästöoikeuksien, uusioraaka-aineiden tai öljytuotteiden markkinahintojen kehitys voi vaikuttaa yhtiön liiketoimintoihin.

Yleisen taloudellisen tilanteen edelleen jatkuva epävarmuus vaikeuttaa ennakoimista. Markkinoilla tapahtuvat merkittävät muutokset voivat vaikuttaa liiketoiminnan kasvuun negatiivisesti ja johtaa kannattavuuden heikkenemiseen.

Markkinoihin liittyvää riskiä pienentää L&T:n riippumattomuus yksittäisistä suurista asiakkaista ja L&T:n palvelutarjonnan

monipuolisuus. L&T kehittää ja tuo jatkuvasti markkinoille uusia palvelutuotteita, joilla pyritään muun muassa erottautumaan kilpailijoista ja luomaan muita lisäarvotekijöitä hinnan lisäksi. Markkinariskeihin varaudutaan kiinnittämällä erityistä huomioita tuottavuuden parantamiseen ja asiakashoitoon.

Yritystotot

L&T tavoittelee kasvua sekä organisesti että yritysostojen kautta. Yritystostojen onnistuminen vaikuttaa yhtiön kasvu- ja kannattavuustavoitteiden toteutumiseen. Jos yritysostoissa epäonnistutaan, yhtiön kilpailukyky ja kannattavuus voivat kärsiä ja yhtiön riskiprofiili voi muuttua. Riskiä hallitaan ostokohteiden liiketoiminnan strategisella ja taloudellisella analysoinnilla, tekemällä kattavat due diligence -tutkimukset ostokohteista sekä erityisesti kaupan toteutumisen jälkeisellä tehokkaasti läpiviedyllä yhdistymisohjelmalla.

Toiminta kehittyvillä markkinoilla

L&T:llä on liiketoimintaa muun muassa Latviassa ja Venäjällä. Liiketoiminta näissä maissa asettaa yhtiön alttiiksi poliittisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten olosuhteiden muutoksiin liittyville riskeille. Esimerkiksi palveluiden vapaata hinnoittelua saatetaan rajoittaa. Riskiä pyritään minimoimaan panostamalla kansainvälisen markkinatilanteen ja liiketoimintakulttuurin tuntemiseen muun muassa teettämällä tutkimuksia kehittyviin markkinoihin liittyvistä maakohtaisista riskeistä.

Osaavan henkilöstön saatavuus

L&T:n liiketoiminta on työvoimavaltaista. Työllisyystilanteen kohentuminen on lisännyt työntekijöiden vaihtuvuutta, mikä luo työvoiman saatavuuteen haasteita. Väestön ikärakenteesta johtuen kilpailu osaavasta työvoimasta kovenee.

L&T:llä on meneillään henkilöstöresurssien hallintaan useita ohjelmia, joiden tavoitteena on turvata työvoiman saatavuus sekä henkilöstön osaaminen. Panostamme työyhteisöjen toimivuuteen, johtamiseen, monikulttuurisuuden lisäämiseen, tehtäväkiertoon ja työturvallisuuteen. L&T pyrkii olemaan alansa houkuttelevin yritys työntekijöille.

Vahinkoriskit

Mahdollisten ennalta arvaamattomien vahinkoriskien varalta L&T:llä on jatkuva, kaikki toimintamaat kattava vakuutusturva, joka sisältää muun muassa henkilöstö-, omaisuus-, keskeytys-, vastuu-, ympäristö- ja kuljetusvahingot.

Tulipalon vaara

Ympäristöpalveluiden liiketoimintaan kuuluva kierrätyspoltoaineiden valmistus on palonarkaa toimintaa. Tulipalon seurauksena kierrätyslaitoksen toiminta voi keskeytyä lyhyeksi tai pitkäksi aikaa. Riskin merkittävyyttä pienentää kuitenkin se, että yksittäisillä laitoksilla tai tuotantolinjoilla ei ole olennaisen suurta merkitystä L&T:n kokonaiskannattavuudelle. Vakuuttamisen lisäksi yhtiö pyrkii minimoimaan palovahinkoriskejä systemaattisella jatkuvuussuunnittelulla, rakentamalla automa-tisoituja sammutusjärjestelmiä ja kouluttamalla henkilökuntaa vaaratilanteiden varalta.

Ympäristövahinkojen vaara

L&T:n liiketoimintaan kuuluu ongelmajätteiden keräystä ja kuljetusta sekä prosessointia yhtiön omissa laitoksissa. Ongelma-jätteiden virheellisen käsittelyn tai laitevaurioiden seurauksena on mahdollista, että haitallisia aineita pääsee ympäristöön tai ne aiheuttavat henkilövahinkoja räjähdyksen tai myrkytyksen seurauksena. Tällaisten vahinkojen seurauksena L&T:lle voi syntyä korvausvaateita. Ympäristövahinkoihin liittyviä riskejä hallitaan vakuuttamisen lisäksi laitosten järjestelmällisillä ympäristökartoituksilla, laitteistojen ennakkohuoltosuunnitelmillä, auditoinneilla, henkilöstön pitkäjänteisellä kouluttamisella ja hätätilanharjoittelulla.

Henkilöstön ennenaikaiset eläkkeet

Henkilöstön työkyvyttömyys- ja tapaturmaeläkekustannusten kohoaminen voi vaikuttaa olennaisesti kilpailukykyyn ja kannattavuuteen erityisesti Siivous- ja käyttäjäpalveluissa ja Kiinteistönhoidossa. Suuryönantajana L&T vastaa täysimääräisesti henkilöstönsä työkyvyttömyystapauksista aiheutuvista eläkekustannuksista. L&T panostaa henkilöstön terveyden edistämiseen ja työterveyshuollon ohjaamiseen Sirius-ohjelmalla, jonka tavoitteena on sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyys- ja tapaturmaeläkkeiden vähentäminen.

Ympäristötekijät

Ympäristönhuoltoalan johtavana yrityksenä L&T:n vastuu ympäristöasioissa on erityisen suuri. Vastuulliset toimintatavat ovat L&T:n jokapäiväisen toiminnan lähtökohtia ja keskeinen osa strategiaa. L&T antaa oman osaamisensa asiakkaidensa käyttöön ja luo edellytykset ympäristötavoitteiden saavuttamiselle ja -veloitteiden täyttämiselle. Odotukset L&T:n palveluja kohtaan kasvavat ympäristötietoisuuden lisääntyessä. Materiaali- ja energiategohkuuden parantaminen liittyvät entistä tiiviimmäksi osaksi asiakasyritysten arkea.

L&T kerää ja jatkojalostaa jätteistä ja sivuvirroista uusioraaka-aineita ja kierrätyspolttoaineita, joiden avulla säästetään luonnonvaroja, korvataan fossiilisia polttoaineita ja hillitään siten ilmastomuutosta. EU:n kierrätystavoitteet, valtakunnallinen jätesuunnitelma ja kansallinen lainsäädäntö ohjaavat Suomea asteittain kohti kierrätysyhteiskuntaa. Jäteveropohja laajenee ja vero nousee, ja asiakkaiden on tehtävä entistä enemmän kestävän kehityksen suuntaisia valintoja.

L&T:llä on merkittävä rooli, kun Suomi lisää uusiutuvien energialähteiden käyttöä lähivuosina veloitteensa mukaisesti. L&T:n toimittamilla puupohjaisilla bio- ja kierrätyspolttoaineilla korvataan energiantuotannossa fossiilisia polttoaineita.

L&T:n jätteidenkierrätys ja uusiutuvien polttoaineiden toimitukset vähensivät Suomen hiilidioksidipäästöjä vuonna 2011 laskennallisesti 1,4 miljoonalla tonnilla eli hieman enemmän kuin vuotta aiemmin. Sekä kierrätyksessä että biopolttoainetoimituksissa oli kasvua, ja kaatopaikkatoimitukset vähenivät selkeästi.

L&T:n omat päästöt sen sijaan kääntyivät nousuun edellisistä vuosista erityisesti siksi, että polttoaineenkulutus kasvoi toiminnan volyymin kasvaessa. Myös sähkönkäyttö lisääntyi. Sen laskenta ja laskennassa käytetty päästökerroin ovat tarkentuneet.

L&T:n toiminnan merkittävimpiä kielteisiä ympäristövaikutuksia ovat keräys- ja kuljetuspalveluista aiheutuvat päästöt ja meluhaitat. Niitä pyritään vähentämään jatkuvasti muun muassa hankkimalla vähäpäästöistä kalustoa ja parantamalla ajoreittien tehokkuutta. Logistiikan perustana ovat laskelmat siitä, miten pitkiä matkoja kannattaa kuljettaa, jotta kuljetettavasta materiaalista saavutettavat hyödyt ja ekotehokkuus eivät kärsi.

Ympäristöasioiden hallinta

Käytännön työtä ja toimintaa suunnitellaan, kehitetään ja ohjataan johtamisjärjestelmän (L&T Integrated Management System) avulla. Järjestelmä sisältää yhteisesti määritellyt toimintatavat ja antaa työvälineitä strategian toteuttamiseen ja liiketoiminnan tavoitteiden saavuttamiseen. Johtamisjärjestelmä kattaa myös kansainväliset toiminnot. Sen avulla varmistetaan, että L&T:n toiminta on johdonmukaista, yhtenäistä ja korkeatasoista kaikilla toiminta-alueilla. L&T:n johtamisjärjestelmä on sertifioitu ISO 9001- (laatu), ISO 14 001- (ympäristö) ja OHSAS 18001 -standardien (työterveys ja -turvallisuus) mukaisesti.

Ympäristö-, terveys- ja työturvallisuusriskien hallinta on olennainen osa johtamisjärjestelmää. Henkilöstön hyvinvointi, turvallinen työympäristö ja esimerkillisyys ympäristöasioissa ovat tekijöitä, jotka turvaavat yhtiön ja sen toiminnan kehittämisen. Ympäristö- ja turvallisuusriskejä arvioidaan säännöllisesti ja kattavasti eri organisaatiotasoilla.

Ympäristönhuoltoa ja jätteiden käsittelyä säätelevät tiukat lait ja säädökset, ja toiminta on usein luvanvaraista. L&T:llä on Suomessa 78 ympäristölupaa, jotka koskevat jätteiden ja biopolttoaineiden käsittelyä ja varastointia.

Vuoden 2011 toimenpiteitä

L&T on Suomen suurimpia logistiikka-alan yritysksiä, ja siksi logistiikan tehostaminen on keskeinen keino pienentää ympäristövaikutuksia. Tehostamisen myönteiset ympäristövaikutukset päästöihin ovat huomattavat.

Vuonna 2011 jatkettiin monivuotista logistiikkaohjelmaa, jossa tarkastellaan logistisia prosesseja sekä niiden kehittämistä kohti tehokkaampaa resurssien käyttöä ja parempaa ekotehokkuutta. Käytössämme on kaasuautoja, testaamme biodieseleτανolikäyttöistä autoa ja otamme koekäyttöön hybridiajoneuvoja. Etanolin käyttäminen polttoaineena vähentää hiilidioksidipäästöjä 85 prosenttia.

Ympäristöpalveluiden henkilökunnalle suunnattujen kalustokoulutusten tavoitteena on parantaa kuljettajien ajoneuvokaluston osaamista sekä työturvallisuusasioiden huomioimista ja tähdätä kaluston parempaan kunnossapitoon. Uusiutuvan energian kuljetuksissa puupolttoaineen energiasisältö pyritään maksimoimaan huolehtimalla, että kuljetettava materiaali on mahdollisimman kuivaa. Taloudellista ajotapaa edistetään ja autojen käyttöä ja ajoreittejä tehostetaan jatkuvasti ajoneuvopai-kannusjärjestelmien ja ajojärjestelmien avulla. Ympäristöpalveluiden tuotannonohjausjärjestelmän käyttöönotto on parantanut entisestään mahdollisuuksia ajojen optimointiin.

L&T:llä käynnistyi vuonna 2011 projekti, joka tähtää kiinteistöjen tehokkaampaan käyttöön. Projektiin liittyy pilottihanke,

jonka tavoitteena on parantaa energiatehokkuutta omissa toimitiloissamme. Kiinteistöjen huoltosopimukset on laadittu L&T Ekohuolto -konseptin mukaisiksi, jotta kiinteistöjen energian- ja vedenkulutus pystytään minimoimaan.

WWF myösi L&T:n pääkonttorille Green Office -merkin osoituksena ympäristövaatimusten täyttymisestä. L&T:n toimipisteissä tehdään säännöllisesti ympäristö- ja työturvallisuusasioiden sisäisiä arviointoja ja vakuutusyhtiön tekemiä turvallisuustarkastuksia.

L&T vastaa kasvaneeseen ympäristöraportointitarpeeseen tarjoamalla välineitä niin asiakkaan omaan seurantaan kuin viranomaisille suunnattuun raportointiin. Ympäristönetti-palvelun kautta asiakkailla on mahdollisuus seurata omia jätemääriään ja kustannuksiaan. VTT:n kanssa kehitetyn yritysjetteen ilmastovaikeuslaskurin avulla voidaan laskea yrityksen jätehuollon aiheuttamat ilmastovaikutukset ja vertailla erilaisia jätehuoltoratkaisuja.

Uusi kierrätyslaitos Keravalla tehostaa käsittelyprosesseja, kun kierrätykseen soveltuvia materiaaleja saadaan hyödynnettyä entistä enemmän ja jäteraaka-aineista voidaan tehdä entistä laadukkaampia kierrätyspolttoaineita.

L&T:n Managreen-palvelut ovat ympäristömanagerauspalveluja. Ne sisältävät asiakaskohtaisesti räätälöityjä ympäristöhuollon asiantuntija-, koulutus- ja konsultointipalveluja. Ympäristömanagerit erikoistuvat asiakassegmenttien palvelu- ja toimintarakenteeseen ja vastaavat itsenäisesti asiakkaan kehitysprojektien johtamisesta, tulosten mittaamisesta ja todentamisesta.

L&T:n vastuullisesta toiminnasta kerrotaan tarkemmin vuosikertomuksen yleisiosion sivuilla 32–43.

Rahalliset, vastuut ja vastuusitoumukset lähipiiriin kuuluville

Lähipiiritapahtumat selvitetään konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 34. Lähipiiritapahtumat.

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä tilikaudelta 2011 annetaan erillisenä kertomuksena vuosikertomuksen yleisiosion sivulta 44 alkaen.

Hallintoelimet

Lassila & Tikanoja Oyj:n yhtiöjärjestyksen mukaisesti yhtiön hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä huolehtii hallitus, johon kuuluu vähintään kolme (3) ja enintään seitsemän (7) yhtiökokouksen valitsemaa jäsentä. Hallituksen jäsenen toimikausi päättyy vaalia seuraavan ensimmäisen varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Yhtiöllä on toimitusjohtaja, jonka valitsee hallitus. Yhtiöjärjestyksen muuttamisesta päättää osakeyhtiölain mukaisesti yhtiökokous.

Toimitusjohtajan kanssa tehdyn kirjallisen toimitusjohtajasopimuksen mukaan toimitusjohtajan irtisanomisaika on yhtiön irtisanoessa kuusi kuukautta.

17.3.2011 pidetty varsinainen yhtiökokous vahvisti yhtiön hallituksen jäsenen lukumääräksi kuusi (6). Hallitukseen valittiin uudelleen seuraavan yhtiökokouksen loppuun saakka Heikki Bergholm, Eero Hautaniemi, Matti Kavetvuo, Hille Korhonen ja Miiikka Majjala sekä uutena jäsenenä Sakari Lassila. Yhtiökokouksen jälkeen pitämässään järjestäytymiskokouksessa hallitus valitsi

puheenjohtajaksi Heikki Bergholmin ja varapuheenjohtajaksi Matti Kavetvuon. Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajaksi valittiin Eero Hautaniemi ja jäseniksi Sakari Lassila ja Miiikka Majjala. Palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajaksi valittiin Heikki Bergholm ja jäseniksi Matti Kavetvuo ja Hille Korhonen. Kavetvuo erosi hallituksesta 27.12.2011 ja hänen tilalleen varapuheenjohtajaksi valittiin Eero Hautaniemi.

Tilintarkastaja on KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy. Toimitusjohtajana on 1.11.2011 alkaen toiminut Pekka Ojanpää ja sitä ennen 13.6.2011 saakka Jari Sarjo ja väliaikaisena toimitusjohtajana 13.6.–31.10.2011 talousjohtaja Ville Rantala.

Johtoryhmän jäsenet

Hallitus nimitti Ville Rantalan L&T Biowatti Oy:n toimitusjohtajaksi ja Uusiutuvat energialähteet -toimialan toimialajohtajaksi 22.3.2011 alkaen. Rantala jatkaa edelleen myös Lassila & Tikanoja Oyj:n talousjohtajana. L&T Biowatin toimitusjohtaja Tomi Salo jäi pois yhtiön palveluksesta.

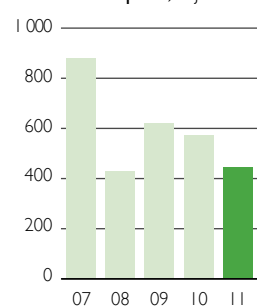
Hallitus nimitti Pekka Ojanpään yhtiön uudeksi toimitusjohtajaksi 13.6.2011. Hän aloitti tehtävässä 1.11.2011. Toimitusjohtaja Jari Sarjo jätti tehtävänsä välittömästi. Yhtiön väliaikaisena toimitusjohtajana 13.6. alkaen toimi talousjohtaja Ville Rantala.

Henkilöstöjohtaja Inkeri Puputin jäsenyys johtoryhmässä päättyi 7.12.2011, ja hän jäi pois yhtiön palveluksesta.

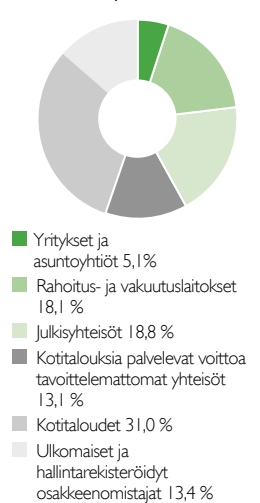
Johtoryhmään kuuluivat 31.12.2011 toimitusjohtaja Pekka Ojanpää, Ympäristöpalveluiden toimialajohtaja Jorma Mikkonen, talousjohtaja, Uusiutuvat energialähteet -toimialan toimialajohtaja ja Ville Rantala, Kiinteistönhoidon toimialajohtaja Juha Simola ja Siivous- ja käyttäjäpalveluiden toimialajohtaja Henri Turunen.

Henkilöstöjohtajaksi ja johtoryhmän jäseneksi nimitettiin 1.1.2012 alkaen Kirsi Matero. Lisäksi johtoryhmään nimitettiin kehitysjohtaja Tuomas Mäkipeska ja hankintajohtaja Antti Tervo, jotka aloittivat tehtävissään helmikuussa 2012.

Osakkeenomistuksen markkina-arvo vuoden lopussa, milj. €

Osakkeenomistuksen jakautuminen, % osakkeista ja äänistä

Varojenjako

Yhtiön osakekohtainen tulos oli 0,44 euroa (0,68; 0,85) ja liike-toiminnan rahavirta/osake 1,92 euroa (1,65; 1,71). Yhtiön hallitus esittää 15.3.2012 pidettävälle yhtiökokoukselle, että tilikauden 2011 voitto lisätään kertyneisiin voittovaroihin ja että osinkoa ei jaeta (0,55; 0,55).

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikaudelta 2011 vahvistettavan taseen perusteella jaetaan pääomanpalautusta 0,55 euroa osakkeelta. Pääomanpalautus maksetaan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta. Maksun täsmäytyspäivänä yhtiön hallussa oleville omille osakkeille ei makseta pääomanpalautusta. Varojenjakoehdotuksen tekemispäivänä pääomanpalautukseen oikeuttavia osakkeita on 38 685 569 kappaletta, joten pääomanpalautuksen kokonaismäärä olisi 21 277 062,95 euroa.

Lähiaikojen epävarmuustekijöitä

Talouden epävarmuus voi aiheuttaa merkittäviä muutoksia Ympäristöpalveluiden uusioraaka-ainemarkkinoilla ja teollisuusasiakkuuksissa.

Mikäli L&T Recoilin laitoksen tuotannossa ilmenee häiriöitä, sillä on negatiivinen vaikutus Ympäristöpalveluiden tulokseen. Lopputuotteen ja raaka-aineen hinnanmuutokset sekä laitoksen saanto vaikuttavat merkittävästi L&T Recoilin tulokseen.

Valtion uusiutuville polttoaineille kohdistamien tukien epävarmuus ja jatkuvuus voivat aiheuttaa muutoksia Uusiutuvien energialähteiden kysyntään.

Näkymät vuodelle 2012

L&T toimii pääosin vähäyliklisillä markkinoilla, ja merkittävä osa yhtiön liikevaihdosta syntyy pitkäaikaisista palvelusopimuksista. Yleinen talouskehitys heijastuu kuitenkin erityisesti ympäristö- ja tukipalveluiden tilaustoihin.

Osakepääoman ja osakemäärän muutokset 30.9.2001–31.12.2011

Muutos	Osakepääoman muutos, €	Osakemäärän muutos, kpl	Osakepääoma, €	Osakkeiden määrä, kpl
30.9.2001–31.12.2003			7 913 154	15 826 308
Merkinnät optio-oikeuksilla vuoden 2004 aikana	35 390	106 170	7 948 544	15 897 088
Rahastoanti 1:1	7 948 544	15 897 088	15 897 088	31 794 176
Uusmerkintä 5:2 à 7,50 €* 31.12.2004	3 171 029	6 342 058	19 068 117	38 136 234
Merkinnät optio-oikeuksilla vuoden 2005 aikana 31.12.2005	120 770	241 540	19 188 887	38 377 774
Merkinnät optio-oikeuksilla vuoden 2006 aikana 31.12.2006	75 200	150 400	19 264 087	38 528 174
Merkinnät optio-oikeuksilla vuoden 2007 aikana 31.12.2007	128 100	256 200	19 392 187	38 784 374
Merkinnät optio-oikeuksilla vuoden 2008 aikana 31.12.2008	7 250	14 500	19 399 437	38 798 874
31.12.2009			19 399 437	38 798 874
31.12.2010			19 399 437	38 798 874
31.12.2011			19 399 437	38 798 874

* Merkintäsuhde ennen rahastoantia

Osakepääoman ja osakemäärän muutokset vuosina 2011 ja 2010 on esitetty tarkemmin konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 23. Oma pääoma.

Kaupankäynti osakkeilla ja optio-oikeuksilla vuonna 2011

Yhtiön osakkeet noteerataan NASDAQ OMX Helsinki Oy:n keskiurten yhtiöiden listalla toimialaluokassa Teollisuustuotteet ja -palvelut. Kaupankäyntitunnus on LAT1V ja ISIN-koodi FI0009010854.

Yhtiön osakkeen vaihto ilman omia osakkeita NASDAQ OMX Helsingissä vuoden 2011 aikana oli 8 915 140 kappaletta, mikä on 23,0 % (20,0; 25,9) ulkona olevien osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä. Vaihdon arvo oli 108,2 miljoonaa euroa (111,1; 126,9). Korkein hinta oli 15,18 euroa ja alin 9,49 euroa. Kauden päätöskurssi oli 11,49 euroa. Yhtiöllä on 113 305 omaa osaketta. Yhtiön osakekannan markkina-arvo ilman omia osakkeita oli kauden lopussa 444,5 miljoonaa euroa (570,6; 619,9).

Kaupankäynti 2008-optio-oikeuksilla NASDAQ OMX Helsingissä alkoi 1.11.2010 (kaupankäyntitunnus LAT1VEW108) ja kaupankäynti 2005C-optio-oikeuksilla päättyi 31.5.2011.

Omat osakkeet

Yhtiön hallussa oli vuoden alussa 60 758 omaa osaketta ja lopussa 113 305 omaa osaketta, jotka edustavat 0,3 prosenttia kaikista osakkeista ja äänistä. Yhtiö osti yhtiökokouksen antaman valtuutuksen perusteella 50 000 osaketta 12–23.9.2011 ja niiden hankintahinta oli yhteensä 0,5 miljoonaa euroa. Lassila & Tikanoja Oyj:lle palautui 5.4.2011 vastikkeetta 2 547 yhtiön omaa osaketta yhtiön vuoden 2009 osakepohjaisen kannustinjärjestelmän ehtojen perusteella.

Osingonjakopolitiikka

Lassila & Tikanoja Oyj:n osingon määrä on sidottu tilikauden tulokseen. Se osa tuloksesta, jota ei katsota tarvittavan yhtiön terveen kehityksen varmistamiseen, jaetaan osakkaille.

Hallituksen valtuutukset

Lassila & Tikanoja Oyj:n 31.3.2010 pidetty varsinainen yhtiökokous päätti hallituksen valtuuttamisesta yhtiön omien osakkeiden hankkimiseen yhtiön vapaalla omalla pääomalla ja näiden osakkeiden luovuttamiseen.

Hallitus on valtuutettu luovuttamaan enintään 500 000 osaketta, joka on 1,3 % koko osakemäärästä. Luovutusvaltuutus on voimassa neljä vuotta ja se kumoaa vuoden 2009 varsinaisessa yhtiökokouksessa annetun osakeantivaltuutuksen. Omien osakkeiden hankintavaltuutus on päättynyt.

Yhtiön hallituksella ei ole valtuutuksia vaihtovelkakirjan tai optio-oikeuksien liikkeelle laskemiseen.

Lunastusvelvollisuus

Yhtiöjärjestyksen 14 §:n mukaan osakkeenomistaja, jonka osuus yhtiön kaikista osakkeista joko yksin tai lausekkeessa määritetyn mukaan yhdessä toisten osakkeenomistajien kanssa saavuttaa tai ylittää 33 1/3 tai 50 prosenttia, on velvollinen lunastamaan muiden osakkeenomistajien vaatimuksesta näiden osakkeet ja osakkeisiin oikeuttavat arvopaperit.

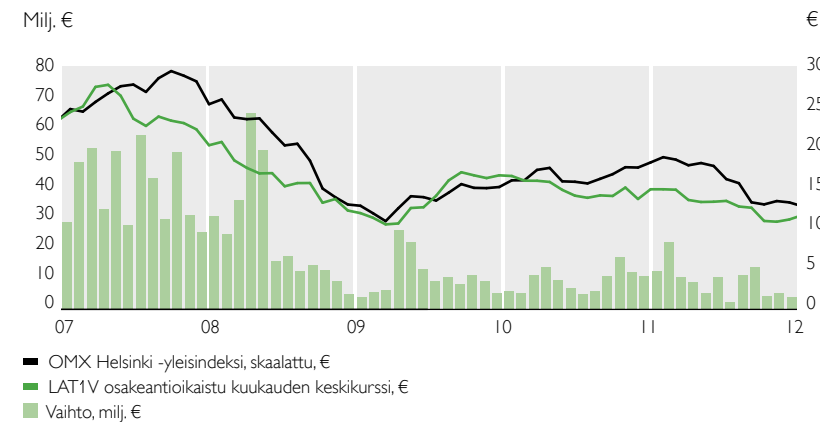
Äänioikeuden rajoitukset

Yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeenomistajan äänioikeus yhtiökokouksessa on rajoitettu viidesosaan yhtiökokouksessa edustetuista osakkeista.

Määräysvallan muutos

Yhteisyritys L&T Recoil Oy:n osakassopimuksen mukaan yhteisyrityksen osakkeiden luovutusoikeus on rajoitettu, ja sopimuksessa määritelly määräysvallan muutos emoyhtiöissä voi johtaa yhteisyrityksen osakkeisiin kohdistuvaan toisen osapuolen lunastusoikeuteen.

Lassila & Tikanojan osakkeiden osakeantioikaistu kurssikehitys ja vaihto

Tiivistelmä 2008-optio-ohjelmasta 31.12.2011

	2008
Optioiden enimmäismäärä	230 000
Merkitsijät	33 avainhenkilöä
Lassila & Tikanoja Oyj:n hallussa	62 000
Ulkona olevat optiot	168 000
Pörssilistalla alkaen	1.11.2010
Osakkeiden merkintäaika	1.11.2010–31.5.2012
Osakkeen merkintähinta, €	16,20
Yksi optio-oikeus oikeuttaa merkitsemään osakkeita	1

Optio-oikeuksilla merkittyjen osakkeiden osinko-oikeus ja muut osakasoikeudet alkavat osakepääoman korotuksen tai uusien osakkeiden tultua rekisteröidyksi kaupparekisteriin.

Optio-ohjelmiin perustuvan osakemerkinnän ehdot

Osakkeen merkintähinta 2008-optioilla on 16,20 euroa. Merkitähintaa alennettiin 22.3.2011 alkaen 0,07 eurolla.

Merkintähintaa alennetaan merkintähinnan määräytymisen jälkeen päätettävien ja ennen osakemerkintää jaettavien osakekohtaisten osinkojen määrällä, joka ylittää yhteensä 70 prosenttia sen tilikauden osakekohtaisesta voitosta, jolta osinkoja jaetaan.

Osakkeiden merkintäaika 2008-optioilla on 1.11.2010–31.5.2012. Osakkeiden merkintäaika 2005C-optioilla päättyi 31.5.2011.

Ulkona olevien optio-oikeuksien perusteella voidaan merkitä yhteensä 168 000 osaketta, mikä on 0,4 % yhtiön tämänhetkisestä osakemäärästä.

Optio-ohjelmaa selostetaan tarkemmin konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 24. Osakeperusteiset maksut. Optio-ohjelman ehdot kokonaisuudessaan ovat luettavissa yhtiön internetisivustolla.

Osakepohjainen kannustinojelman 2009–2011

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti 24.3.2009 osakepohjaisen kannustinohjelman käyttöönotosta. Ohjelmassa oli kolme kalenterivuoden mittaista ansaintajaksoa, joista ensimmäinen alkoi 1.1.2009 ja viimeinen päättyi 31.12.2011. Vuodelta 2011 ei makseta palkkiota. Palkkion maksamisen perusteena oli konsernin EVA-tulos. Ohjelman piiriin kuului vuoden 2011 alussa 23 henkilöä.

Osakepohjainen kannustinojelman 2012

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti 14.12.2011 uudesta vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Mahdollinen palkkio perustuu konsernin EVA-tulokseen ilman L&T Recoilia. Palkkio maksetaan osittain osakkeina ja osittain rahana. Rahana maksettava osuus kattaa palkkiosta aiheutuvat verot.

Ohjelman perusteella voidaan luovuttaa yhteensä enintään 65 520 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta, jotka yhtiö hankkii osakemarkkinoilta. Ohjelman piiriin kuuluu 22 henkilöä.

Osakkeenomistajat

Lassila & Tikanoja Oyj:llä oli vuoden 2011 lopussa 9 365 osakkeenomistajaa (9 151; 7 595). Hallintarekisteröityjen ja suorassa ulkomaisessa omistuksessa olevien osakkeiden osuus oli 13,4 % osakekannasta (12,6; 9,6).

Hallituksen ja toimitusjohtajan omistukset

Yhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja sekä heidän määräysvallassaan olevat yhteisöt omistivat 31.12.2011 yhteensä 864 846 yhtiön osaketta. Niiden osuus osake- ja äänimäärästä on 2,2 %.

Osakkeenomistuksen jakautuminen sektoreittain 31.12.2011

	Omistajien lukumäärä	%-osuus	Osakemäärä, kpl	% osakkeista ja äänimäärästä
Yritykset ja asuntoyhtiöt	540	5,8	1 982 124	5,1
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	58	0,6	7 038 373	18,1
Julkisyhteisöt	27	0,3	7 279 863	18,8
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	220	2,3	5 085 709	13,1
Kotitaloudet	8 468	90,4	12 045 172	31,0
Ulkomaiset osakkeenomistajat	52	0,6	161 320	0,4
	9 365	100,0	33 592 561	86,6
Omat osakkeet			113 305	0,3
Hallintarekisteröidyt osakkeet			5 052 472	13,0
Yhteistilillä			40 536	0,1
Yhteensä			38 798 874	100,0

Osakkeenomistuksen jakautuminen suuruusluokittain 31.12.2011

Osakkeita kpl	Omistajien lukumäärä	%-osuus	Osakemäärä, kpl	% osakkeista ja äänimäärästä
1–1 000	7 884	84,2	2 204 549	5,7
1 001–5 000	1 048	11,2	2 334 614	6,0
5 001–10 000	184	2,0	1 363 724	3,5
10 001–100 000	203	2,2	6 109 419	15,7
100 001–500 000	31	0,3	6 042 506	15,6
yli 500 000	15	0,2	15 537 749	40,0
	9 365	100,0	33 592 561	86,5
Omat osakkeet			113 305	0,3
Hallintarekisteröidyt osakkeet			5 052 472	13,0
Yhteistilillä			40 536	0,1
Yhteensä			38 798 874	100,0

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2011

Osakkeenomistaja	Osakemäärä, kpl	% osakkeista ja äänimäärästä
1. Evald ja Hilda Nissin Säätiö	2 413 584	6,2
2. Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	2 269 337	5,8
3. Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	2 157 858	5,6
4. Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Tapiola	1 974 240	5,1
5. Nordea-rahastot	1 613 978	4,2
6. Juhani Majjala	1 529 994	3,9
7. Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma	1 135 690	2,9
8. Tapiola-ryhmä	1 000 545	2,6
9. Heikki Bergholm	778 807	2,0
10. OP-Pohjola -ryhmä	741 057	1,9
11. Mikko Majjala	700 000	1,8
12. Kristiina Turjanmaa	585 842	1,5
13. Valtion Eläkerahasto	562 000	1,4
14. Eläkevakuutusosakeyhtiö Veritas	557 936	1,4
15. Sampo-rahastot	503 614	1,3
16. Eeva Majjala	320 000	0,8
17. Oy Chemec Ab	300 000	0,8
18. Aktia-rahastot	273 280	0,7
19. Nordea Henkivakuutus Suomi	257 000	0,7
20. Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera	230 000	0,6
Yhteensä	19 904 762	51,3

Tiedot osakkeenomistajista perustuvat Euroclear Finland Oyn ylläpitämään osakasluetteloon. Tiedot osakkeista ja osakkeenomistajista ovat nähtävissä yhtiön internetsivustolla. Tiedot päivitetään kerran kuukaudessa.

Osakekohtaiset tunnusluvut

	2011	2010	2009	2008	2007
Osakekohtainen tulos, € (EPS)	0,44	0,68	0,85	1,03	0,83
Laimennettu osakekohtainen tulos, € (EPS)	0,44	0,68	0,85	1,03	0,82
Oma pääoma/osake, €	5,63	5,75	5,60	5,28	5,21
Osinko/osake, €		0,55	0,55	0,55	0,55
Osinko/tulos, %		81,4	64,4	53,4	66,7
Pääomanpalautus/osake, €	0,55*				
Pääomanpalautus/tulos, %	125,0*				
Efektiviinen osinkotuotto, %		3,7	3,4	5,0	2,4
Efektiviinen pääomanpalautustuotto, %	3,7*				
Hinta/voitto-suhde (P/E)	26,2	21,8	18,7	10,7	27,5
Liiketoiminnan rahavirta/osake, €	1,92	1,65	1,71	1,82	1,43
Osakeantioikaistu tilikauden					
alin kaupantekokurssi, €	9,49	12,85	9,16	10,26	20,03
ylin kaupantekokurssi, €	15,18	16,20	17,19	23,00	27,96
keskikurssi, €	12,13	14,36	12,61	16,50	23,59
päätöskurssi, €	11,49	14,73	15,99	11,00	22,70
Osakekannan markkina-arvo 31.12., milj. €	444,5	570,6	619,9	426,8	880,4
Ulkona olevien osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä					
keskimäärin vuoden aikana	38 721 908	38 748 649	38 780 589	38 796 135	38 670 047
vuoden lopussa	38 685 569	38 738 116	38 768 874	38 798 874	38 784 374
keskimäärin vuoden aikana, laimennettu	38 762 194	38 772 906	38 784 285	38 816 873	38 843 151
Vaihdetujen osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä, kpl	8 965 140	7 816 454	10 089 598	17 452 448	19 802 194
% keskimääräisestä osakemäärästä	23,2	20,2	26,0	45,0	51,2
Osakkeiden vaihto, 1 000 €	108 740	112 270	127 213	287 928	467 215

* Hallituksen ehdotus

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

	2011	2010	2009	2008	2007
Liikevaihto, milj. €	652,1	598,2	582,3	606,0	554,6
Liikevoitto, milj. €	25,6	40,2	50,3	55,5	48,8
% liikevaihdosta	3,9	6,7	8,6	9,2	8,8
Voitto ennen veroja, milj. €	21,0	36,0	45,0	50,7	44,5
% liikevaihdosta	3,2	6,0	7,7	8,4	8,0
Tilikauden voitto, milj. €	17,0	26,2	33,1	40,0	32,2
% liikevaihdosta	2,6	4,4	5,7	6,6	5,8
Tilikauden voitto emoyhtiön omistajille, milj. €	17,0	26,2	33,1	40,0	31,9
% liikevaihdosta	2,6	4,4	5,7	6,6	5,8
EVA, milj. €	-2,2	10,1	16,5	25,0	23,0
Liiketoiminnan rahavirta, milj. €	74,5	63,8	66,2	70,4	55,4
Taseen loppusumma, milj. €	494,3	483,7	496,4	477,7	438,3
Oman pääoman tuotto, % (ROE)	7,7	11,9	15,7	19,6	17,0
Sijoitetun pääoman tuotto, % (ROI)	7,6	11,6	14,5	17,1	17,6
Omavaraisuusaste, %	44,5	46,5	44,1	43,2	46,6
Gearing, %	58,3	50,3	53,5	58,8	42,7
Korolliset nettovelat, milj. €	127,2	112,3	116,3	120,5	86,4
Bruttoinvestoinnit, milj. €	70,6	39,3	44,9	84,2	93,2
% liikevaihdosta	10,8	6,6	7,7	13,9	16,8
Poistot ja arvonalentumiset, milj. €	61,5	43,9	40,3	41,0	33,4
Henkilöstö kokoaikaiseksi muutettuna keskimäärin	8 513	7 835	8 113	8 363	7 819
Henkilöstö 31.12., kokoaikaiset ja osa-aikaiset yhteensä	9 357	8 732	8 743	9 490	9 387

Tunnuslukujen laskentaperusteet

Osakekohtainen tulos	=	$\frac{\text{emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto}}{\text{osakkeiden osakeantioikaistu laimentamaton lukumäärä keskimäärin}}$	
Laimennettu osakekohtainen tulos	=	$\frac{\text{emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto}}{\text{osakkeiden osakeantioikaistu laimennettu lukumäärä keskimäärin (liitetieto 10. Osakekohtainen tulos)}}$	
Oma pääoma/osake	=	$\frac{\text{emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{osakkeiden osakeantioikaistu laimentamaton lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$	
Osinko/osake*	=	$\frac{\text{tilikauden osakekohtainen osinko}}{\text{tilikauden jälkeen tapahtuneiden osakeantien oikaisukerroin}}$	
Osinko/tulos, %*	=	$\frac{\text{osakekohtainen osinko}}{\text{osakekohtainen tulos}} \times 100$	
Efektiivinen osinkotuotto, %*	=	$\frac{\text{tilikauden päätöskurssi}}{\text{tilikauden päätöskurssi}} \times 100$	
Hinta/voitto-suhde (P/E)	=	$\frac{\text{liiketoiminnan nettorahavirta rahoituslaskelmasta}}{\text{osakekohtainen tulos}}$	
Liiketoiminnan rahavirta/osake	=	$\frac{\text{osakkeiden osakeantioikaistu laimentamaton lukumäärä keskimäärin}}{\text{osakkeiden laimentamaton lukumäärä vuoden lopussa x tilikauden päätöskurssi}}$	
Osakekannan markkina-arvo	=		
EVA	=	$\frac{\text{liikevoitto - sijoitetulle pääomalle (vuosineljännesten keskiarvo) laskettu kustannus}}{\text{WACC 2011: 7,70 \%}} \times 100$ WACC 2010: 8,70 % WACC 2009: 9,40 % WACC 2008: 9,30 % WACC 2007: 8,75 %	
Oman pääoman tuotto, % (ROE)	=	$\frac{\text{tilikauden voitto}}{\text{oma pääoma (keskiarvo)}} \times 100$	
Sijoitetun pääoman tuotto, % (ROI)	=	$\frac{(\text{voitto ennen veroja} + \text{rahoituskulut})}{(\text{taseen loppusumma} - \text{korottomat velat (keskiarvo)})} \times 100$	
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{oma pääoma}}{(\text{taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot})} \times 100$	
Gearing, %	=	$\frac{\text{korolliset nettovelat}}{\text{oma pääoma}} \times 100$	
Korolliset nettovelat	=	korollinen vieras pääoma - likvidit varat	
Operatiivisen toiminnan liikevoitto	=	liikevoitto +/- kertaluonteiset erät	

* Laskentakaavoja sovelletaan myös pääomanpalautuksen tunnuslukuihin.

Konsernituloslaskelma

1.1.–31.12.1000 €	Liitetieto	2011	%	2010	%
Liikevaihto	1	652 130	100,0	598 193	100
Myytyjä suoritteita vastaavat kulut		-584 152	-89,6	-531 066	-88,8
Bruttokate		67 978	10,4	67 127	11,2
Liiketoiminnan muut tuotot	6	3 038	0,5	2 708	0,5
Myyntin ja markkinoinnin kulut		-15 217	-2,3	-13 779	-2,3
Hallinnon kulut		-11 408	-1,7	-10 519	-1,8
Liiketoiminnan muut kulut	6	-1 733	-0,3	-2 686	-0,4
Arvon alentuminen, pysyvät vastaavat	13	-5 677	-0,9	-2 632	-0,4
Arvon alentuminen, liikearvo ja muut aineettomat	13	-11 384	-1,7		
Liikevoitto	3,5	25 597	3,9	40 219	6,7
Rahoitustuotot	8	1 041	0,2	1 053	0,2
Rahoituskulut	8	-5 644	-0,9	-5 282	-0,9
Voitto ennen veroja		20 994	3,2	35 990	6,0
Tuloverot	9	-4 030	-0,6	-9 786	-1,6
Tilikauden voitto		16 964	2,6	26 204	4,4
Tilikauden voiton jakautuminen:					
Emoyhtiön omistajille		16 960		26 188	
Määräysvallattomille omistajille		4		16	
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta voitosta laskettu osakekohtainen tulos:					
Osakekohtainen tulos, €	10	0,44		0,68	
Laimennettu osakekohtainen tulos, €		0,44		0,68	

Laaja konsernituloslaskelma

1.1.–31.12.1000 €	Liitetieto	2011	2010
Tilikauden voitto		16 964	26 204
Muut laajan tuloksen erät, verojen jälkeen			
Suojausrahasto, käyvän arvon muutos		-487	224
Arvonmuutosrahasto	8		
Voitot kaudella		-4	-58
Myytavissä olevat lyhytaikaiset rahoitusvarat		-4	-58
Muuntoerot		111	777
Muuntoerot määräysvallattomille omistajille		-11	14
Muut laajan tuloksen erät, verojen jälkeen		-391	957
Tilikauden laaja tulos, verojen jälkeen		16 573	27 161
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille		16 580	27 130
Määräysvallattomille omistajille		-7	31

Lisätietoja laajan konsernituloslaskelman veroista on liitetiedossa 9. Tuloverot. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Konsernitase

31.12.1 000 €	Liitetieto	2011	%	2010	%
VARAT					
Pitkäaikaiset varat					
Aineettomat hyödykkeet	12				
Liikearvo		119 509		113 467	
Hankittu sopimuskanta		10 591		4 736	
Kilpailukieltosopimukset		3 162		10 023	
Muut aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista		78		1 229	
Muut aineettomat hyödykkeet		11 149		13 226	
		144 489	29,2	142 681	29,5
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	14				
Maa-alueet		4 589		4 671	
Rakennukset ja rakennelmat		78 217		78 908	
Koneet ja kalusto		120 015		111 733	
Muut aineelliset hyödykkeet		85		85	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		4 616		5 303	
		207 522	42,0	200 700	41,5
Muut pitkäaikaiset varat					
Myytävässä olevat sijoitukset	17,30	605		598	
Rahoitusleasingsaamiset	18,30	3 578		3 547	
Laskennalliset verosaamiset	9	6 323		3 924	
Muut saamiset	30	3 315		3 401	
		13 821	2,8	11 470	2,4
Pitkäaikaiset varat yhteensä		365 832	73,9	354 851	73,3
Lyhytaikaiset varat					
Vaihto-omaisuus	19	27 953		27 957	
Myyntisaamiset ja muut saamiset	20,30	91 629		85 662	
Johdannaissaamiset	30,31	419		407	
Ennakkomaksut		438		317	
Myytävässä olevat lyhytaikaiset rahoitusvarat	21,30	2 299		9 895	
Rahavarat	22,30	5 770		4 653	
Lyhytaikaiset varat yhteensä		128 508	26,1	128 891	26,7
Varat yhteensä		494 340	100,0	483 742	100,0

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

31.12.1 000 €	Liitetieto	2011	%	2010	%
OMA PÄÄOMA JA VELAT					
Oma pääoma					
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	23				
Osakepääoma		19 399		19 399	
Ylikurssirahasto				50 673	
Muut rahastot		-2 469		-2 141	
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		50 658			
Kertyneet voittovarat		133 125		128 597	
Tilikauden voitto		16 960		26 188	
		217 673		222 716	
Määräysvallattomien omistajien osuus		271		278	
Oma pääoma yhteensä		217 944	44,1	222 994	46,1
Velat					
Pitkäaikaiset velat					
Laskennalliset verovelat	9	29 389		33 718	
Eläkeveloitteet	25	628		615	
Varaukset	26	2 500		2 748	
Lainat	27,30	92 914		95 563	
Muut velat	28,30	960		364	
		126 391	25,6	133 008	27,5
Lyhytaikaiset velat					
Lainat	27,30	42 319		31 261	
Ostovelat ja muut velat	29,30	105 751		94 891	
Johdannaisvelat	30,31	1 850		1 173	
Verovelat		85		15	
Varaukset	26			400	
		150 005	30,3	127 740	26,4
Velat yhteensä		276 396	55,9	260 748	53,9
Oma pääoma ja velat yhteensä		494 340	100,0	483 742	100,0

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Konsernin rahavirtalaskelma

1 000 €	Liitetieto	2011	2010
Liiketoiminnan rahavirta			
Tilikauden voitto		16 964	26 204
Oikaisut	33	69 322	59 522
Tulorahoitus ennen käyttöpääoman muutosta		86 286	85 726
Käyttöpääoman muutos			
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos		-7 843	-6 118
Vaihto-omaisuuden muutos		9	4 874
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos		11 055	-918
Käyttöpääoman muutos		3 221	-2 162
Maksetut korot		-6 165	-5 409
Saadut korot		1 020	914
Maksetut verot		-9 896	-15 259
Liiketoiminnan nettorahavirta		74 466	63 810
Investointien rahavirta			
Hankitut tytäryritykset ja liiketoiminnot vähennettynä hankintahetken rahavaroilla	2	-24 430	-1 655
Myydyt tytäryritykset ja liiketoiminnot vähennettynä myyntihetken rahavaroilla	33		199
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin käyttöomaisuushyödykkeisiin		-45 503	-36 003
Aineellisten ja aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden myynnit		1 850	3 655
Investoinnit myytävissä oleviin sijoituksiin		-20	-74
Muiden pitkäaikaisten saamisten muutos		98	-2 673
Myytävissä olevien pitkäaikaisten sijoitusten myynnit			
Saadut osingot investoinneista			1
Investointien nettorahavirta		-68 005	-36 550
Rahoituksen rahavirta			
Lyhytaikaisten lainojen muutos		8 712	5 091
Pitkäaikaisten lainojen nostot		20 000	
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut		-19 761	-23 166
Omien osakkeiden hankinta		-517	-1 125
Maksetut osingot		-21 284	-21 301
Rahoituksen nettorahavirta		-12 850	-40 501
Likvidien varojen nettomuutos			
Likvidit varat tilikauden alussa		-6 389	-13 241
Valuuttakurssien muutosten vaikutus		14 548	27 583
Valuuttakurssien muutosten vaikutus		-90	206
Likvidit varat taseessa tilikauden lopussa	22	8 069	14 548

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

1 000 €	Liitetieto	Osake- pääoma	Yli- kurssi- rahasto	Muunto- erot	Arvon- muutos- rahasto	Suojaus- rahasto	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	Kertyneet voittovarot	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	Määräys- vallatto- mien omistajien osuus	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma											
1.1.2010											
Laaja tulos											
Tilikauden tulos								26 187	26 187	31	26 218
Muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen									0		0
Suojausrahasto, käyvän arvon muutos						224			224		224
Myytävissä olevat rahoitusvarat					-58				-58		-58
Muuntoerot				777					777		777
Tilikauden laaja tulos yhteensä				777	-58	224		26 187	27 130	31	27 161
Liiketoimet omistajien kanssa											
Osakeperusteisten etuuksien kirjaaminen kuluksi	24							386	386		386
Omien osakkeiden hankinta	23							-489	-489		-489
Osingonjako	11							-21 313	-21 313		-21 313
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä								-21 416	-21 416	0	-21 416
Oma pääoma											
31.12.2010											
Oma pääoma											
1.1.2011											
Laaja tulos											
Tilikauden tulos								16 960	16 960	-7	16 953
Muut laajan tuloksen erät verojen jälkeen									0		0
Suojausrahasto, käyvän arvon muutos						-487			-487		-487
Myytävissä olevat rahoitusvarat					-4				-4		-4
Muuntoerot				111					111		111
Tilikauden laaja tulos yhteensä				111	-4	-487		16 960	16 580	-7	16 573
Liiketoimet omistajien kanssa											
Osakeperusteisten etuuksien kirjaaminen kuluksi	24							183	183		183
Omien osakkeiden hankinta	23							-553	-553		-553
Osingonjako	11							-21 290	-21 290		-21 290
Siirto arvomuutosrahastosta					52			-15	37		37
Liiketoimet omistajien kanssa					52			-21 660	-21 623	0	-21 623
Siirto ylikurssirahastosta						-50 673		50 673			
Oma pääoma											
31.12.2011											
Oma pääoma											
31.12.2011											

Lisätietoja omasta pääomasta on liitetiedossa 23. Oma pääoma, ja omaan pääomaan kirjatusta veroista liitetiedossa 9. Tuloverot. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot muodostavat olennaisen osan tilinpäätöstä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Perustiedot

Lassila & Tikanoja Oyj on suomalainen julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Helsinki. Yhtiön rekisteröity osoite on Hopeatie 2, 00440 Helsinki. Konserni, jonka muodostavat emoyhtiö Lassila & Tikanoja Oyj ja sen tytäryritykset (L&T), on erikoistunut ympäristönhuoltoon sekä kiinteistöjen ja laitosten ylläpitoon. Yhtiö on merkittävä puupohjaisten biopolttoaineiden, kierrätyspolttoaineiden ja uusioraaka-aineiden toimittaja. Konsemilla on toimintaa Suomessa, Ruotsissa, Latviassa ja Venäjällä.

Lassila & Tikanoja Oyj:n osake noteerataan NASDAQ OMX Helsingissä.

Jäljennös konsernitilinpäätöksestä on saatavissa yhtiön internetsivustolta www.lassila-tikanoja.com tai konsernin emoyrityksen pääkonttorista osoitteesta PL 28, 00441 Helsinki.

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus on hyväksynyt kokouksessaan 1. päivänä helmikuuta 2012 tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on myös mahdollisuus tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen tärkeimmät laatimisperiaatteet on esitetty alla. Samoja periaatteita on käytetty yhdenmukaisesti kaikissa esitetyissä tiedoissa, ellei erikseen toisin ole mainittu.

Laatimisperusta

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2011 voimassa olleita IFRS- ja IAS-standardeja sekä IFRIC- ja SIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettavaksi hyväksytyt standardit ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien, kirjanpito- ja yhteisölain-säädännön mukaiset.

Konsernitilinpäätös on laadittu euroissa ja se esitetään tuhansina euroina. Tilinpäätös perustuu alkuperäisiin hankintamenoihin lukuun ottamatta sellaisia myytävissä olevia sijoituksia, joiden käypä arvo voidaan määrittää markkinahintojen avulla, ja johdannaissopimuksia, jotka on arvostettu käypään arvoon. Osakeperusteiset maksut on kirjattu käypään arvoon niiden myöntämispäivänä.

Yhdistelyperiaatteet

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Lassila & Tikanoja Oyj:n lisäksi kaikki tytäryritykset, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy, kun konserni omistaa yli puolet tytäryrityksen äänivallasta tai sillä muutoin on määräysvalta. Määräysvallalla tarkoitetaan oikeutta määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Tytäryri-

tykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, jolloin konserni on saanut määräysvallan, siihen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa.

Konsernin keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu käyttäen hankintamenetelmää. Luovutettu vastike ja hankitun yhtiön yksilöitävissä olevat varat ja velat arvostetaan hankintahetken käypiin arvoihin. Hankintaan liittyvät menot on kirjattu kuluksi. Mahdollinen ehdollinen lisäkauppahinta on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä ja se on luokiteltu joko velaksi tai omaksi pääomaksi.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat, realisoitumattomat voitot sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta. Tilikauden voiton jakautuminen emoyhtiön omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään tuloslaskelman yhteydessä ja osuus omista pääomista esitetään omana eränään taseessa konsernin omassa pääomassa.

Saman määräysvallan alaisten yhteisöjen väliset liiketoimintojen yhdistämiset on käsitelty alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen.

Yhteisyritykset ovat yrityksiä, joissa konserni käyttää toisen osapuolen kanssa yhteistä sopimukseen perustuvaa määräysvaltaa. Yhteisyritykset yhdistellään suhteellista yhdistelytapaa käyttäen rivi riviltä. Konsernitilinpäätös sisältää konsernin osuuden yhteisyritysten varoista, veloista, tuotoista, kuluista ja vastuista. Myös omistusosuuden mukainen osuus yhteisyrityksen rahavirtaeristä yhdistellään konsernin rahavirtalaskelmaan.

Ulkomaan rahan määräisten erien muuntaminen

Konsernitilinpäätös on esitetty euroina, joka on konsernin emoyrityksen toiminta- ja esittämisvaluutta. Konserniin kuuluvien tytäryritysten tilinpäätökseen sisältyvät erät käsitellään siinä taloudellisen toimintaympäristön valuutassa, jossa kukin tytäryritys pääasiallisesti toimii (toimintavaluutta).

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat on kirjattu toimintavaluutan määräisinä käyttäen tapahtumapäivän valuuttakurssia. Ulkomaan rahan määräiset monetaariset erät muunnetaan euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän valuuttakurssia. Ei-monetaariset erät arvostetaan tapahtumapäivän kurssiin. L&T:llä ei ole ulkomaan rahan määräisiä ei-monetaarisia eriä, jotka arvostettaisiin käypiin arvoihin. Ulkomaan rahan määräisistä liiketapahtumista ja monetaaristen erien muuntamisesta syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään tuloslaskelmaan. Liiketoiminnan kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolelle ja rahoituserien kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Niiden konserniyritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muunnetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Tilikauden tuloksen muuntaminen eri kursseilla tuloslaskelmassa ja taseessa aiheuttaa muuntoeron, joka kirjataan oman pääoman muuntoerorahastoon. Ulkomaisen tytäryhtiöiden hankintamenon eliminoinnista sekä hankinnan

jälkeen kertyneiden oman pääoman erien muuntamisesta syntyneet muuntoerot kirjataan muuntoerorahastoon. Osana tytäryhtiöiden nettosijoitusta käsitellään pitkäaikaiset lainasaamiset, joiden suorittamista ei ole suunniteltu ja joiden suorittaminen ei ole todennäköistä ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa. Myös näiden saamisten aiheuttamat muuntoerot kirjataan muuntoerorahastoon. Kun tytäryritys myydään, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myynnistä syntyvää kokonaisvoittoa tai -tappiota.

Ulkomaisten yksiköiden hankinnasta syntyvät liikearvot ja näiden yksiköiden varojen ja velkojen kirjanpitoarvoihin hankinnan yhteydessä tehtävät käypien arvojen kohdistukset on käsitelty kyseisten yksiköiden varoina ja velkoina ja muunnettu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssia käyttäen.

Tuloutusperiaatteet

Tuotot palveluista kirjataan, kun palvelut on suoritettu. Mikäli laitoksilla valmistetaan myytäviä materiaaleja, kirjataan materiaalien hankintameno vaihto-omaisuuteen. Mikäli käsiteltävällä materiaalilla ei ole myyntihintaa, kirjataan kustannusvaraukset siirtovelkoihin.

Tuotot myydyistä tavaroista kirjataan, kun tavaroiden omistamiseen liittyvät merkittävät riskit ja edut ovat siirtyneet ostajalle ja tuoton määrä on määritettävissä luotettavasti.

Liikevaihtoa laskettaessa myyntituottoja oikaistaan välillisillä veroilla ja alennuksilla.

Korkotuotot on kirjattu efektiivisen koron menetelmällä. Konsernin osinkotuotot ovat vähäiset, ja ne kirjataan oikeuden syntymishetkellä, mikäli tieto osingoista saadaan tällöin. Muutoin ne kirjataan maksupäivänä.

Pitkäaikaishankkeet

Pitkäaikaishankkeen tulot ja menot kirjataan tuotoiksi ja kuluiksi valmistumisasteen perusteella, kun hankkeen lopputulos voidaan arvioida luotettavasti. Kaatopaikkojen sulkemismurakat ovat osatuloutettavia pitkäaikaishankkeita, joiden aloitus ja valmistuminen ajoittuvat eri tilikausille. Hankkeen valmistumisaste määritellään tarkasteluhetken mennessä suoritetusta työstä aiheutuneiden menojen osuutena hankkeen arvioiduista kokonaismenoista. Jos syntyneet menot ja kirjatut voitot ovat suuremmat kuin hankkeesta laskutettu määrä, erotus esitetään taseessa erässä myyntisaamiset ja muut saamiset. Jos syntyneet menot ja kirjatut voitot ovat pienemmät kuin hankkeen laskutus, erotus esitetään erässä saadut ennakot.

Silloin, kun pitkäaikaishankkeen lopputulosta ei voida arvioida luotettavasti, hankkeesta johtuvat menot kirjataan kuluksi samalla tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet ja hankkeesta saatavia tuotteita kirjataan vain siihen määrään asti, kuin toteutuneita menoja vastaava rahamäärä on saatavissa. Mikäli on todennäköistä, että hankkeen valmiiksi saamiseen tarvittavat kokonaismenot ylittävät hankkeesta saatavat kokonaistulot, odotettavissa oleva tappio kirjataan kuluksi välittömästi.

Pilaantuneiden maiden vastaanotto toiminnan lopputulokset eivät ole arvioitavissa luotettavasti. Näiden hankkeiden osalta

tuottoja kirjataan hankkeiden toteutuneita menoja vastaava määrä.

Tutkimus ja kehitys

Tutkimuskustannukset on kirjattu tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Uusien palvelukonseptien antamat hyödyt ovat todennettavissa vasta niin myöhäisessä vaiheessa, että aktivoitavaksi jäävä osuus on epäolennainen ja näin ollen aktivointia ei tehdä.

Taseeseen on aktivoitu ohjelmistoprojekteista kehitysmenoja, joista on tarkempi kuvaus seuraavassa kohdassa.

Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet

Liikearvo on se osa hankintamenosta, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteenlaskettuina ylittävät hankittujen yritysten nettovarallisuuden käyvän arvon hankintahetkellä. Liikearvosta ei tehdä poistoja, vaan se testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Taseessa liikearvot esitetään alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä mahdollisilla arvonalentumisilla.

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut aineettomat hyödykkeet arvostetaan käypään arvoon. Aineettomien hyödykkeiden taloudellisen vaikutusajan arvioidaan olevan rajallinen tai rajoittamaton. L&T:llä liiketoimintojen yhdistämisissä kirjatut aineettomat hyödykkeet ovat mm. asiakassuhteita, kilpailukieltosopimuksia ja ympäristölupia. Niillä on rajallinen taloudellinen vaikutusaika, joka vaihtelee kolmesta kolmeentoista vuoteen.

Muut aineettomat hyödykkeet ovat pääasiassa ohjelmistoja ja ohjelmistolisenssejä.

Ohjelmistoprojektien kustannukset aktivoidaan muihin aineettomiin hyödykkeisiin siitä lähtien, kun projektit ovat siirtyneet tutkimusvaiheesta kehittämisvaiheeseen ja projektin tulos on yksilöitävissä oleva aineeton hyödyke. Tällaisen aineettoman hyödykkeen tulee tuottaa L&T:lle vastaista taloudellista hyötyä, joka ylittää sen kehittämisestä syntyneet menot. Hankintameno käsittää kaikki menot, jotka johtuvat välittömästi omaisuserän saattamisesta valmiiksi toimimaan johdon tarkoittamalla tavalla. Suurimmat menoerät ovat ulkopuolisille maksetut konsulttipalkkiot ja oman henkilöstön palkka- ja muut kustannukset.

Ohjelmistojen ja ohjelmistolisenssien poisto aika on viisi vuotta.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineellinen käyttöomaisuus on arvostettu hankintamenoon vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla. Alkuperäinen hankintameno sisältää menot, jotka aiheutuvat välittömästi kyseisen aineellisen omaisuserän hankkimisesta.

Yhteisyritys L&T Recoilin regenerointilaitoksen rakentamiseen liittyvät rahoituskulut on aktivoitu osana investoinnin hankintamenoa ja poistetaan kymmenessä vuodessa. L&T Recoilin lainat on otettu regenerointilaitoksen rakentamista varten, joten hankintameno on aktivoitu todelliset vieraan pääoman menot.

Liiketoimintojen yhdistämisissä aineellinen käyttöomaisuus arvostetaan hankintahetken käypään arvoon. Taseessa aineellinen käyttöomaisuus esitetään vähennettynä kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla arvonalentumisilla.

Aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä tehdään tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa lukuun ottamatta uusia kaatopaikkoja. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat tarkistetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä, ja jos ne eroavat merkittävästi aikaisemmista arvioista, poistoajkoja muutetaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Tilinpäätöksen poistot perustuvat seuraaviin arvioituihin taloudellisiin vaikutusajkoihin:

Rakennukset ja rakennelmat	5–30 vuotta
Kuljetusvälineet	6–15 vuotta
Koneet ja kalusto	4–15 vuotta

Valmistuneisiin kaatopaikkoihin sovelletaan suoriteyksikköön perustuvaa poistomenetelmää, jossa poistot tehdään läjitysalueelle toimitetun jätteen viemän tilavuuden mukaan. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Mikäli käyttöomaisuushyödyke koostuu useammasta osasta, joiden taloudelliset vaikutusajat ovat eripituiset, kukin osa käsitellään erillisinä hyödykkeinä. Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitokustannukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet. Kooltaan merkittävien uudistus- ja parannushankkeiden menot kirjataan taseeseen, jos on todennäköistä, että taloudellisen hyödyn lisäys koituu tulevaisuudessa konsernin hyväksi. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden luovutuksesta ja käytöstä poistamisesta syntyvät voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti ja ne esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa tai kuluissa.

Arvonalentumiset

Konserni arvioi jokaisena raportointikauden päättymispäivänä omaisuuden tasearvoja mahdollisen arvonalentumisen selvittämiseksi. Jos viitteitä ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumisen kirjaamistarvetta tarkastellaan rahavirtaa tuottavien yksiköiden tasolla, eli sillä alimmalla yksikkötasolla, joka on pääosin muista yksiköistä riippumaton ja jonka rahavirrat ovat erotettavissa muista rahavirroista.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla kustannuksilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan kyseisestä omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa. Diskonttauskorkona käytetään ennen veroja määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä riskeistä.

Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerry-

tettävissä oleva rahamäärä. Rahavirtaa tuottavaan yksikköön kohdistuva arvonalentumistappio kohdistetaan ensin vähentämään rahavirtaa tuottavalle yksikölle kohdistettua liikearvoa ja tämän jälkeen vähentämään muita yksikön omaisuuseriä tasasuhteisesti.

Muusta omaisuuserästä kuin liikearvosta aikaisemmin kirjattu arvonalentumistappio peruutetaan, mikäli olosuhteissa on tapahtunut muutos ja kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta.

Liikearvojen arvonalentumistestit tehdään vuosittain tai aina, kun viitteitä arvon alenemisesta ilmenee. Kerrytettävissä olevista rahamääristä tehdään sekä käyttöarvoon että nettomyyntihinnaan perustuvat laskelmat niille rahavirtaa tuottaville yksiköille, joille liikearvot on kohdistettu.

Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet ovat ohjelmistoprojekteja, joille ei voida tehdä erillisiä arvonalentumistestejä, koska niillä ei ole itsenäistä rahavirtaa. Jos tilikauden päättyessä todetaan, että projektit aiotaan saattaa loppuun ja ottaa ohjelmistot käyttöön, arvonalennukselle ei ole tarvetta. Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan kuitenkin osana sitä rahavirtaa tuottavaa yksikköä, johon ne kuuluvat.

Vuokrasopimukset

Ympäristöpalvelut-toimiala vuokraa asiakkaille laitteita, esimerkiksi jätepuristimia, pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla, joiden mukaan olennainen osa omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista siirtyy vuokralle ottajalle. Tällaiset sopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi ja niihin tehty nettosijoitus kirjataan sopimuksen alkamishetkellä myyntisaamiseksi. Kukin vuokraerä jaetaan rahoitustuotoksi ja myyntisaamisen lyhennykseksi. Rahoitustuotot kohdistetaan vuokra-ajalle siten, että jäljellä olevalle saamiselle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen tuottoprosentti.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle otetut hyödykkeet kirjataan aineelliseen käyttöomaisuuteen. Ne merkitään taseeseen määrään, joka on hyödykkeen käypä arvo tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo, ja poistetaan vuokrasopimuksen voimassaoloaikana tai sitä lyhyempänä taloudellisena vaikutusajana. Jos kuitenkin on kohtuullisen varmaa, että vuokralle otetun hyödykkeen omistusoikeus siirtyy L&T:lle vuokrakauden päättymiseen mennessä, poistot hyödykkeestä tehdään kuten vastaavasta L&T:n omistamasta hyödykkeestä. Sopimuksista johtuvat veloitteet kirjataan lainoihin. Kukin vuokraerä jaetaan rahoituskuluksi ja velan lyhennykseksi. Rahoituskulut kohdistetaan vuokra-ajalle siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti.

Sellaiset hyödykkeiden ja toimitilojen vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut säilyvät olennaisilta osin vuokranantajalla, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Niihin liittyvät vuokrat kirjataan tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa tuotoiksi tai kuluiksi riippuen siitä, onko L&T vuokralle antajana vai ottajana. Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet kirjataan aineellisiin käyttöomaisuushyödyk-

keisiin ja poistetaan taloudellisena vaikutusajana kuten vastaavat omassa käytössä olevat käyttöomaisuushyödykkeet.

Yhteisyritys L&T Recoil on tehnyt vedyn, kuumaöljyn ja höyryn hankintaa koskevan ostosopimuksen. Sopimuksen perusteella L&T Recoil on sitoutunut ostamaan niitä tuottavien laitosten tuotannon kokonaisuudessaan regenerointilaitoksensa käyttöön. Ostosopimuksen on määritelty sisältävän IFRIC 4:n mukaisen vuokrasopimuksen. Tämä on luokiteltu rahoitusleasingsopimukseksi, jonka voimassaoloaika on sama kuin ostosopimuksen.

Rahoitusinstrumentit

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan lainoihin ja muihin saamisiin, myytävissä oleviin sijoituksiin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin sekä muihin velkoihin. Luokittelu tehdään hankinnan yhteydessä hankinnan tarkoituksen perusteella.

Rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta silloin, kun oikeudet omaisuuserän rahavirtoihin lakkaavat tai kun siihen liittyvät riskit ja edut ovat siirtyneet merkittävilä osin L&T:n ulkopuolelle.

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumatomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Myyntisaamiset ja muut saamiset sisältyvät tähän ryhmään ja ne merkitään taseeseen alkuperäisen arvon mukaisina vähennettynä hyvityksillä ja arvonalentumistappioilla.

Myytävissä olevat sijoitukset sisältävät osakkeita sekä sijoitus- ja yritystodistuksia. Ryhmään määritellään kuuluviksi toisaalta varsinaiseen liiketoimintaan kuulumattomat, ei-tuotantokäytössä olevat rahoitusvarat ja toisaalta sellaiset rahoitusvarat, joita voidaan myydä liiketoiminnassa tarvittavan käyttöpääoman hankkimiseksi. Ryhmään kuuluvat rahoitusinstrumentit arvostetaan käypään arvoon. Kaikki noteeraamattomat osakkeet konserni on kuitenkin arvostanut hankintamenoon tai tätä alempaan arvoon, mikäli niistä on kirjattu arvonalentumistappio. Näiden osakkeiden markkinat ovat epäaktiiviset eikä niiden käypä arvo ole luotettavasti määriteltävissä.

Silloin kun myytävissä olevat sijoitukset on tarkoitus pitää yli 12 kuukautta tilinpäätöspäivästä lukien, ne sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin. Kaikki niiden ostot ja myynnit kirjataan selvityspäivänä. Mahdollinen sijoitus- ja yritystodistusten käyvän arvon muutos kaupantekopäivän ja selvityspäivän välisenä aikana kirjataan omaan pääomaan.

Tilinpäätöksissä myytävissä olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon käyttämällä tilinpäätöspäivän markkinahintoja. Niiden käyvän arvon muutokset merkitään verovaikutus huomioon ottaen arvomuutosrahastoon omaan pääomaan ja kirjataan omasta pääomasta tuloslaskelmaan, kun sijoitus myydään tai se erääntyy. Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutos siirretään tuloslaskelmaan myös silloin, kun sijoituksen käypä arvo on pysyvästi alentunut.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat ovat suojauslaskennan ulkopuolella olevia johdannais-

sopimuksia. Niitä koskevat laatumisperiaatteet on esitetty alla kohdassa Johdannais sopimukset ja suojauslaskenta.

L&T:n ottamat lainat kirjataan selvityspäivänä taseeseen alun perin saadun vastikkeen perusteella käypään arvoon, johon sisällytetään hankinnasta tai liikkeellelaskusta välittömästi johtuvat transaktiokustannukset. Myöhemmin lainat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenoon. Yhteisyritys L&T Recoilin regenerointilaitoksen rakentamiseen liittyvät rahoituskulut on aktivoitu osana investoinnin hankintamenoa.

Ostovelat ja muut lyhytaikaiset korottomat velat kirjataan taseeseen alkuperäiseen arvoonsa.

Johdannais sopimukset ja suojauslaskenta

Rahoituspolitiikkansa mukaisesti L&T käyttää johdannaisopimuksia pienentääkseen korko-, hyödyke- ja valuuttakurssimuutoksiin liittyviä rahoitusriskejä. L&T:n tekemät johdannaisopimukset ovat olleet koronvaihtosopimuksia, jotka on tehty vaihtuvakorkoisten lainojen rahavirran suojaamiseksi korkoriskiltä, ja hyödykeswap-sopimuksia, jotka on tehty tulevien dieselostojen hintavaihteluiden tasaamiseksi, sekä valuuttatermiinisopimuksia, jotka on tehty valuuttamääräisten ostojen suojaamiseksi valuutariskiltä.

Johdannaiset merkitään taseeseen alun perin käypään arvoon. Hankinnan jälkeen ne arvostetaan kunkin tilinpäätöshetken käypiin arvoihin. Koronvaihtosopimusten, hyödykeswap-sopimusten ja valuuttatermiinisopimusten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksiin. Käypään arvoon arvostamisesta syntyvät voitot ja tappiot käsitellään kirjanpidossa johdannaisopimuksen käyttötarkoituksen määräämällä tavalla.

Kaikki korko-, hyödyke- ja valuuttasuojaukset täyttävät konsernin riskienhallinnan asettamat tehokkaan suojauksen vaatimukset. Suojauslaskennan piirissä olevien johdannaisten voitot ja tappiot kirjataan yhdenmukaisesti alla olevan kohde-etuuden kanssa. Johdannaisopimukset määritellään syntymishetkellään tulevien kassavirtojen ja ennustettujen ostojen suojausiksi (rahavirtasuojaus) tai johdannaisopimuksiksi, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa (taloudellinen suojaus).

L&T soveltaa rahavirran suojauslaskentaa lähes kaikkiin koronvaihtosopimuksiin ja hyödykejohdannaisopimuksiin. L&T dokumentoi suojauslaskentaa aloittaessaan suojattavan kohteen ja suojausinstrumentin välisen suhteen sekä konsernin riskienhallintatavoitteet ja suojausstrategian. Itsenäiseen ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojausta johdannaisilla ei konsernissa tehdä.

L&T dokumentoi ja arvioi suojauksen alkaessa ja jokaisen osavuositarkastuksen yhteydessä suojaussuhteiden tehokkuuden tarkastelemalla suojaavan instrumentin kykyä kumota suojattavan erän rahavirtojen muutokset.

Siltä osin kuin rahavirran suojaus on tehokas, suojausinstrumenttien käypien arvojen muutokset kirjataan oman pääoman suojausrahastoon. Kun suojausinstrumentti erääntyy, se myydään tai kun suojauslaskennan kriteerit eivät enää täytä IAS 39:n vaatimuksia, suojausinstrumentista kertynyt voitto tai tappio

jää omaan pääomaan, kunnes suojattava rahavirta toteutuu. Jos suojattavan rahavirran ei enää odoteta toteutuvan, suojausinstrumentista kertynyt voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Suojaussuhteen tehoton osuus merkitään myös välittömästi tuloslaskelmaan.

Lainasopimuksiin sisältyvien korko-optioiden taloudelliset ominaispiirteet ja riskit ovat läheisesti lainasopimuksiin liittyviä kytkettyjä johdannaisia, joita L&T ei IAS 39:n mukaisesti käsittele kirjanpidossa erillään pääsopimuksista.

Valuuttatermiinisopimuksiin ei ole sovellettu IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa ja niiden käypien arvojen muutokset on kirjattu tuloslaskelmaan rahoitustuotoksi tai -kuluksi. Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi rahoitusvaroiksi ja -veloiksi.

Kaikkien johdannaisten positiiviset käyvät arvot kirjataan taseeseen johdannaissaamiisiin. Johdannaisten negatiiviset käyvät arvot kirjataan vastaavasti johdannaivelkoihin. Kaikki johdannaisten käyvät arvot sisältyvät lyhytaikaisiin varoihin tai velkoihin.

Rahavarat

Rahavarat sisältävät käteisen rahan, vaadittaessa nostettavat pankkitalletukset ja muut lyhytaikaiset likvidit sijoitukset. Niiden maturiteetti on enintään kolme kuukautta hankinta-ajankohdasta. Ne kirjataan selvityspäivänä ja arvostetaan alkuperäiseen hankintameneon. Valuuttamääräiset erät on muunnettu euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän keskikursseja.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko olemassa viitteitä siitä, että jonkin rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut. Mikäli arvonalentumisesta on näyttöä, käyvän arvon rahastoon kertynyt tappio siirretään tuloslaskelmaan. Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen osakkeiden arvonalentumistappiota ei peruuteta tuloslaskelman kautta kuten korkoinstrumenteista kirjattu arvonalentumistappion myöhempi peruuntuminen.

Epävarmat saamiset arvioidaan kuukausittain suoritettavan tarkastelun perusteella. Jos on objektiivista näyttöä siitä, että saamisten tasearvo on suurempi kuin niistä kerrytettävissä oleva rahamäärä, erotus kirjataan arvonalentumistappiona tuloslaskelmaan liiketoiminnan muihin kuluihin. Kriteerinä saamisen arvonalentumistappion kirjaamiseen pidetään velallisen merkittäviä taloudellisia vaikeuksia, yrityssaneerausta, perintätöimiston antamaa luottotappiosuositusta tai maksujen pitkäaikaista laiminlyöntiä. Mikäli saamisten tasearvon ja niistä kerrytettävissä olevan rahamäärän erotus myöhemmin pienenee, arvonalentumistappio peruutetaan tulosvaikutteisesti.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintameneon tai sitä alhaisemman nettorealisointiarvoon. Nettorealisointiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatu arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavat menot

ja myynnistä johtuvat menot. L&T Biowatin, L&T Recoilin ja ympäristötuotteiden vaihto-omaisuus arvostetaan painotetun keskihinnan menetelmää käyttäen. Muut varastot määritetään fifo-periaatteella.

Kierrätyslaitoksilla valmistetaan kierrätysmateriaaleista myytäviä uusioraaka-aineita. Näiden materiaalien varastojen hankintameno muodostuu materiaalikustannuksista, välittömistä palkoista, muista välittömistä valmistusmenoista sekä osuudesta muuttuvista ja kiinteistä yleismenoista normaalilla toiminta-asteella.

Työsuhde-etuudet

Eläkevelvoitteet

Eläkejärjestelyt luokitellaan etuuspohjaisiksi ja maksupohjaisiksi järjestelyiksi. Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja eläkkeistä eikä sillä ole oikeudellista eikä tosiasiallista veloitetta lisämaksujen suorittamiseen. Kaikki sellaiset järjestelyt, jotka eivät täytä näitä ehtoja, ovat etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä. Maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jota veloitus koskee. L&T:n eläkejärjestelyt noudattavat kunkin maan paikallisia säädöksiä ja käytäntöjä ja ovat pääosin maksupohjaisia.

L&T:llä on pieniä, pääosin yrityskauppojen mukana tulleita, etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä. Näistä etuuspohjaisista eläkkeistä osa on konsernin omalla vastuulla ja osalle on otettu eläkevaakuutus. Velvoitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen käyttäen ennakoituun etuoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää. Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkevelvoitteen nykyarvoa laskettaessa diskonttokorko perustuu yritysten liikkeeseenlaskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoon, joiden maturiteetti vastaa olennaisilta osin laskettavan eläkevastuun arvioitua maturiteettia. Riskipremio perustuu sellaisten yritysten liikkeelle laskemiin joukkovelkakirjalainoihin, joiden luottokelpoisuusluokitus on AAA. Taseeseen kirjattavan eläkevelvoitteen nykyarvosta vähennetään eläkejärjestelyyn kuuluvat varat tilinpäätöspäivän käypään arvoon arvostettuina, kirjaamattomien vakuutusmatemaattisten voittojen ja tappioiden osuus sekä mahdolliset takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot.

Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan järjestelmään kuuluvien henkilöiden keskimääräiselle jäljellä olevalle palvelusajalle siltä osin kuin ne ylittävät suuremman seuraavista: 10 % eläkevelvoitteista tai 10 % varojen käyvästä arvosta.

Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan tasaerinä sinä aikana, jonka kuluessa ne vapaakirjautuvat.

Osakeperusteiset maksut

Optiojärjestelyt

Vuonna 2008 päätettyyn optiojärjestelyyn liittyvistä osakemerkinnöistä saadut varat oikaistuna mahdollisilla transaktiomenoilla kirjataan järjestelyn ehtojen mukaisesti sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Osakepohjaiset kannustinohjelmat

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti kokouksessaan 24.3.2009 osakepohjaisen kannustinohjelman käyttöönotosta osana avainhenkilöstön kannustin- ja sitouttamisjärjestelmää. Palkkion maksaminen riippui yhtiön hallituksen asettamien taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta, minkä perusteet hallitus päätti vuositain. Vuodelta 2011 maksettava mahdollinen palkkio perustui konsernin EVA-tulokseen.

Ohjelmassa oli kolme kalenterivuoden mittaista ansaintajaksoa, joista ensimmäinen alkoi 1.1.2009 ja viimeinen päättyi 31.12.2011. Mahdollinen palkkio maksettiin ansaintajaksoa seuraavana kalenterivuonna osittain osakkeina ja osittain rahana. Osakkeen käypä arvo on sen markkinahinta myöntämispäivänä.

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti 14.12.2011 uudesta vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Palkkio perustuu konsernin EVA-tulokseen ilman L&T Recoilia. Muilta osin ehdot ovat yhtäläiset 2009–2011 järjestelmän kanssa.

Varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena syntynyt oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite kolmatta osapuolta kohtaan ja tapahtumaan liittyy maksuvelvoite, jonka toteutuminen on todennäköistä ja jonka suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Varaus kirjataan, mikäli erän täsmällistä määrää tai tapahtumisajankohtaa ei tiedetä. Muussa tapauksessa erä kirjataan siirtovelkoihin.

Ympäristöön liittyvät varaukset kirjataan silloin, kun on todennäköistä, että on syntynyt olemassa oleva velvoite, jonka määrä on luotettavasti arvioitavissa. Ympäristön ennalleen palauttamiseen liittyvät ympäristövaraukset tehdään projektin alkaessa. Varauksena aktivoidut kustannukset ja omaisuuden alkuperäinen hankintameno poistetaan omaisuuden taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Varaukset diskontataan nykyarvoonsa. Taseessa kooltaan suurimmat varaukset ovat kaatopaikkojen ja pilaantuneiden maiden käsittelyalueen peittokustannusvaraukset.

Vieraan pääoman menot

Hyödykkeen hankintameneon sisällytetään välittömästi kyseisen hyödykkeen hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta aiheutuvat vieraan pääoman menot.

Lainojen hankinnasta välittömästi johtuneet transaktiomenot on sisällytetty lainan alkuperäiseen hankintameneon ja jaksotettu laina-aikana korkokuluksi efektiivisen koron menetelmällä. Lisäksi yhteisyritys L&T Recoilin regenerointilaitoksen rakentamiseen liittyvät rahoituskulut on aktivoitu osana investoinnin hankintamenoa.

Osakeperusteiset maksut

Julkiset avustukset

Syntyneiden menojen korvaukseksi saadut julkiset avustukset kirjataan tuloslaskelmaan silloin, kun konserni täyttää avustuksen saamisen edellytykset ja on kohtuullisen varmaa, että avustukset tullaan saamaan. Ne esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa. Välittömästi henkilöstön palkkaukseen liittyvät julkiset työllistämis-, oppisopimus- ja muut vastaavat tuet kirjataan henkilöstökulujen vähennykseksi. Käyttöomaisuushyödykkeiden hankintaan liittyvät julkiset avustukset kirjataan alkuperäisten hankintamenojen vähennykseksi. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa hyödykkeen käyttöaikana.

Tuloverot

Konsernin verot muodostuvat kauden verotettavaan tuloon perustuvista veroista ja laskennallisista veroista. Verokulu kirjataan tuloslaskelmaan, mutta suoraan omaan pääomaan kirjattavien erien verovaikutus kirjataan omaan pääomaan. Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroja oikaistaan mahdollisilla edellisiin kausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä väliaikaisista eroista omaisuus- ja velkaerien verotusarvojen ja kirjanpitoarvojen välillä. Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä tilinpäätöspäivänä voimassa olevia verokantoja, ja verokantojen muuttuessa tiedossa olevalla uudella verokannalla. Verotuksessa vähennyskveltottomista liikearvon arvonalentumisista ei kirjata laskennallista veroa. Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että se voidaan hyödyntää tulevaisuudessa syntyvää verotettavaa tuloa vastaan.

Väliaikaiset erot syntyvät mm. FAS:ssa tehdyistä liikearvon poistoista, käyttöomaisuushyödykkeiden poistoista, johdannaissopimusten uudelleenarvostuksesta ja hankintojen yhteydessä tehdyistä käypiin arvoihin arvostamisista.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden valintaan ja soveltamiseen liittyvä johdon harkinta

Konsernin johto käyttää harkintaa tehdessään päätöksiä tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden valinnasta ja niiden soveltamisesta. Tämä koskee erityisesti niitä tapauksia, joissa voimassaolevassa IFRS-normistossa on vaihtoehtoisia kirjaamis-, arvostamis- tai esittämistapoja. Merkittävä laatimisperiaatteen valintaa koskeva päätös on se, että yhteisytykset yhdistellään suhteellisella yhdistelyperiaatteella eikä pääomaosuusmenetelmällä.

Arvioiden käyttö tilinpäätöksessä

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää L&T:n johdolta sellaisten arvioiden ja oletusten käyttämistä, jotka vaikuttavat taseen laadintahetken varojen ja velkojen sekä tilikauden tuottojen ja kulujen määriin. Toteumat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Alla on kuvattu tärkeimmät alueet, joissa arvioita ja harkintaa on erityisesti käytetty.

Liiketoimintojen yhdistämisisä hankittujen varojen ja velkojen käyvän arvon määrittäminen Liiketoimintojen yhdistymisissä hankitut varat ja velat arvostetaan IFRS 3:n mukaan käypään arvoon. Johto käyttää mahdollisuuksien mukaan hankintamenon kohdistamisen perusteena saatavilla olevia markkina-arvoja käypien arvojen määrittämisessä. Mikäli tämä ei ole mahdollista, arvostaminen perustuu omaisuuserän historialliseen tuottoon. Erityisesti aineettomien hyödykkeiden arvostaminen perustuu diskontattuihin kassavirtoihin ja edellyttää johdon arvioita tulevasta kassavirroista. Arviot perustuvat johdon parhaaseen näkemykseen, mutta on mahdollista että toteumat poikkeavat käytetyistä arvioista (liitetieto 2. Hankitut liiketoiminnot). Omaisuuden tasearvoja arvioidaan jatkuvasti mahdollisten arvonalennusten selvittämiseksi. Tästä kerrotaan lisää laatomisperiaatteiden kohdassa Arvonalentumiset.

Liikearvojen arvonalentumistestaus

Liikearvojen arvonalentumistesteissä kerrytettävissä olevista rahamääristä tehdään käyttöarvoon perustuvat laskelmat niille rahavirtaa tuottavalle yksikölle, jolle liikearvot kuuluvat. Nämä laskelmat edellyttävät johdon arvioiden käyttämistä. Vaikka johdon käsityksen mukaan käytetyt oletukset ovat asianmukaisia, saattavat arviot tulevasta rahavirroista erota olennaisesti tulevaisuudessa toteutuvista (liitetieto 13. Liikearvojen arvonalentumistestit).

Osingonjako

Osinkovelka yhtiön osakkeenomistajille kirjataan velaksi tilinpäätökseen, kun yhtiökokous on päättänyt osingonjaosta.

Uusien tai muutettujen IFRS-standardien soveltaminen

Konsernitilinpäätös on laadittu noudattaen samoja laadintaperiaatteita kuin vuonna 2010 lukuun ottamatta seuraavia uusia standardeja, tulkintoja ja muutoksia olemassa oleviin standardeihin, jotka ovat voimassa 1.1.2011 alkaen.:

- IAS 24 (uudistettu) Lähipiiriä koskevat tiedot tilinpäätöksessä. Uudistetussa standardissa on selkeytetty ja yksinkertaistettu lähipiiriin määritelmää. Julkiseen valtaan yhteydessä olevilta yhteisöiltä on poistettu vaatimus kaikkien julkisen vallan tai muiden julkiseen valtaan yhteydessä olevien yhteisöjen kanssa toteutuneiden liiketoimien yksityiskohden esittämisestä. Uudistetulla standardilla ei ole vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IAS 32 (muutos) Liikkeeseen laskettujen oikeuksien luokittelu. Muutos koskee sellaisten liikkeeseen laskettujen oikeuksien kirjanpitoikäsitteitä, jotka ovat muun kuin liikkeeseenlaskijan toimintavaltuuden määrittämiä. Tiettyjen ehtojen täytyessä tällaiset oikeudet luokitellaan nyt omaksi pääomaksi riippumatta siitä, missä valuutassa toteutushinta on määritetty. Aiemmin tällaiset oikeudet käsiteltiin johdannaisvelkoina. Muutosta sovelletaan takautuvasti IAS 8:n "Tilinpäätöksen laatomisperiaatteet, kirjanpidollisten arvioiden

muutokset ja virheet" mukaisesti. Muutoksella ei ole vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

- IFRIC 19 Rahoitusvelkojen kuolettaminen oman pääoman ehtoisilla instrumenteilla. Tulkinta selventää kirjanpitoikäsitteitä tapauksessa, jossa rahoitusvelan ehdot neuvotellaan uudelleen ja sen tuloksena yritys laskee liikkeeseen oman pääoman ehtoisia instrumentteja velkojalleen kuolettaakseen rahoitusvelan osaksi tai kokonaan (velan vaihtaminen omaksi pääomaksi). Tulkinnan mukaan on kirjattava tulosvaikutteisesti voitto tai tappio, joka määritetään rahoitusvelan kirjanpitoarvon ja liikkeeseen laskettujen oman pääoman ehtoisten instrumenttien käyvän arvon erotuksena. Jos liikkeeseen laskettujen oman pääoman ehtoisten instrumenttien käypä arvo ei ole luotettavasti määritettävissä, niiden arvostus perustuu kuoletetun rahoitusvelan käypään arvoon. Tulkinnalla ei ole vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IFRIC 14 (muutos) Etukäteen suoritettujen vähimmäisrahastointivaatimukseen perustuvat maksut. Muutoksella on korjattu ei-toivottu vaikutus, joka on seurannut tulkinnasta IFRIC 14 "IAS 19 – Etuus pohjaisesta järjestelystä johtuvan omaisuuserän yläraja, vähimmäisrahastointivaatimukset ja näiden välinen yhteys". Ilman näitä muutoksia yritykset eivät olisi saaneet merkitä varoiksi taseeseen joitakin vapaaehtoisesti etukäteen suorittamia vähimmäisrahastointivaatimukseen perustuvia maksuja. Tämä ei ollut tarkoituksena, kun IFRIC 14 julkaistiin, ja näillä muutoksilla korjattiin ei-toivotut vaikutukset. Muutoksella ei ole vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IASB julkaisi heinäkuussa 2010 parannuksia seitsemään standardiin tai tulkintaan osana vuosittaisia parannuksia standardeihin, jotka konserni on ottanut käyttöön vuonna 2011. Muutoksilla ei ole vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

Konserni ottaa käyttöön 1.1.2012 seuraavat standardit, tulkinnat ja muutokset olemassa oleviin standardeihin:

- IFRS 7 (muutos) Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot – Taseesta pois kirjaaminen. Muutos tuo lisää läpinäkyvyyttä rahoitusinstrumenttien luovutuksia koskevien liiketoimien esittämiseen ja parantaa käyttäjien saamaa kuvaa rahoitusinstrumenttien luovutuksiin liittyvistä riskeistä ja näiden riskien vaikutuksesta yhteisön taloudelliseen asemaan, erityisesti kun kyseessä on rahoitusvarojen arvopaperistaminen. Aikaisempi soveltaminen on sallittua, jos EU hyväksyy muutoksen. Muutoksella ei ole vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IAS 12 (muutos) Tuloverot – Laskennalliset verot. IAS 12 vaati aikaisemmin yhteisöä arvioimaan, mikä osa taseessa käypään arvoon arvostetun erän kirjanpitoarvosta on kerrytettävissä jatkuvasta käytöstä ja mikä omaisuuserän myynnistä. Muutoksen jälkeen tiettyjen käypään arvoon arvostettavien omaisuuserien kirjanpitoarvon oletetaan lähtökohtaisesti kertyvän omaisuuserän myynnistä. Oletus soveltuu laskennallisiin veroihin, jotka syntyvät sijoituskiinteistöistä, aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä ja aineettomista hyödykkeistä,

jotka arvostetaan käyvän arvon mallilla tai uudelleen arvostusmallilla. Muutosta ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa. Muutoksella ei ole vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

Konserni ottaa käyttöön vuonna 2013 tai myöhemmin seuraavat standardit, tulkinnat ja muutokset olemassa oleviin standardeihin:

- IFRS 10 Konsernitilinpäätös. IFRS 10 sisältää konsernitilinpäätöksen laatimista ja esittämistä koskevat periaatteet, kun yhteisöllä on määräysvalta yhdessä tai useammassa muussa yhteisössä. Standardissa määritellään määräysvaltaan liittyvät periaatteet. Määräysvalta on konsernitilinpäätökseen yhdistelemisen peruste. Standardissa ohjeistetaan määräysvallan käsitteen soveltamista selvittäessä, onko sijoittajalla määräysvalta ja onko sen siis yhdisteltävä sijoituskohde konsernitilinpäätökseen. Standardi sisältää myös konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat vaatimukset. EU ei ole vielä hyväksynyt uutta standardia sovellettavaksi. Muutoksella ei ole vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IFRS 11 Yhteisjärjestelyt. IFRS 11 sisältää ohjeistusta siitä kuinka yhteisjärjestelyjä käsitellään. Käsitteily pohjautuu järjestelystä johtuviin oikeuksiin ja veloitteisiin eikä sen oikeudelliseen muotoon. Yhteisjärjestelyjä on kahdentyyppisiä: yhteiset toiminnot ja yhteisyritykset. Yhteisen toiminnon osapuolilla on järjestelyn varoihin liittyviä oikeuksia ja järjestelyä koskevia veloitteita, ja siten se käsittelee kirjanpidossaan osuutensa varoista, veloista, tuotoista ja kuluista. Yhteisyrityksessä osapuolilla on oikeuksia järjestelyn nettovarallisuuteen, ja ne käsittelevät osuutensa pääomaosuusmenetelmällä. Yhteisyritysten suhteellinen yhdistely ei ole enää sallittua. EU ei ole vielä hyväksynyt uutta standardia sovellettavaksi. Muutos vaikuttaa yhteisyrityksen yhdistelyyn konsernitilinpäätöksessä.
- IFRS 12 Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuksista muissa yhteisöissä. Standardi sisältää kaiken tyyppisiä osuuksia koskevat liitetietovaatimukset. Se koskee yhteisjärjestelyjä, osakkuusyrityksiä, erityistä tarkoitusta varten luotuja sijoitusvälineitä ja muita taseen ulkopuolisia välineitä. EU ei ole vielä hyväksynyt uutta standardia sovellettavaksi. Konsernin johto selvittää tulkinnan vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IFRS 13 Käyvän arvon määrittäminen. Standardi sisältää täsmällisen käyvän arvon määritelmän sekä käyvän arvon määrittämistä ja liitetietoja koskevat vaatimukset, jotka koskevat kaikkia IFRS-standardeja. EU ei ole vielä hyväksynyt uutta standardia sovellettavaksi. Konsernin johto selvittää tulkinnan vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IAS 27 (uudistettu 2011) Erillistilinpäätös. Uudistettu standardi sisältää erillistilinpäätöstä koskevat vaatimukset, jotka ovat jääneet jäljelle, kun määräysvaltaa koskevat kohdat on sisällytetty uuteen IFRS 10:een. EU ei ole vielä hyväksynyt muutosta. Konsernin johto on selvittänyt tulkinnan vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IAS 28 (uudistettu 2011) Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä. Uudistettu standardi sisältää vaatimukset sekä

osakkuus- että yhteisyritysten käsittelystä pääomaosuusmenetelmällä IFRS 11:n julkaisemisen seurauksena. EU ei ole vielä hyväksynyt muutosta. Muutos vaikuttaa yhteisyrityksen yhdistelyyn konsernitilinpäätöksessä.

- IAS 1 (muutos) Tilinpäätöksen esittäminen. Keskeisin muutos on vaatimus muiden laajan tuloksen erien ryhmittelemisestä sen mukaan, siirretäänkö ne mahdollisesti tulevaisuudessa tulosvaikutteisiksi (luokittelun muutoksista johtuvat oikaisut). Muutos ei koske sitä, mitä eriä muissa laajan tuloksen erissä esitetään. EU ei ole vielä hyväksynyt muutosta sovellettavaksi. Konsernin johto selvittää tulkinnan vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IAS 19 (muutos) Työsuhde-etuudet. Pääasialliset muutokset: Muutos poistaa "putkimenetelmän" soveltamisen mahdollisuuden. Rahastoitujen etuus pohjaisten järjestelyjen varojen arvioidun tuoton määrittely muuttuu. Rahoitusmeno määritetään (veloitteen ja järjestelyyn kuuluvien varojen) nettoerälle. EU ei ole vielä hyväksynyt muutosta sovellettavaksi. Konsernin johto selvittää tulkinnan vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IFRS 9 Rahoitusinstrumentit. Kyseessä on ensimmäinen osa laajemmasta projektista, jonka tarkoituksena on korvata IAS 39 uudella standardilla. Eri arvostusperusteet on säilytetty, mutta niitä on yksinkertaistettu määräämällä rahoitusvaroilte kaksi arvostusryhmää: jaksotettu hankintameno ja käypä arvo. Luokittelu riippuu yhteisön liiketoimintamallista ja rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtojen ominaispiirteistä. IAS 39:ään sisältyvä ohjeistus rahoitusvarojen arvon alentumisesta ja suojauslaskennasta jää edelleen voimaan. Konserni ottaa uuden standardin käyttöön todennäköisesti aikaisintaan vuonna 2015. EU ei ole hyväksynyt uutta standardia sovellettavaksi. Konsernin johto selvittää tulkinnan vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IAS 32 Rahoitusvaroihin kuuluvan erän ja rahoitusvelan vähentäminen toisistaan. Muutos koskee epäjohdonmukaisuutta nykykäytännössä sovellettaessa ohjeistusta siitä milloin rahoitusvarat ja -velat voidaan esittää taseessa nettomääräisesti IAS 32: mukaan. Muutos antaa lisäohjeistusta siihen että oikeus rahoitusvarojen ja -velkojen kuittaamiseen tulee olla mahdollista "joka päivä", tarkoittaen että se ei voi olla riippuvainen jostain tulevasta tapahtumasta. Lisäksi monein osapuolten tulee olla mahdollista toteuttaa erien netotus normaalissa liiketoiminnassa, maksujen laiminlyönnin tapahduttua sekä konkurssitilanteessa. Lisäksi muutoksella tarkennetaan ohjeistusta sitä milloin tietyt bruttomääräisesti toteutettavat maksujärjestelyt vastaavat IAS 32:n mukaisia nettomääräisen toteutuksen ehtoja. Konserni ottaa muutoksen käyttöön vuoden 2014 tilinpäätöksessään. EU ei ole hyväksynyt uutta standardia sovellettavaksi. Konsernin johto selvittää tulkinnan vaikutusta konsernitilinpäätökseen.
- IFRS 7 Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot – Rahoitusvaroihin kuuluvan erän ja rahoitusvelan vähentäminen toisistaan. Muutos laajentaa nykyisiä

liitetietovaatimuksia niin että yhteisöjen tulee antaa numeerista tietoa taseessa nettomääräisesti esitetyistä rahoitusinstrumenteista sekä niistä rahoitusinstrumenteista, jotka ovat 'master netting' tai vastaavanlaisen sopimusjärjestelyn alaisia huolimatta siitä, että ne on esitetty taseessa bruttomääräisinä. Konserni ottaa muutoksen käyttöön vuoden 2013 tilinpäätöksessä. EU ei ole hyväksynyt muutosta sovellettavaksi. Konsernin johto selvittää tulkinnan vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

I. Segmentti-informaatio

Segmentti-informaatio esitetään konsernin liiketoiminnallisen segmenttijaon mukaisesti.

Liiketoimintasegmentit, joita ovat Ympäristöpalvelut, Siivous- ja käyttäjäpalvelut, Kiinteistöhoito ja Uusiutuvat energialähteet, perustuvat konsernin sisäiseen organisaatorakenteeseen ja sisäiseen taloudelliseen raportointiin.

Segmenttien välinen hinnoittelu tapahtuu käypään markkinahintaan. Segmentti-informaatio raportoidaan ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle sisäisen raportoinnin kanssa yhdenmukaisella tavalla. Ylimpänä operatiivisena päätöksen-tehtijänä toimii Lassila&Tikanoja Oyj:n toimitusjohtaja. Konsernihallinto ja muut -segmentti sisältää konsernijohdon kulut sekä kulut, jotka aiheutuvat pörssiyhtiönä toimimisesta, ja näitä tuottoja ja kuluja vastaavat varat ja velat. Lisäksi konsernihallinnon varoihin kuuluvat myytävissä olevat sijoitukset.

Segmentin varat ovat sellaisia liiketoiminnan eriä, joita segmentti käyttää liiketoiminnassaan, ja jotka ovat järkevällä perusteella kohdistettavissa segmentille. Segmentin velat ovat sellaisia liiketoiminnan velkoja, jotka aiheutuvat segmentin liiketoiminnasta, ja jotka ovat järkevällä perusteella kohdistettavissa segmentille. Segmentin varat sisältävät aineettomat hyödykkeet, aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet, rahoitusleasingsaamiset, vaihto-omaisuuden sekä myyntisaamiset ja muut saamiset lukuun ottamatta siirtosaamisia koroista ja verosaamisia. Segmentin velat sisältävät varaukset ja eläkevelvoitteet sekä pitkäaikaisista veloista ennakot, siirtovelat ja kauppahintavelat ja lyhytaikaisista veloista ostovelat ja muut velat lukuun ottamatta siirtovelkoja koroista ja verovelkoja.

Kohdistamattomat varat sisältävät likvidit varat, saamiset korko- ja valuuttajohdannaisista, siirtosaamiset koroista ja muista rahoituseristä sekä verosaamiset. Kohdistamattomat velat sisältävät lainat, velat korko- ja valuuttajohdannaisista, siirtovelat koroista ja muista rahoituseristä sekä verovelat.

Konsernin liiketoimintasegmentit

Ympäristöpalvelut kerää jättemateriaaleja ja prosessoi ne uusia aineiksi ja kierrätyspoltoaineeksi sekä tarjoaa jätevesi-, ongelmajäte- ja teollisuuden prosessipuhdistuspalveluita. Lisäksi toimiala myy ympäristöhuoltoalan tuotteita.

Siivous- ja käyttäjäpalvelut tarjoaa siivouspalveluita sekä käyttäjäpalveluita, joita ovat mm. toimiston tukipalvelut.

Kiinteistöhoito tarjoaa kiinteistöhuollon ja kiinteistötekniikan palveluita sekä vahinkosaneerausta.

Uusiutuvat energialähteet (L&T Biowatti) on erikoistunut puupohjaisiin biopoltoaineisiin perustuvan polttoainehuollon kokonaisratkaisuihin, raaka-ainetoimituksiin ja metsäpalveluihin.

Konsernin maantieteelliset alueet ovat Suomi ja muut maat. Maantieteellisten alueiden liikevaihto esitetään asiakkaan sijainnin mukaan ja varat esitetään varojen sijainnin mukaan.

I.1. Liiketoimintasegmentit

2011 1 000 €	Ympäristö- palvelut	Siivous- ja käyttäjä- palvelut	Kiinteistön- hoito	Uusiutuvat energia- lähteet	Konserni- hallinto ja muut	Eliminoinnit	Konserni
Liikevaihto							
Liikevaihto, ulkoinen	322 264	155 817	132 399	41 650			652 130
Toimialojen välinen liikevaihto	3 620	1 454	2 192	3 752		-11 018	0
Liikevaihto yhteensä	325 884	157 271	134 591	45 402		-11 018	652 130
Liikevoitto	33 970	7 131	8 181	-21 250	-2 435		25 597
Liikevoitto, %	10,4	4,5	6,1	-46,8			3,9
Rahoitustuotot ja -kulut (liitetieto 8)							
Voitto ennen veroja							20 994
Tuloverot (liitetieto 9.1)							-4 030
Tilikauden voitto							16 964
Varat							
Toimialan varat	346 224	54 302	45 048	27 346	2 528		475 448
Kohdistamattomat varat							18 892
Varat yhteensä							494 340
Velat							
Toimialan velat	57 367	29 804	15 889	3 932	1 343		108 335
Kohdistamattomat velat							168 061
Velat yhteensä							276 396
Investoinnit (liitetiedot 12 ja 14)	43 362	14 721	11 776	454	277		70 590
Poistot (liitetieto 5)	30 760	4 928	4 873	3 919	7		44 487
Arvon alentumiset				17 061			17 061
Muut kulut, joihin ei liity maksutapahtumaa							
Osakeperusteiset maksut					182		182
Eläkevelvoitteet	1	17			58		76
Varaukset	111	-10	-5				96
Yhteensä	112	7	-5	0	240		354

2010							
1 000 €	Ympäristö- palvelut	Siivous -ja käyttäjä- palvelut	Kiinteistön- hoito	Uusiutuvat energia- lähteet	Konserni- hallinto ja muut	Eliminoinnit	Konserni
Liikevaihto							
Liikevaihto, ulkoinen	286 260	139 399	121 546	50 988			598 193
Toimialojen välinen liikevaihto	3 771	1 216	1 923	4 118		-11 028	0
Liikevaihto yhteensä	290 031	140 615	123 469	55 106		-11 028	598 193
Liikevoitto	33 674	7 524	7 764	-6 553	-2 190		40 219
Liikevoitto, %	11,6	5,4	6,3	-11,9			6,7
Rahoitustuotot ja -kulut (liitetieto 8)							-4 229
Voitto ennen veroja							35 990
Tuloverot (liitetieto 9.1)							-9 786
Tilikauden voitto							26 204
Varat							
Toimialan varat	330 963	39 007	38 098	49 113	1 902		459 083
Kohdistamattomat varat							24 659
Varat yhteensä							483 742
Velat							
Toimialan velat	50 300	25 654	15 784	4 835	1 193		97 766
Kohdistamattomat velat							162 982
Velat yhteensä							260 748
Investoinnit (liitetiedot 12 ja 14)	31 409	2 112	5 074	654	72		39 321
Poistot (liitetieto 5)	28 558	4 023	4 017	4 702	5		41 305
Arvonalentumiset				2 632			2 632
Muut kulut, joihin ei liity maksutapahtumaa							
Osakeperusteiset maksut					663		663
Eläkeveloitteet	16	22			62		100
Varaukset	703	51	46	400			1 200
Yhteensä	719	73	46	400	725		1 963

Varojen täsmäytys kokonaisvaroihin

1 000 €	2011	2010
Raportoitavien segmenttien varat	472 920	457 181
Muiden segmenttien varat	2 528	1 902
	475 448	459 083
Kohdistamattomat varat		
Likvidit varat	8 069	14 548
Saamiset, korko- ja valuuttajohdannaiset	4 577	4 629
Siirtosaamiset, korot ja muut rahoituserät	24	64
Verosaamiset	6 223	5 418
Yhteensä	18 892	24 659
Varat yhteensä	494 340	483 742

Velkojen täsmäytys kokonaisvelkoihin

1 000 €	2011	2010
Raportoitavien segmenttien velat	106 992	96 573
Muiden segmenttien velat	1 343	1 193
	108 335	97 766
Kohdistamattomat velat		
Velat, korko- ja valuuttajohdannaiset	135 644	127 997
Siirtovelat, korot ja muut rahoituserät	2 943	1 252
Verovelat	29 474	33 733
Yhteensä	168 061	162 982
Velat yhteensä	276 396	260 748

1.2. Maantieteelliset alueet

1 000 €	2011	2010
Liikevaihto		
Suomi	560 178	531 188
Muut maat	91 952	67 005
Yhteensä	652 130	598 193
Varat		
Suomi	431 752	420 991
Muut maat	43 696	38 092
Kohdistamattomat varat	18 892	24 659
Yhteensä	494 340	483 742
Investoinnit		
Suomi	63 660	36 261
Muut maat	6 930	3 060
Yhteensä	70 590	39 321

2. Hankitut liiketoiminnot

Liiketoimintojen yhdistämisissä aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan käypään arvoon vastaavien hyödykkeiden markkinahintojen perusteella ottaen huomioon hyödykkeiden ikä, kuluminen ja muut vastaavat tekijät. Aineelliset hyödykkeet poistetaan johdon arvioon perustuvana taloudellisena vaikutusaikana ottaen huomioon konsernissa noudatettavat poistoperiaatteet.

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut aineettomat hyödykkeet kirjataan erillään liikearvosta hankinta-ajankohdan käypään arvoon, mikäli ne ovat yksilöitävissä. Hankituissa liiketoiminnoissa konserni on hankkinut pääasiassa kilpailukieltosopimuksia ja asiakkuuksia. Asiakassopimusten ja niihin liittyvien asiakassuhteiden käypä arvo on määritetty asiakassuhteiden arvioidun kestoajan ja nykyisistä asiakkuuksista syntyvien diskontattujen nettorahavirtojen perusteella. Kilpailukieltosopimusten arvo on laskettu vastaavalla tavalla sopimuksen kestoajan rahavirtojen kautta. Muut aineettomat erät poistetaan sopimukseen tai johdon arviointiin perustuva-na taloudellisena vaikutusaikanaan.

Liiketoimintojen yhdistämisistä syntynyt liikearvo muodostuu hankittujen yritysten henkilöstön ammattitaidon lisäksi muista aineettomista eristä. Tällaisia eriä ovat hankituissa yrityksissä oleva uusien asiakkaiden hankintapotentiaali, uusien tuotteiden ja palveluiden kehitysmahdollisuudet sekä hankitun liiketoiminnan vahva alueellinen asema. Kaikista liiketoimintojen yhdistämisistä syntyy lisäksi synergiaetuja, jotka ovat pääasiassa säästöjä tuotannon kiinteissä kustannuksissa.

Hankittujen liiketoimintojen hankintamenoihin voi tulla muutoksia kauppakirjojen kauppahintaa koskevien ehtojen perusteella. Monissa hankinnoissa pieni osa kauppahinnasta on sidottu lyhytaikaisiin (alle 12 kk) tulevaisuuden tapahtumiin. Nämä ehdolliset kauppahinnat kirjataan hankintahetkellä käypään arvoon ja muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti kauden tuloslaskelmaan. Vuoden 2009 kauppoihin sekä vuoden 2007 Biowatin kauppaan liittyvät kauppahintamuutokset kirjataan liikearvoon vanhan IFRS 3:n mukaan.

1.1.–31.12.2011 konsernin liikevaihto olisi ollut 665,7 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 17,6 miljoonaa euroa, jos kaikki yritykset olisi hankittu 1.1.2011. Konsernin liikevaihtoon on lisätty ostettujen yritysten toteutuneet liikevaihdot ja konsernin tulokseen ostettujen yritysten toteutuneet voitot ja tappiot hankintahetken välitilinpäätösten mukaan. Tilikauden voitoista on vähennetty yhteenliittymässä käypiin arvoihin arvostettujen aineettomien ja aineellisten erien kauden poistot. Synergiaetuja ei ole otettu huomioon.

Vuonna 2011 ostettujen liiketoimintojen yhteenlaskettu vuosi-liikevaihto oli 45,1 miljoonaa euroa.

2011
Hankitut liiketoiminnot yhteenlaskettuina

I 000 € Maksettu vastike	Yhdistämisessä kirjatut käyvät arvot
Käteisvarat	27 830
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	0
Ehdollinen vastike	45
Luovutettu vastike yhteensä	27 875
Korvausveloitteeseen perustuva omaisuus	0
Hankinnan kohteesta aiemmin omistetun osuuden käypä arvo	0
Vastike yhteensä	27 875
Hankintaan liittyvät menot (sisältyvät hallinnon kuluihin tilinpäätöksessä)	27
Hankituista varoista ja vastattaviksi otetuista veloista kirjatut määrät	
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	4 281
Asiakassopimukset	9 042
Kilpailukieltosopimukset	3 336
Muut aineettomat hyödykkeet	160
Myytavissä olevat pitkäaikaiset rahoitusvarat	122
Vaihto-omaisuus	411
Myyntisaamiset ja muut saamiset	5 914
Rahavarat	3 399
Varat yhteensä	26 666
Laskennalliset verovelat	752
Pitkäaikaiset korolliset velat	45
Ostovelat ja muut velat	8 475
Velat yhteensä	9 272
Yksilöitävissä oleva nettovarallisuus yhteensä	17 394
Liikearvo	10 481
Yhteensä	27 875

Ympäristöpalveluihin ostettiin 4.1.2011 Keuruun ja Multialan alueella jätehuolto-, vaihtolava- ja jätevesipalveluliiketoimintaa harjoittava Pentti Laurila Ky, 1.2.2011 Ypäjällä toimivan Matti Hossi Ky:n jätehuolto- ja vaihtolavaliiketoiminta, 1.3.2011 PPT Luttinen Oy:n jätehuoltoliiketoiminta sekä 1.5.2011 pääkaupunkiseudulla toimiva ympäristöhuoltoalan yritys Papros Oy ja ympäristömanagerukseen erikoistunut Full House Oy. Lisäksi vuoden viimeisellä neljänneksellä Ympäristöpalveluihin hankittiin 1.10.2011 Paraisten Puhtaanapito Oy, joka tuottaa jätehuolto-, kienätys- ja viemärihuoltopalveluita.

Siivous- ja käyttäjäpalveluihin ostettiin 1.1.2011 pääkaupunkiseudulla toimivan Kestosisivous Oy:n liiketoiminta, 1.4.2011 Varkauden alueella toimivien Savon Kiinteistöhuolto- ja Siivouspalvelu Oy:n, Varkauden Kiinteistöhoito ja Siivouspalvelu Oy:n sekä Jo-Pe Huolto Oy:n siivous- ja kiinteistöhuoltoliiketoiminnot, 1.5.2011 Ruotsissa siivouspalveluita tuottava Östgöta Städ Ab, 1.6.2011 Pirkanmaalla

toimiva siivousyritys WTS-Palvelut Oy sekä 1.11.2011 Forssan seudulla toimiva Palvelusiivous Ulla Haavisto Oy.

Tilikauden aikana ostettiin 1.4.2011 pääkaupunkiseudulla, Turussa, Tampereella ja Oulussa toimiva siivous- ja kiinteistöhoitopalveluiden tuottamiseen erikoistunut Hansalaiset Oy -konsemi tytäryhtiöineen. Kyseinen hankinta kohdistuu sekä Siivous- ja käyttäjäpalvelut -segmenttiin että Kiinteistöhoito-segmenttiin.

Kiinteistöhoitoon ostettiin 1.3.2011 Numijärven alueella toimivan KH-Kiinteistöhuolto Oy:n liiketoiminta sekä 1.12.2011 Nastolan talousalueella Lahdessa toimiva Nastolan Talohuolto Oy.

Tiedot hankituista yrityksistä ja liiketoiminnoista on esitetty yhteenlaskettuina, koska mikään niistä ei ole yksitellen tarkasteltuna olennainen. Käyvät arvot on määritetty kaupan toteutumisajankohtana. Mistään liiketoiminnoista ei ole luovuttu hankinnan seurauksena. Kaikki hankinnat on maksettu käteisellä. Osakekaupoilla saavutettiin sadan prosentin osuus äänivallasta. Ehdollinen vastike on sidottu hankitun liiketoiminnan asiakassopimusten siirtymiseen Lassila & Tikanoja Oyj:lle ja arviot vastikkeiden käyvistä arvioista on määritetty todennäköisyydellä painotetun loppukauppahinnan mukaan. Ehdollisen vastikkeen arviot eivät ole muuttuneet hankintahetken ja tilinpäätöshetken välillä. Myynti- ja muut saamiset on kirjattu käypään arvoon hankintahetkellä. Yksittäisiä kauppahintoja ei ole esitetty erikseen, koska mikään niistä ei ole yksitellen tarkasteltuna olennainen.

Vuosiliiketoimintaa suurimmat hankinnat olivat Hansalaiset Oy (10 973 tuhatta), Papros Oy (6 209 tuhatta) ja Full House Oy (3 208 tuhatta) sekä Östgöta Städ Ab (11 842 tuhatta).

Ostettujen yritysten vaikutusta konsernin raportointikauden liikevaihtoon ja tulokseen ei ole mahdollista esittää erikseen, koska L&T integroi ostetut yritykset olemassa olevaan liiketoimintaan mahdollisimman nopeasti. Nopea integrointi on edellytys synergiaetujen saavuttamiselle.

18.12.2006 allekirjoitettiin sopimus Biowatti Oy:n osake-enemmistön (70 %) ostamisesta yhtiön toimivalta johdolta. Samalla sitouduttiin ostamaan loput 30 % yhtiön osakkeista vuoden 2012 alkuun mennessä. 70 %:n omistusosuudesta maksettava hinta oli 30,9 miljoonaa euroa, ja se maksettiin käteisellä. Kaupassa ei siirtynyt korollisia velkoja. Biowatin ostosta kirjattiin konsernitilinpäätöksessä hankintahinnaksi sadan prosentin mukainen osuus. Tuloksesta tai omasta pääomasta ei erotettu vähemmistöosuutta, vaan arvio 30 %:n kauppahinnasta kirjattiin lyhytaikaiseksi lainaksi. Loppuosuuden kauppahinta määräytyy L&T Biowatin tuloskehityksen perusteella. Arvion oikeellisuutta tarkastellaan vuosittain 31.12. tai aina kun viitteitä arvion muutoksesta ilmenee. 31.12.2011 tehdyn arvion perusteella L&T Biowatin 30 %:n kauppahintavelkaa vähennettiin 239 tuhatta euroa 2 411 tuhanteen euroon (2 650 tuhatta euroa). Oikaisu käsitellään IFRS 3:n mukaan eikä sillä ole tulosvaikutusta, vaan vastaava oikaisu on tehty hankintameno- ja liikearvoon ja korollisiin velkoihin.

Lisäksi välittömästi tilikauden jälkeen Kiinteistöhoitoon ostettiin 1.1.2012 Helsingin Itäkeskuksessa ja sen lähiympäristössä toimivan kiinteistöjen huoltoon ja isännöintiin erikoistuneen IK Kiinteistöpalvelu Oy:n ja 1.2.2012 Jyväskylän alueella toimivan Jyvässeudun Talonmiehet Oy:n kiinteistöhuoltoliiketoiminnot sekä 1.2.2012 Hyvinkään talousalueella toimiva Kiinteistöhuolto Markku Hyttinen Oy. Näiden kirjanpitokäsittely on vielä kesken.

2010
Hankitut liiketoiminnot yhteenlaskettuina

I 000 € Maksettu vastike	Yhdistämisessä kirjatut käyvät arvot
Käteisvarat	1 684
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	0
Ehdollinen vastike	30
Luovutettu vastike yhteensä	1 714
Korvausveloitteeseen perustuva omaisuus	0
Hankinnan kohteesta aiemmin omistetun osuuden käypä arvo	0
Vastike yhteensä	1 714
Hankintaan liittyvät menot (sisältyvät hallinnon kuluihin tilinpäätöksessä)	0
Hankituista varoista ja vastattaviksi otetuista veloista kirjatut määrät	
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	500
Asiakassopimukset	356
Kilpailukieltosopimukset	339
Myytavissä olevat pitkäaikaiset rahoitusvarat	8
Myyntisaamiset ja muut saamiset	173
Rahavarat	59
Varat yhteensä	1 435
Laskennalliset verovelat	92
Ostovelat ja muut velat	109
Velat yhteensä	201
Yksilöitävissä oleva nettovarallisuus yhteensä	1 234
Liikearvo	480
Yhteensä	1 714

Kiinteistöhoitoon ostettiin 1.6.2010 Kiinteistöpalvelu Oy Hollolan liiketoiminta ja 1.7.2010 Kiinteistöhuolto Oy Forsblomin liiketoiminta. Siivous- ja käyttäjäpalveluihin ostettiin 1.12.2010 Siivousjyvä liiketoiminta ja Ympäristöpalveluihin ostettiin 1.12.2010 Pirkanmaalla jätehuoltoliiketoimintaa harjoittava Säkkipalvelu Oy.

Tiedot hankituista yrityksistä ja liiketoiminnoista on esitetty yhteenlaskettuina, koska mikään niistä ei ole yksitellen tarkasteltuna olennainen. Käyvät arvot on määritetty kaupan toteutumisajankohtana. Mistään liiketoiminnoista ei ole luovuttu hankinnan seurauksena. Kaikki hankinnat on maksettu käteisellä. Osakekaupoilla saavutettiin sadan prosentin osuus äänivallasta. Ehdollinen vastike on sidottu hankitun liiketoiminnan asiakassopimusten siirtymiseen Lassila & Tikanoja Oyj:lle ja arviot vastikkeiden käyvistä arvioista on määritetty todennäköisyydellä painotetun loppukauppahinnan mukaan. Ehdollisen vastikkeen arviot eivät ole muuttuneet hankintahetken ja tilinpäätöshetken välillä. Myynti- ja muut saamiset on kirjattu käypään arvoon hankinta-

hetkellä. Yksittäisiä kauppahintoja ei ole esitetty erikseen, koska mikään niistä ei ole yksitellen tarkasteltuna olennainen.

Liiketoimintaa suurimmat hankinnat olivat Kiinteistöpalvelu Oy Hollolan liiketoiminta (1 618 tuhatta euroa) ja Säkkipalvelu Oy (1 054 tuhatta euroa).

Ostettujen yritysten vaikutusta konsernin raportointikauden liikevaihtoon ja tulokseen ei ole mahdollista esittää erikseen, koska L&T integroi ostetut yritykset olemassa olevaan liiketoimintaan mahdollisimman nopeasti. Nopea integrointi on edellytys synergiaetujen saavuttamiselle.

L&T hankki 1.7.2010 loput 16,5 % Muoviportti-konsernista (aiempi omistusosuus 83,5 %). Arvio 16,5 % kauppahinnasta oli kirjattu korolliseksi lyhytaikaiseksi velaksi, koska L&T oli sitoutunut ostamaan jäljellä olevat osakkeet. Kauppaa ei käsitellä IFRS 3:n mukaan, koska se koskee saman määräysvallan alaisia yhteisöjä.

18.12.2006 allekirjoitettiin sopimus Biowatti Oy:n osake-enemmistön (70 %) ostamisesta yhtiön toimivalta johdolta. Samalla sitouduttiin ostamaan loput 30 % yhtiön osakkeista vuoden 2012 alkuun mennessä. 70 %:n omistusosuudesta maksettava hinta oli 30,9 miljoonaa euroa, ja se maksettiin käteisellä. Kaupassa ei siirtynyt korollisia velkoja. Biowatin ostosta kirjattiin konsernitilinpäätöksessä hankintahinnaksi sadan prosentin mukainen osuus. Tuloksesta tai omasta pääomasta ei erotettu vähemmistöosuutta, vaan arvio 30 %:n kauppahinnasta kirjattiin lyhytaikaiseksi lainaksi. Loppuosuuden kauppahinta määräytyy L&T Biowatin tuloskehityksen perusteella. Arvion oikeellisuutta tarkastellaan vuosittain 31.12. tai aina kun viitteitä arvion muutoksesta ilmenee. 30.6.2010 tehdyn arvion perusteella L&T Biowatin 30 prosentin kauppahintaa vähennettiin 1 113 tuhatta euroa 2 650 tuhanteen euroon (3 763). Oikaisu käsitellään IFRS 3:n mukaan eikä sillä ole tulosvaikutusta, vaan vastaava oikaisu on tehty hankintameno- ja liikearvoon ja korollisiin velkoihin.

3. Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut

I 000 €	2011	2010
Palkat ja palkkiot	216 434	193 764
Eläkekulut		
Maksupohjaiset järjestelyt	40 915	37 292
Etuuspohjaiset järjestelyt	76	100
Osake- ja optiopalkitseminen	182	663
Muut henkilösivukulut	13 360	10 827
Yhteensä	270 967	242 646
Etuuspohjaiset eläkekulut toiminnoittain		
Hankinnan ja valmistuksen kulut	17	22
Myyntin ja markkinoinnin kulut	1	16
Hallinnon kulut	58	62
Yhteensä	76	100

Tiedot myönnytyistä optioista ja osakepalkkioista esitetään liitetiedossa 24. Osakeperusteiset maksut.

Tiedot johdon työsuhde-etuuksista esitetään liitetiedossa 34. Lähipiiritapahtumat.

Tiedot etuuspohjaisten eläkkeiden tase-eristä esitetään liitetiedossa 25. Eläkevelvoitteet.

Henkilöstö kokoaikaiseksi muutettuna keskimäärin

	2011	2010
Toimihenkilöt	1 402	1 319
Työntekijät	7 111	6 516
Yhteensä	8 513	7 835
Suomi	6 473	6 044
Muut maat	2 040	1 791
Yhteensä	8 513	7 835

4. Pitkäaikaishankkeet

Tilikauden 2011 päättyessä konsernilla ei ollut osatuloutettavia pitkäaikaishankkeita. Pilaantuneiden maiden vastaanottotoiminnan lopputulokset eivät ole arvioitavissa luotettavasti. Näiden hankkeiden osalta tuottoja kirjataan hankkeiden toteutuneita menoja vastaava määrä.

5. Poistot ja arvonalentumiset**Poistot toiminnoittain**

I 000 €	Aineelliset käyttö-omaisuushyödykkeet		Yhteensä
	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset käyttö-omaisuushyödykkeet	
2011			
Poistot			
Hankinnan ja valmistuksen poistot	11 139	32 686	43 825
Myyntin ja markkinoinnin poistot	12	127	139
Hallinnon poistot	441	82	523
Poistot yhteensä	11 592	32 895	44 487
Arvonalentumiset	12 273	4 788	17 061

2010

Poistot			
Hankinnan ja valmistuksen poistot	8 586	31 999	40 585
Myyntin ja markkinoinnin poistot	17	68	85
Hallinnon poistot	531	104	635
Poistot yhteensä	9 134	32 171	41 305

Arvonalentumiset	2 632	2 632
-------------------------	--------------	--------------

6. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

I 000 €	2011	2010
Liiketoiminnan muut tuotot		
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	475	481
Vuokratuotot	77	58
Myyntisaamisten arvonalentumistappioiden peruutukset	182	113
Saadut korvaukset ja julkiset avustukset	423	332
Hyödykejohtannaisten tuotot	972	403
Ympäristölupa	300	
Muut	609	1 321
Yhteensä	3 038	2 708

Liiketoiminnan muut kulut

Käyttöomaisuuden myynti- ja romutustappiot	210	364
Myyntisaamisten arvonalentumistappiot	1 176	1 496
L&T Biowatin pellettiliiketoiminnan lopetus		580
Muut	347	245
Yhteensä	1 733	2 686

7. Tutkimus- ja kehitysmenot

Tuloslaskelmaan sisältyy kuluksi kirjattuja tutkimus- ja kehittämismenoja keskitetysti ohjatuista kehitysprojekteista 1,2 miljoonaa euroa (1,6).

8. Rahoitustuotot ja -kulut

I 000 €	2011	2010
Rahoitustuotot		
Osinkotuotot myytävissä olevista sijoituksista		1
Korkotuotot myytävissä olevista rahoitusvaroista ja muista saamisista	87	101
Korkotuotot lainoista ja muista saamisista	954	803
Valuuttakurssivoitot		148
Rahoitustuotot yhteensä	1 041	1 053
Rahoituskulut		
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoan arvostettavista lainoista	-4 133	-3 764
Tappiot rahavirtaa suojaavista koronvaihtosopimuksista, siirretty omasta pääomasta	-640	-893
Arvonmuutokset käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavista rahoitusvaroista (ei suojauslaskennassa olevat johdannais-sopimukset)	-144	
Muut rahoituskulut	-653	-625
Valuuttakurssitappiot	-74	
Rahoituskulut yhteensä	-5 644	-5 282

9. Tuloverot**9.1. Tuloverot tuloslaskelmassa**

I 000 €	2011	2010
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot	-11 742	-12 121
Edellisten tilikausien verot	321	-7
Laskennalliset verot	7 391	2 342
Yhteensä	-4 030	-9 786

Tuloslaskelman verokulun ja konsernin kotimaan verokannalla laskettujen verojen välinen täsmäytyslaskelma

	2011	2010
Tulos ennen veroja	20 994	35 990
Verot Suomen verokannan mukaan (26 %)	-5 458	-9 357
Ulkomaisten tytäryhtiöiden erilaisten verokantojen vaikutus	-31	-176
Vähennyskelvottomat kulut	-204	-222
Liiketoiminnan arvonalentumiset	-972	0
Verovapaat tulot	73	9
Verot aiemmilta tilikausilta	-321	-7
Laskennallisen verovelan muutos, purkutappiopoistot	1 519	
Verokantamuutoksen vaikutus, laskennalliset verot	1 464	
Muut erät	-100	-33
Yhteensä	-4 030	-9 786

9.2. Verovaiikutukset, muut laajan tuloksen erät

1 000 €	Liite-tieto	2011			2010		
		Ennen veroja	Vero-vaikutus	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Vero-vaikutus	Verojen jälkeen
Suojausrahasto, käyvän arvon muutos		-623	136	-487	302	-78	224
Arvonmuutosrahasto							
Myytävissä olevat lyhytaikaiset rahoitusvarat	21	-5	1	-4	-60	2	-58
Muuntoerot		169	-58	111	1 275	-498	777
Muuntoerot määräysvallattomille omistajille		-11		-11	14		14
Muut laajan tuloksen erät		-470	79	-391	1 531	-574	957

9.3. Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutos tilikauden aikana

2011 1 000 €	1.1.2011	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	Kurssierot	Hankitut /myydyt liiketoiminnot	31.12.2011
Laskennalliset verosaamiset						
Eläke-etuudet	160	-6				154
Varaukset	625	-66				559
Käyvän arvon muutokset	217	68	137	7		429
Tuloutus	16	20				36
Hyllypoistot	88	1 445				1 533
Yhteisyritysten tappiot	2 965	786				3 751
Tytäryritysten tappiot	1 159	-32		-3	-544	580
Muuntoerot	25		-58			-33
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	368	1 315			-48	1 635
Yhteensä	5 623	3 530	79	4	-592	8 644

Laskennalliset verovelat

Poistoerot	-34 725	3 682		-6	-148	-31 197
Rahoitusleasing	-531	42				-489
Osakeperusteiset etuudet	-25	1				-24
Muut tilapäiset erot	-136	136				0
Yhteensä	-35 417	3 861		-6	-148	-31 710

Laskennallinen verovelka, netto -29 794 7 391 79 -2 -740 -23 066

2010 1 000 €	1.1.2010	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	Kurssierot	Hankitut /myydyt liiketoiminnot	31.12.2010
Laskennalliset verosaamiset						
Eläke-etuudet	174	-14				160
Varaukset	494	131				625
Käyvän arvon muutokset	278	15	-76			217
Tuloutus	458	-442				16
Hyllypoistot	71	17				88
Yhteisyritysten tappiot	1 533	1 226	206			2 965
Tytäryritysten tappiot	-10	1 164		5		1 159
Muuntoerot	524		-499			25
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	374	0	-6			368
Yhteensä	3 896	2 097	-375	5		5 623

Laskennalliset verovelat

Poistoerot	-34 792	159			-92	-34 725
Rahoitusleasing	-582	51				-531
Osakeperusteiset etuudet	26	-51				-25
Muut tilapäiset erot	-23	86	-199			-136
Yhteensä	-35 371	245	-199		-92	-35 417

Laskennallinen verovelka, netto -31 475 2 342 -574 5 -92 -29 794

9.4. Laskennalliset verot taseessa

1 000 €	2011	2010
Laskennalliset verosaamiset	6 323	3 924
Laskennalliset verovelat	-29 389	-33 718
Laskennalliset verovelat, netto	-23 066	-29 794

Laskennalliset verot on esitetty taseessa eriteltyinä verosaamisiin ja verovelkoihin. Laskennalliset verosaamiset ja verovelat on esitetty nettona silloin, kun sekä saaminen että velka kohdistuvat samaan erään eikä erä ole ollut suuruudeltaan olennainen.

Laskennallisiin verosaamisiin sisältyy 3 751 tuhatta euroa (2 965 tuhatta euroa) verosaamia yhteisyritysten tappiollisista tuloksista ja 580 tuhatta euroa (1 159 tuhatta euroa) verosaamia tytäryhtiöiden tappiollisista tuloksista. Verosaamisten kirjaaminen perustuu tulosennusteisiin, jotka osoittavat verohyödyn realisoitumisen olevan todennäköistä.

Verosaamisten Muihin vähennyskelpoisiin tilapäisiin eriin sisältyy purkutappioiden verotuksen tuloutuksesta aiheutuva verosaaminen määrältään 1 519 tuhatta euroa.

Tytäryhtiöiden jakamattomista voittovaroista ei aiheudu konsernitilinpäätökseen laskennallista verovelkaa, koska EU-maista saaduista tytäryhtiöosingoista ei jouduta maksamaan lähdeveroa.

10. Osakekohtainen tulos

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto kauden aikana ulkona olevien osakkeiden osakeantioikaistulla keskimääräisellä lukumäärällä ilman yhtiön omassa omistuksessa olevia osakkeita.

1 000 €	2011	2010
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto	16 960	26 188
Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä keskimäärin kauden aikana, 1 000 kpl	38 722	38 749
Osakekohtainen tulos, €	0,44	0,68

Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa osakkeiden lukumäärän painotetussa keskiarvossa otetaan huomioon kaikkien potentiaalisten osakkeiden laimentava vaikutus. Osakekohtaista tulosta laimentavat vuonna 2011 ja vuonna 2010 osakepalkkiojärjestelmän 2009–2011 osakepalkkiot, joiden kulukirjauksen ajanjakso on vielä kesken. Ne käsitellään optioina laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta koskevassa laskelmassa, vaikka niiden ansainta on vielä ehdollinen.

Osakeoptiolla on laimentava vaikutus, kun osakkeen merkintähinta optiolla on alempi kuin osakkeen käypä arvo. Osakkeen merkintähinnassa huomioidaan vielä kirjaamattomat optiokulut. Laimennusvaikutukseksi tulee se määrä osakkeita, jotka joudutaan laskemaan liikkeelle vastikkeettomana, koska optioiden käytöstä saatavilla varoilla yhtiö ei voisi laskea liikkeelle samaa määrää osakkeita käypään arvoon. Osakkeen käypä arvo perustuu osakkeen kauden keskimääräiseen hintaan.

1 000 €	2011	2010
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto	16 960	26 188
Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä keskimäärin kauden aikana, 1 000 kpl	38 722	38 749
Osakepalkkiojärjestelmän osakkeiden vaikutus, 1 000 kpl	40	24
Osakkeiden laimennettu osakeantioikaistu lukumäärä keskimäärin kauden aikana, 1 000 kpl	38 762	38 773
Laimennettu osakekohtainen tulos, €	0,44	0,68

11. Osakekohtainen osinko ja pääomanpalautus

Yhtiön hallitus ehdottaa 15.3.2012 pidettävälle yhtiökokoukselle, että tilikauden voitto lisätään kertyneisiin voittovaroihin ja että osinkoa ei jaeta.

Hallitus ehdottaa, että osakkeenomistajille jaetaan pääomanpalautusta 0,55 euroa osakkeelta. Pääomanpalautuksen määrä on 21 277 062,95 euroa. Ehdotettua pääomanpalautusta ei ole kirjattu velaksi tilinpäätökseen.

Vuodelta 2010 jaettiin osinkoa 0,55 euroa osakkeelta.

12. Aineettomat hyödykkeet

2011	Hankittu sopimus-kanta		Kilpailu-kielto-sopimukset	Muut aineettomat hyödykkeet yritys-kaupoista	Sisäisesti aikaan-saadut aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennako-maksut	Yhteensä
1 000 €	Liikearvo								
Hankintameno 1.1.2011	116 787	14 254	20 318	9 435	5 311	13 067	10 885	1 826	191 883
Lisäykset				511	438	451	1 246		2 646
Hankitut liiketoiminnot	10 481	9 042	3 336						22 859
Vähennykset						-15	-3		-18
Siirrot erien välillä					-1 724	331	3 773	-2 380	0
Kurssierot	206	36	8	4		2	3	21	280
Hankintameno 31.12.2011	127 474	23 332	23 662	9 439	4 098	13 823	15 109	713	217 650
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2011	-3 320	-9 518	-10 295	-8 206	-2 466	-9 869	-5 528		-49 202
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot					1 019		-1 019		0
Tilikauden poistot		-3 187	-3 420	-1 151	-754	-915	-2 165		-11 592
Arvonalentumiset	-4 607		-6 776			-68	-822		-12 273
Kurssierot	-38	-36	-9	-4		-5	-2		-94
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2011	-7 965	-12 741	-20 500	-9 361	-2 201	-10 857	-9 536		-73 161
Kirjanpitoarvo 31.12.2011	119 509	10 591	3 162	78	1 897	2 966	5 573	713	144 489

Muut aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista ovat yleensä patentteja tai lupia.

Aineettomien hyödykkeiden hankintaa koskevia sopimukseen perustuvia sitoumuksia ei ollut vuonna 2011.

Vuonna 2011 L&T Biowatti Oy:lle tehtiin arvonalentumistestaus, jonka perusteella syntyi arvonalentumistappio, josta 12 273 tuhatta euroa kohdistui aineettomiin hyödykkeisiin.

2010	Hankittu sopimus-kanta		Kilpailu-kielto-sopimukset	Muut aineettomat hyödykkeet yritys-kaupoista	Sisäisesti aikaan-saadut aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennako-maksut	Yhteensä
1 000 €	Liikearvo								
Hankintameno 1.1.2010	116 690	14 000	19 894	9 395	4 516	12 544	9 182	1 894	188 115
Lisäykset					1 310	445	282	907	2 944
Hankitut liiketoiminnot	480	356	339						1 175
Vähennykset	-1 688	-447				-43	-24		-2 202
Siirrot erien välillä					-515	109	1 409	-1 007	-4
Kurssierot	1 305	345	85	40		12	36	32	1 855
Hankintameno 31.12.2010	116 787	14 254	20 318	9 435	5 311	13 067	10 885	1 826	191 883
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2010	-2 919	-7 768	-8 253	-6 201	-1 715	-8 828	-4 014		-39 698
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		418					24		442
Tilikauden poistot		-1 905	-1 957	-1 966	-751	-1 035	-1 520		-9 134
Kurssierot	-401	-263	-85	-39		-6	-18		-812
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2010	-3 320	-9 518	-10 295	-8 206	-2 466	-9 869	-5 528		-49 202
Kirjanpitoarvo 31.12.2010	113 467	4 736	10 023	1 229	2 845	3 198	5 357	1 826	142 681

Muut aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista ovat yleensä patentteja tai lupia.

Aineettomien hyödykkeiden hankintaa koskevia sopimukseen perustuvia sitoumuksia ei ollut vuonna 2010.

Kesäkuussa arvioitiin uudelleen L&T Biowatin loppukaup-pahinnan (30 %) arvo ja sitä alennettiin 1 113 tuhatta euroa 2 650 tuhanteen euroon (3 763 tuhatta euroa). Kauppahinnan muutoksella ei ole tulosvaikutusta, vaan oikaisu kirjattiin liikearvoon ja pitkäaikaisiin velkoihin. Tarkempi kuvaus kauppahinnasta sisältyy tilinpäätöksen liitetietoon 2. Hankitut liiketoiminnot.

Syyskuussa myytiin osa Moskovan siivousliiketoimintaa. Luovutettavaan toimintaan liittyvä liikearvo ja aineettomat hyödykkeet määritettiin IAS 36.86:n mukaisesti luovutetun osan ja yksiköstä jäljelle jäävän osan arvojen suhteen perusteella. Myytyä liiketoiminnan osaa vastaava liikearvo ja aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista kirjattiin myyntitappiona liiketoiminnan muihin kuluihin. Myyty liiketoiminnan osa ei täytä IFRS 5.31–32:n vaatimuksia lopetettujen toimintojen esittämisestä.

13. Liiketoimien arvonalentumistestit**Liiketoimien kohdistaminen**

Lassila & Tikanojan liiketoiminta on jaettu neljään toimialaan: Ympäristöpalvelut, Siivous- ja käyttäjäpalvelut, Kiinteistöhoito ja Uusiutuvat energialähteet (L&T Biowatti).

Suomen toimintojen osalta Ympäristöpalvelut jakaantuu liiketoimintoihin, jotka muodostavat rahavirtaa tuottavat yksiköt. Näitä ovat Ympäristöpalvelut, L&T Recoil sekä ympäristötuotteet. Siivous- ja käyttäjäpalveluiden toiminta Suomessa muodostaa rahavirtaa tuottavan yksikön. Kiinteistöhoito ja Uusiutuvat energialähteet (L&T Biowatti) testataan toimialatasolla omana rahavirtaa tuottavana yksikkönä. Lisäksi rahavirtaa tuottavia yksiköitä ovat Latvian/Baltian ja Ruotsin liiketoiminnot. Arvon alentumistestausta varten liiketoimintat on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille.

Liiketoimien kirjanpitoarvot on kohdistettu seuraavasti:

I 000 €	2011	2010
Ympäristöpalvelut ilman ympäristötuotteita ja L&T Recoilia	84 601	80 294
Siivous- ja käyttäjäpalvelut	13 758	10 884
Kiinteistöhoito	5 254	4 526
Uusiutuvat energialähteet (L&T Biowatti)		4 606
Latvia	5 646	5 564
Ruotsi	10 174	7 516
Yhteensä	119 433	113 390
Yksiköt, joille kohdistettu liiketoimien ei ole merkittävä suhteessa liiketoimien tasearvoon	76	77
Yhteensä	119 509	113 467

Arvon alentumistestaus

Arvon alentumistestauksessa arvioidaan kerrytettävissä olevat rahamäärät käyttöarvon perusteella. Vastaiset rahavirrat perustuvat johdon viiden vuoden vuosikohtaisiin tuloslaskelma- ja ylläpitoinvestointiennusteisiin, jotka on tehty budjetointiprosessin yhteydessä. Johto perustaa ennusteensa toteutuneeseen kehitykseen sekä käsitykseensä alansa kasvunäkymistä (markkinoiden yleinen kehitys ja yksikön kannattavuus, hinnoittelu, kunnallistamispäätökset, henkilöstö- ja raaka-ainekustannukset). Kasvuennusteissa huomioidaan hyväksytyt investointipäätökset. Näissä ennusteissa rahavirtaa tuottavien yksiköiden liikevaihdon kasvuprosentit vaihtelevat -2,5 %:n ja 17,0 %:n välillä (-7,2%–14,7%). Siitä eteenpäin rahavirroille on arvioitu ylläpitoinvestoinnit ja inflaatiota (2 %) vastaava tai hieman korkeampi residuaalikasvu (3 %). Tulevaisuuden EBITDA-prosentit on määritetty konservatiivisin perustein ja niiden arvo perustuu toteutuneeseen kehitykseen eikä niissä ennakoita tapahtuvan olennaisia muutoksia ennustekauden aikana.

Käyttöarvon laskentamenetelmä on käytetty tuottoarvomenetelmää. Laskelmissa käytettyjen tuottovaatimusten laskentakomponentit ovat riskitön tuotto prosentti (valtion 10 v. velkakirja), markkinariskipreemio, listaamattomien yritysten epälikvidisyyspreemio, toimialakohtainen beta, vieraan pääoman kustannus ja oman

ja vieraan pääoman suhde. Toimialakohtainen beta, vieraan pääoman kustannus sekä oman ja vieraan pääoman suhde on laskettu kullekin rahavirtaa tuottavalle yksikölle johdon määrittelemien samoilla toimialoilla toimivien julkisesti noteerattujen vertailuyritysten tunnuslukujen perusteella. Vuonna 2011 tuottovaatimusten muutokset ovat pääosin seurausta riskittömän tuotto prosentin sekä toimialakohtaisten beta-arvojen muutoksista. Näillä perusteilla arvonalentumistestauksissa on käytetty diskonttokorkona pääoman tuottovaatimusta ennen veroja (WACC) seuraavasti: Ympäristöpalvelut ilman ympäristötuotteita ja L&T Recoilia 8,9 % (9,7), Kiinteistöhoito 11,5 % (10,2), Siivous- ja käyttäjäpalvelut 10,1 % (10,0), Uusiutuvat energialähteet (L&T Biowatti) 9,9 % (10,4), Ruotsi 8,5 % (10,9) ja Latvia 12,5 % (13,3). WACC on määritelty 30.9.2011 tiedoin lukuun ottamatta Uusiutuvia energialähteitä, jonka liiketoimien arvonalentumistesti tehtiin uudelleen joulukuussa 2011 heikentyneiden markkinaodotusten vuoksi.

Liiketoimien arvonalentumistestauksen perusteella syntyy arvonalentumistappio Uusiutuvat energialähteet (L&T Biowatti) rahavirtaa tuottavaan yksikköön. Arvon alentuminen johtui puupohjaisten polttoaineiden pidemmän aikavälin kilpailukyvyyn heikkenemisestä sekä metsäenergian hyödyntämistä edistävien valtion tukien merkittävästä alenemisestä. 17 061 tuhannen euron arvonalentuminen koskee sekä liiketoimien että muita omaisuuseriä ja on käsitelty kertaluonteisena kuluna vuoden viimeisellä neljänneksellä. Arvon alentumistestauksen perusteella tehty alaskirjaus kohdistui 4 607 tuhatta euroa liiketoimien, 7 666 tuhatta euroa aineettomille oikeuksille ja loput 4 788 tuhatta euroa aineellisille hyödykkeille. Muiden rahavirtaa tuottavien yksiköiden osalta liiketoimien arvonalentumistestaus ei osoita arvonalentumista.

Joulukuussa 2011 arvioitiin uudelleen L&T Biowatin loppukauppahinnan (30 %) arvo ja sitä alennettiin yhteensä 239 tuhatta euroa 2 411 tuhanteen euroon (2 650). Kauppahinnan muutoksella ei ole tulosvaikutusta, vaan oikaisu kirjattiin liiketoimien ja pitkäaikaisiin velkoihin. Tarkempi kuvaus kauppahinnasta sisältyy tilinpäätöksen liitetietoon 2. Hankitut liiketoiminnot.

Arvon alentumistestauksen herkkyyshanalyysi

Keskeiset oletukset	Osuus liiketoimien	Vaadittu muutos	Vaadittu muutos kriittisimmässä rahavirtaa tuottavassa yksikössä
2011			
Residuaali-EBITDA-%	82 %	≥ -50 %	36 %
WACC (ennen veroja)	82 %	≥ 99 %	-31 %
2010			
Residuaali-EBITDA-%	89 %	≥ -50 %	-7 %
WACC (ennen veroja)	84 %	≥ 99 %	7 %

33 %:ssa rahavirtaa tuottavista yksiköistä ja 82 %:ssa konsernin liiketoimien (50 % ja 84 %) diskonttokoron muutoksen olisi oltava 99 % tai enemmän, jotta käyttöarvo vastaisi kirjanpitoarvoa. 33 %:ssa rahavirtaa tuottavista yksiköistä ja 82 %:ssa konsernin liiketoimien (67 % ja 89 %) pitäisi residuaali-EBITDA-prosentin laskea 50 % tai enemmän, jotta käyttöarvo olisi yhtä suuri kuin kirjanpitoarvo. Kriittisimmän rahavirtaa tuottavan yksikön, Uusiutuvien energialähteiden, kohdalla tulisi diskonttokoron laskea 31 % (nousta 7 %) ja residuaali-EBITDA-prosentin nousta 36 %

(laskea 7 %), jotta käyttöarvo olisi yhtä suuri kuin kirjanpitoarvo. Testauksen perusteella kriittisimmän rahavirtaa tuottavan yksikön liiketoimien alaskirjattiin 4,6 miljoonaa euroa ja muita aineettomia sekä aineellisia hyödykkeitä 12,5 miljoonaa euroa. Ruotsin rahavirtaa tuottavan yksikön käyttöarvo ylittää kirjanpitoarvon, mutta pienikin muutos keskeisissä oletuksissa voi johtaa siihen, että käyttöarvo vastaa kirjanpitoarvoa. Muiden rahavirtaa tuottavien yksiköiden osalta arvonalentumistestauksen kirjaaminen edellyttäisi kriittisten muuttujien vielä suurempia muutoksia.

14. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

2011	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
I 000 €						
Hankintameno 1.1.2011	4 671	116 544	283 759	174	5 303	410 451
Lisäykset	165	4 358	30 503		5 590	40 616
Hankitut liiketoiminnot			4 441			4 441
Vähennykset	-21	-4	-419		-79	-523
Siirrot erien välillä	273	3 506	2 337		-6 116	0
Kurssierot	-6	-1	122		-82	33
Hankintameno 31.12.2011	5 082	124 403	320 743	174	4 616	455 018
Kertyneet poistot 1.1.2011	0	-37 636	-172 026	-89	0	-209 751
Vähennyksen ja siirtojen kertyneet poistot			46			46
Tilikauden poistot		-6 544	-26 351			-32 895
Arvon alentumiset	-493	-2 009	-2 286			-4 788
Kurssierot		3	-111			-108
Kertyneet poistot 31.12.2011	-493	-46 186	-200 728	-89	0	-247 496
Kirjanpitoarvo 31.12.2011	4 589	78 217	120 015	85	4 616	207 522

Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin sisältyvät rahoitusleasingsopimuksilla hankitut hyödykkeet

I 000 €	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2011	3 350	1 019	4 369
Lisäykset			
Hankintameno 31.12.2011	3 350	1 019	4 369
Kertyneet poistot 1.1.2011	-238	-1 017	-1 255
Tilikauden poistot	-168	-2	-170
Kertyneet poistot 31.12.2011	-406	-1 019	-1 425
Kirjanpitoarvo 31.12.2011	2 944	0	2 944

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintaa koskevat sopimukseen perustuvat sitoumukset olivat 4 593 tuhatta euroa.

Vuonna 2011 L&T Biowatti Oy:lle tehtiin arvonalentumistestaus, jonka perusteella syntyi arvonalentumistappio, josta 4 788 tuhatta euroa kohdistui aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin.

2010	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2010	4 015	1 017 794	264 391	169	14 666	385 035
Lisäykset	453	3 554	18 229		12 392	34 628
Hankitut liiketoiminnot			500			500
Vähennykset	-59	-1 726	-8 548		-16	-10 349
Siirrot erien välillä	262	12 845	8 748		-21 851	4
Kurssierot		77	439	5	112	633
Hankintameno 31.12.2010	4 671	1 16 544	283 759	174	5 303	410 451
Kertyneet poistot 1.1.2010	0	-29 722	-153 574	-88	0	-183 384
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		1 019	7 619			8 638
Tilikauden poistot		-7 234	-24 937			-32 171
Arvonalentumiset		-1 682	-950			-2 632
Kurssierot		-17	-184	-1		-202
Kertyneet poistot 31.12.2010	0	-37 636	-172 026	-89	0	-209 751
Kirjanpitoarvo 31.12.2010	4 671	78 908	111 733	85	5 303	200 700

Aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin sisältyvät rahoitusleasingsopimuksilla hankitut hyödykkeet

I 000 €	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2010	3 350	1 019	4 369
Lisäykset			0
Hankintameno 31.12.2010	3 350	1 019	4 369
Kertyneet poistot 1.1.2010	-70	-993	-1 063
Tilikauden poistot	-168	-24	-192
Kertyneet poistot 31.12.2010	-238	-1 017	-1 255
Kirjanpitoarvo 31.12.2010	3 112	2	3 114

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintaa koskevat sopimukseen perustuvat sitoumukset olivat 5 106 tuhatta euroa.

Toukokuussa 2010 L&T Biowatin pellettiliiketoiminta lopetettiin. Lopetuksen myötä Suomenjoen pellettitehtaan käyttöomaisuus arvostettiin käypään arvoon ja siitä kirjattiin 2 632 tuhannen euron arvonalentumistappio.

Tilikaudella 2010 L&T Biowatti Oy sai oman kaluston hankintaan 248 tuhatta euroa avustusta Työ- ja elinkeinoministeriöltä. Avustus on kirjattu hankintameno vähennykseksi.

15. Yhteisyritykset

Konsernilla on 50 %:n omistusosuus yhteisyrityksestä L&T Recoil Oy, Helsinki.

Konsernin taseeseen ja tuloslaskelmaan sisältyvät yhteisyritysten varat, velat, tuotot ja kulut

I 000 €	2011	2010
Pitkäaikaiset varat	34 465	34 195
Lyhytaikaiset varat	3 459	4 630
Pitkäaikaiset velat	-19 152	-17 408
Lyhytaikaiset velat	-5 467	-8 261
Nettovarat	13 305	13 156
Tuotot	11 508	8 237
Kulut	-13 092	-11 376
Tilikauden voitto/tappio	-1 584	-3 139

	2011	2010
Henkilöstö keskimäärin yhteisyrityksessä	47	42

Lisää tietoja yhteisyrityksestä esitetään liitetiedossa 34. Lähipiiritapahtumat.

16. Tytäryritykset

	Konsernin osuus osakkeista ja äänivallasta, %
Hansalaiset Oy*, Helsinki	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Valimotie 33, Helsinki	100,0
Kiinteistöpalvelu Hansalaiset Oy*, Helsinki	100,0
Lassila & Tikanoja Service AB, Tukholma, Ruotsi	100,0
Lassila & Tikanoja Services OÜ, Tallinna, Viro	100,0
L&T Biowatti Oy, Helsinki	70,0
L&T Ecoinvest LLC, Dubna, Venäjä	100,0
L&T Hankinta Ky, Helsinki	100,0
L&T Hygienutveckling AB, Kävlinge, Ruotsi	100,0
L&T Kalusto Oy, Helsinki	100,0
L&T LLC, Dubna, Venäjä	100,0
L&T Relations Oy, Helsinki	100,0
L&T Toimi Oy, Helsinki	100,0
L&T Östgöta AB, Norrköping, Ruotsi	100,0
Nastolan Talohuolto Oy, Helsinki	100,0
Palvelusivous Ulla Haavisto Oy, Helsinki	100,0
Papros Oy*, Helsinki	100,0
Paraisten Puhtaanapito Oy, Helsinki	100,0
SIA L&T, Riika, Latvia	100,0
Suomen Keräystuote Oy, Helsinki	100,0
The Russian-Finnish Company Ecosystem LLC, Dubna, Venäjä	90,0
WTS-Palvelut Oy*, Helsinki	100,0
Ympäristöhuollon Palvelukeskus Full House Oy*, Helsinki	100,0

* vapaaehtoisessa selvitystilassa

17. Myytävissä olevat pitkäaikaiset sijoitukset

I 000 €	2011	2010
Tasearvo 1.1.	598	525
Lisäykset	16	65
Hankitut liiketoiminnot		8
Vähennykset	-9	
Tasearvo 31.12.	605	598

Myytävissä olevat pitkäaikaiset sijoitukset ovat noteeraamattomia osakkeita.

18. Rahoitusleasingsaamiset

I 000 €	2011	2010
Vähimmäisvuokrien erääntyminen		
Enintään 1 vuoden kuluessa	1 886	2 007
1–5 vuoden kuluttua	3 752	3 947
Yli 5 vuoden kuluttua	386	227
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	6 024	6 181

Vähimmäisvuokrien nykyarvojen erääntyminen

Enintään 1 vuoden kuluessa	1 826	1 937
1–5 vuoden kuluttua	3 273	3 409
Yli 5 vuoden kuluttua	305	138
Vähimmäisvuokrien nykyarvo yhteensä	5 404	5 484
Kertymättömät rahoitustuotot	620	697
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	6 024	6 181

Rahoitusleasingsaamiset perustuvat asiakkaille vuokrattujen puristimien, paalaimien ja muiden hyödykkeiden vuokrasopimuksiin. Vähimmäisvuokrat sisältävät hyödykkeiden omistusoikeuden siirrosta suoritettavan maksun vuokrakauden lopussa, jos vuokrasopimukseen sisältyvä osto-optio on ehdoiltaan sellainen, että oikeuden käyttäminen sopimuksen syntymisajankohtana on kohtuullisen varmaa tai jos siitä on tehty sitova sopimus.

19. Vaihto-omaisuus

1 000 €	2011	2010
Aineet ja tarvikkeet	19 007	19 545
Keskeneräiset tuotteet	209	281
Valmiit tuotteet/tavarat	6 179	5 341
Muu vaihto-omaisuus	2 558	2 790
Yhteensä	27 953	27 957

Vaihto-omaisuuden kuluksi kirjattu hankintameno, joka sisältyy tuloslaskelmassa myytyjä suoritteita vastaaviin kuluihin, oli 22 220 tuhatta euroa (14 200 tuhatta euroa).

Vaihto-omaisuuden arvosta kirjattiin kuluksi 2,3 miljoonaa euroa (1,8), jolla vaihto-omaisuuden kirjanpitoarvo alennettiin vastaamaan sen nettorealisointiarvoa. Kulukirjaus sisältyy myytyjä suoritteita vastaaviin kuluihin.

20. Myyntisaamiset ja muut saamiset

1 000 €	2011	2010
Myyntisaamiset	81 677	72 887
Rahoitusleasingsaamiset, lyhytaikaiset	1 826	1 937
Lainasaamiset	1 021	987
Siirtosaamiset	6 799	7 888
Verosaamiset	39	1 494
Muut saamiset	268	471
Yhteensä	91 629	85 662
Siirtosaamisten erittely		
Korot	24	64
Kela, työterveyshuollon korvaukset	2 162	2 934
Lakisääteiset henkilövakuutukset	670	927
Saadut tuet	857	1 093
Välilliset verot	1 136	1 012
Muut	1 950	1 858
Yhteensä	6 799	7 888

Kaikki saamiset ovat vakuudettomia. Saamisiin ei liity merkittäviä luottoriskikeskittymiä. Myyntisaamisista kirjatut arvonalentumistapit ja niiden peruutukset ilmenevät liitetiedosta 6. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut.

21. Myytävissä olevat rahoitusvarat

1 000 €	2011	2010
Sijoitus- ja yritystodistukset	2 299	9 895
Yhteensä	2 299	9 895
1.1.	9 895	18 484
Lisäys/vähennys	-7 590	-8 581
Omaan pääomaan siirretyt käyvän arvon muutokset	-5	-8
31.12.	2 299	9 895

Vuonna 2011 omasta pääomasta siirrettiin tuloslaskelmaan voittoja 87 tuhatta euroa (101).

Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan tilinpäätöksissä käypään arvoon. Käyvän arvon muutokset kirjataan oman pääoman arvonmuutosrahastoon.

22. Rahavarat

1 000 €	2011	2010
Pankkitilit ja käteinen raha	5 770	4 653
Yhteensä	5 770	4 653

Rahavarat esitetään nimellisarvoisina, mikä vastaa niiden käypää arvoa.

Rahavirtalaskelman mukaiset likvidit varat muodostuvat seuraavasti:

1 000 €	2011	2010
Rahavarat	5 770	4 653
Sijoitus- ja yritystodistukset	2 299	9 895
Yhteensä	8 069	14 548

23. Oma pääoma

Osakepääoma ja ylikurssirahasto

2011	Osakkeiden lukumäärä, 1000 kpl	Osakepääoma	Ylikurssi-rahasto	SVOP-rahasto	Omat osakkeet	Yhteensä
1.1.2011	38 738	19 399	50 673		-845	69 227
5.4.2011					-37	-37
12.9.2011					-50	-50
13.9.2011					-67	-67
14.9.2011					-54	-54
15.9.2011					-65	-65
16.9.2011					-37	-37
19.9.2011					-36	-36
20.9.2011					-29	-29
21.9.2011					-42	-42
22.9.2011					-82	-82
23.9.2011					-55	-55
31.12.2011			-50 673	50 658		-15
31.12.2011	38 685	19 399	0	50 658	-1 399	68 658

2010	Osakkeiden lukumäärä, 1000 kpl	Osakepääoma	Ylikurssi-rahasto	SVOP-rahasto	Omat osakkeet	Yhteensä
1.1.2010	38 769	19 399	50 673		-356	69 716
17.5.2010					-105	-105
18.5.2010					-88	-88
19.5.2010					-110	-110
20.5.2010					-98	-98
21.5.2010					-153	-153
24.5.2010					-32	-32
25.5.2010					-82	-82
26.5.2010					-111	-111
27.5.2010					-138	-138
28.5.2010					-108	-108
31.5.2010					-19	-19
1.6.2010					-55	-55
2.6.2010					-26	-26
4.6.2010					636	636
31.12.2010	38 738	19 399	50 673		-845	69 227

Lassila & Tikanoja Oyj:llä on yksi osakelaji. Yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeilla ei ole enimmäismäärää eikä yhtiöllä ole enimmäisosakepääomaa. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa eikä kirjanpidollista vasta-arvoa. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Yhtiöllä oli 31.12.2011 omia osakkeita 113 305 kappaletta (60 758).

Yhtiökokouksen päätöksellä 8.9.2011 taseen 31.12.2010 mukaista ylikurssirahastoa alennettiin siirtämällä kaikki ylikurssirahastossa olevat varat sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (SVOP) sisältää muut oman pääoman luonteiset sijoitukset ja osakkeiden merkintähinnan siltä osin kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkitä osakepääomaan.

Muut rahastot

Muuntoerorahasto

Muuntoeroja syntyy tytäryritysten oman pääoman ja tuloksen muuntamisesta euromääräisiksi. Lisäksi osana nettosijoitusta tytäryhtiöihin käsitellään pitkäaikaiset lainasaamiset, joiden suorittamista ei ole suunniteltu ja joiden suorittaminen ei ole todennäköistä ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Arvonmuutos- ja suojausrahasto

Arvonmuutosrahasto käsittää käyvän arvon rahaston, joka sisältää myytävissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutoksen. Suojausrahasto sisältää rahaviran suojausnäytteenä käytettävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutosten tehokkaat osuudet.

Pääoman hallinta

Konsernin pääoman hallinnan tavoitteena on turvata toiminnan jatkuvuus ja ylläpitää optimaalinen pääomarakenne investointien turvaamiseksi ottaen huomioon pääomakustannukset. Pääomaan lasketaan oma ja vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla.

Vuotuisen osingon määrä on sidottu tulokseen. Se osa, jota ei katsota tarvittavan yhtiön terveen kehityksen varmistamiseen, jaetaan osakkeille. Osakepääomaa korotetaan, mikäli poikkeuksellisen nopea kasvu tai suuret investoinnit vaativat lisää pääomaa.

Pääoman rakenteen kehitystä seurataan omavaraisuus-tunnusluvun avulla vuosineljänneksittäin. Tunnusluku lasketaan siten, että konsernin oma pääoma jaetaan luvulla, joka saadaan, kun taseen loppusummasta vähennetään saadut ennakot.

1 000 €	2011	2010
Oma pääoma konsernitaseessa	217 944	222 994
Taseen loppusumma	494 340	483 742
Saadut lyhytaikaiset ennakot	-4 843	-4 239
Saadut pitkäaikaiset ennakot	-262	-263
Pääoma yhteensä	489 235	479 240
Omavaraisuusaste, %	44,5 %	46,5 %

Konsernin omavaraisuusaste laski hieman edellisvuotisesta. Kauden bruttoinvestoinnit olivat 70,6 miljoonaa euroa (39,3). Käyttöpääomaa vapautui kaudella 3,2 miljoonaa euroa (sitoutui 2,2 milj. e). Liiketoiminnan nettorahavirta oli 74,5 miljoonaa euroa (63,8).

Pitkäaikaisten pankkilainojen kovenantteja on kuvattu liitetiedossa 27. Lainat.

Ulkona olevien optio-oikeuksien lukumäärät ja keskimääräiset merkintähinnat

	2011		2010	
	Keskimääräinen merkintähinta €/osake	Optioita kpl	Keskimääräinen merkintähinta €/osake	Optioita kpl
Tilikauden alussa	22,03	368 000	20,19	572 000
Myönnetyt uudet optiot				
Yhtiölle palautuneet optiot			16,27	-28 000
Toteutetut optiot				
Rauenneet optiot	26,80	-200 000	16,98	-176 000
Tilikauden lopussa	16,20	168 000	22,03	368 000
Kauden lopussa toteutettavissa olevat optiot	16,20	168 000	22,03	368 000

Vuosina 2009, 2010 ja 2011 optioita ei käytetty osakkeiden merkintään.

Black-Scholes -hinnoittelumallissa käytetyt muuttujat

	2008	2005C
Myöntämispäivä	5.6.2008	12.6.2007
Optio-ohjelman mukainen määrä	230 000	230 000
Osakehinta myöntämishetkellä	16,65	25,18
Merkintähinta	16,20	26,80
Odotettavissa oleva volatilitteetti	53 %	26 %
Oletettu option voimassaoloaika	3 v 360 pv	3 v 354 pv
	Työssäoloaika 2 v 4 kk	Työssäoloaika 2 v 4 kk
Oikeuden syntymisehdot		
Riskitön korko	4,57 %	4,56 %
Odotettavissa olevat osingot, €	2,13	2,73
Käypä arvo myöntämispäivänä, €	5,16	4,70

Odotettavissa oleva volatilitteetti on määritetty arvostuspäivää edeltävien 50, 100 ja 260 kaupankäyntipäivän keskiarvona. Volatilitteetin määrittely perustuu Bloomberg-tietokannan informaatioon.

Optioiden ehdossa ei ole sellaisia käyttöehtoja, jotka tulisi ottaa huomioon optioiden käypää arvoa arvostettaessa. Optioiden arvioitu palautuma myöntämispäivänä on 0 %.

24. Osakeperusteiset maksut

Konsernilla on vuonna 2008 myönnetty optio-ohjelma. Kaupankäynti vuoden 2005 optio-ohjelman viimeisellä sarjalla päättyi 2011. Optioiden käyvästä arvosta syntyvä kulu jaksotetaan oikeuksien syntymisajanjaksolle. Käypä arvo määritetään Black-Scholes -hinnoittelumallilla.

Optio-oikeudet

Optio	Osakkeiden merkintäaika	Merkintähinta €/osake	Osakkeita merkittävässä 31.12.2011	Osakkeita merkittävässä 31.12.2010	Oikeuden syntymisajanjakson päättyminen
2005C	2.11.2009–31.5.2011	26,80		200 000	2.11.2009
2008	1.11.2010–31.5.2012	16,20	168 000	168 000	1.11.2010
Yhteensä			168 000	368 000	

Optio-ohjelmat

Optio-oikeuksia on myönnetty johtoon kuuluville avainhenkilöille. Optio-oikeudet antavat oikeuden merkitä Lassila & Tikanoja Oyj:n osakkeita optio-ohjelman ehtojen mukaisella merkintähinnalla ehtojen määräämänä aikana. Kaikkien optio-oikeuksien merkintäsuhde on 1:1.

Optio-oikeuksia, joiden osakemerkinnän aika ei ole alkanut ja joihin oikeus ei ole siten syntynyt, ei saa luovuttaa kolmannelle. Jos työ- tai toimisuhte päättyy muusta syystä kuin eläkkeelle siirtymisen tai kuoleman johdosta, on osallistujan viipymättä tarjottava vastikkeetta yhtiölle sellaiset optio-oikeudet, joiden osakemerkinnän aika ei ollut alkanut. Merkintäajan päättymisen jälkeen optio-oikeudet raukeavat arvottomina.

Optio-oikeuksilla merkittyjen osakkeiden osinko-oikeus ja muut osaksoikeudet alkavat osakepääoman korotuksen tai uusien osakkeiden tultua rekisteröidyksi kaupparekisteriin. Edellä olevassa taulukossa on esitetty optio-oikeuksien perusteella merkittävien osakkeiden merkintäajat ja -hinnat. Merkintähintoja alennetaan merkintähinnan määräytymisen jälkeen ja ennen osakemerkintää jaettavien osakekohtaisten osinkojen määrällä, joka ylittää yhteensä 70 % sen tilikauden osakekohtaisesta voitosta, jolta osinkoja jaetaan.

31.12.2011 ulkona olevien optio-oikeuksien perusteella voidaan yhteensä merkitä enintään 168000 uutta osaketta, mikä on 0,4 % yhtiön tämänhetkisestä osakemäärästä ja sen tuottamista äänistä.

Optio-ohjelma 2008

Vuoden 2008 varsinainen yhtiökokous päätti enintään 230000 optio-oikeuden antamisesta. 168000 optio-oikeutta on 33 avainhenkilön hallussa. Lassila & Tikanoja Oyj:n hallussa on 62000 optio-oikeutta, joita ei käytetä osakkeiden merkintään.

Osakkeen merkintähinta 2008-optio-oikeuksilla on 16,20 euroa. Osakkeen merkintähinta kirjataan kokonaan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Yhtiön osakkeiden lukumäärä voi nousta ulkona olevilla 2008-optio-oikeuksilla tehtävien merkintöjen seurauksena enintään 168000 uudella osakkeella. Näiden osakkeiden osuus on 0,4 % yhtiön tämänhetkisestä osakemäärästä.

2008-optio-oikeudet ovat olleet listattuina NASDAQ OMX Helsingissä 1.11.2010 alkaen.

Osakepalkkiojärjestelmä 2009–2011

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti 24.3.2009 osakepohjaisen kannustinohjelman käyttöönotosta osana avainhenkilöstön kannustin- ja sitouttamisjärjestelmää. Palkkion maksaminen riippui yhtiön hallituksen asettamien taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta, minkä perusteet hallitus päätti vuosittain. Maksettu palkkio perustui konsernin EVA-tulokseen. Palkkio maksettiin ainoastaan vuodelta 2009.

Ohjelmassa oli kolme kalenterivuoden mittaista ansaintajaksoa, joista ensimmäinen alkoi 1.1.2009 ja viimeinen päättyi 31.12.2011. Mahdollinen palkkio maksettiin ansaintajaksoa seuraavana kalenterivuonna osittain osakkeina ja osittain rahana. Rahana maksettava osuus kattoi palkkiosta aiheutuvat verot. Palkkion saaminen edellytti työsuhteen jatkumista ja kannustinohjelmaan liittyi kielto luovuttaa osakkeita kahden vuoden kuluessa kunkin palkkiosuorituksen saamisesta. Tämän jälkeenkin

johtoryhmän on omistettava osakkeita vähintään puolen vuoden ja muiden kolmen kuukauden bruttopalkan arvosta työsuhteen päättymiseen saakka.

Ohjelman perusteella voitiin luovuttaa yhteensä enintään 180000 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta, jotka yhtiö hankkii osakemarkkinoilta. Ohjelman piiriin kuului perustamisvaiheessa 28 henkilöä.

Osakkeina maksettava osuus arvostetaan myöntämispäivänä käypään arvoon eikä arvostusta muuteta järjestelmän voimassaoloaikana. Osakkeina maksettavan osuuden kulut jaksotetaan oikeuden syntymisajanjakson kuluessa kolmelle vuodelle tuloslaskelmaan henkilöstökuluiksi ja omaan pääomaan.

Rahasuoritusosuudet arvostetaan käypään arvoon tilinpäätöshetken osakkeen hinnan mukaan. Osakepalkkiojärjestelmän rahasuoritusosuudet kirjataan henkilöstökuluihin ja velkoihin, ja ne jaksotetaan ansaintajaksolle.

Osakepalkkiojärjestelmän 2009–2011 ensimmäiseltä ansaintajaksolta 2009 ansaitut osakkeet siirrettiin palkkionsaajille kesäkuun alussa 2010. Niiden luovutusrajoitus päättyi 31.5.2012.

Osakepalkkiojärjestelmä 2012

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti 14.12.2011 uudesta vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Mahdollinen palkkio perustuu konsernin EVA-tulokseen ilman L&T Recoilia. Muilta osin ehdot ovat yhtäläiset 2009–2011 järjestelmän kanssa.

Ohjelman perusteella voidaan luovuttaa yhteensä enintään 65520 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta, jotka yhtiö hankkii osakemarkkinoilta. Ohjelman piiriin kuuluu 22 henkilöä.

Osakepalkkiojärjestelmät 2009–2011 ja 2012

Instrumentti Osakeohjelma	Osakepalkkiojärjestelmä 2009–2011		Osakepalkkiojärjestelmä 2012
	2010	2011	2012
Myöntämispäivä	9.2.2010	3.1.2011	2.1.2012
Ansaintajakso alkaa	1.1.2010	1.1.2011	1.1.2012
Ansaintajakso päättyy	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012
Osakkeen keskikurssi myöntämispäivänä	15,26	14,99	11,60
Toteumaoletus	0	0	32 760
Osakeomistusvelvollisuus, vuotta	2	2	2
Osakkeiden vapautuminen	31.3.2013	31.3.2014	31.3.2015
Henkilöitä	25	23	22
Osakepalkkiojärjestelmästä kirjattavat kulut, 1 000 €			
Osakkeina maksettavat palkkiot	192,4	182,1	
Rahasuoritusosuudet	277,8		
Yhteensä	470,2	182,1	

Vuodelta 2010 ja 2011 ei maksettu osakepalkkioita, koska kriteerit eivät täyttyneet.

25. Eläkeveloitteet

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt ovat pieniä ja koskevat yksittäisiä henkilöitä Suomessa. Ne ovat syntyneet pääasiassa yrityskauppojen seurauksena. Osa eläkesopimuksista hoidetaan vakuutusyhtiöissä ja osa on yhtiön omalla vastuulla.

1 000 €	2011	2010
Taseen etuuspohjainen eläkevelka määräytyy seuraavasti:		
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo	557	623
Järjestelmään kuuluvien varojen käypä arvo	-496	-546
	61	77
Rahastoimattomien veloitteiden nykyarvo	536	537
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot (+) ja tappiot (-)	30	
Nettomääräinen eläkevelka taseessa	627	614
Veloitteen nykyarvon muutokset		
Velvoite kauden alussa	1 160	1 116
Työsuorituksesta johtuvat menot	49	49
Korkomenot	55	57
Vakuutusmatemaattiset voitot (-) ja tappiot (+)	-86	23
Maksetut etuudet	-85	-85
Velvoite tilikauden lopussa	1 093	1 160
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypien arvojen muutokset		
Järjestelyyn kuuluvien varojen käyvät arvot kauden alussa	546	529
Varojen odotettu tuotto	24	24
Työnantajan suorittamat maksut järjestelyyn	8	7
Vakuutusmatemaattiset voitot (+) ja tappiot (-)	-57	11

1 000 €	2011	2010
Maksetut etuudet	-25	-25
Järjestelyyn kuuluvien varojen käyvät arvot kauden lopussa	496	546
Taseessa esitetyn velan muutokset		
Velka kauden alussa	611	671
Tuloslaskelmaan merkityt eläkekulut	81	10
Maksusuoritukset järjestelyyn	-64	-70
Velka kauden lopussa	628	611
Tuloslaskelman etuuspohjainen eläkekulu määräytyy seuraavasti:		
Tilikauden työsuorituksen perustuvat menot	49	49
Korkomenot	55	57
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	-24	-24
Vakuutusmatemaattiset voitot (-) ja tappiot (+)	-4	18
Yhteensä	76	100

Järjestelyyn kuuluvien varojen toteutunut tuotto oli -33 tuhatta euroa vuonna 2011 (35).

Konserni ennakoii maksavansa etuuspohjaisiin eläkejärjestelyihin 44 tuhatta euroa vuonna 2012.

I 000 €	2011	2010	2009
Määrät tilikaudelta ja kahdelta edelliseltä tilikaudelta			
Velvoitteen nykyarvo	1 093	1 160	1 116
Järjestelmään kuuluvien varojen käypä arvo	-496	-546	-529
Alikate	597	614	587
Kokemusperäiset tarkistukset järjestelyjen varoihin, voitot (+) / tappiot (-)	-57	11	76
Kokemusperäiset tarkistukset järjestelyjen velkoihin, voitot (+) / tappiot (-)	-101	2	96
Tärkeimmät käytetyt vakuutusmatemaattiset oletukset			
Diskonttokorko	4,8 %	4,8 %	5,0 %
Inflaatio-oletus	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	4,5 %	4,5 %	4,5 %
Tuleva palkankorotusolettamus	4,5 %	4,5 %	4,5 %

26. Varaukset

I 000 €	Ympäristövaraukset	Muut varaukset	Yhteensä
Varaukset 1.1.2011	2 531	617	3 148
Varausten lisäykset	157	0	157
Käytetyt varaukset	-149	-400	-549
Käyttämättömien varausten peruutukset	0	-37	-37
Diskonttauksen vaikutus	-219	0	-219
Varaukset 31.12.2011	2 320	180	2 500

I 000 €	2011	2010
Pitkäaikaiset varaukset	2 500	2 748
Lyhytaikaiset varaukset	0	400
Yhteensä	2 500	3 148

Ympäristövaraukset kattavat seuraavat veloitteet:

Konserni on vuokrannut Keravan ja Kotkan kaupungeilta maa-alueet, joilla on kaatopaikat. Lisäksi konsernilla on käytössään Varkaudessa maa-alue pilaantuneen maa-aineksen välivarastointia, puhdistustoimintaa ja loppusijoitusta varten. Konsernilla on velvoite hoitaa vuokrasopimusten tai toiminnan päättyessä alueiden jälkihoitotyöt eli maisemointi ja seurantatutkimukset ympäristölupien ehtojen mukaisesti.

Keravan kaatopaikan jälkihoitokustannusvaraus on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa tulevat kustannukset on arvioitu laskentahetken hintatason perusteella korjattuna maanrakennuskustannusindeksiin mukaisella muutoksella sekä 2 %:n vuotuisella inflaatiolla, koska kustannustaso on varauksen käyttöhetkellä korkeampi kuin kaatopaikan rakennusaikana. Inflaatiolla korjatut kustannukset on diskontattu läjitysalueen rakentamishetkeen. Korkokantana on käytetty valtion 5 vuoden riskittömän velkakirjan tuotto-odotusta rakennushetkellä lisätynä L&T:n lainamarginaalilla ko. ajankohtana. Tämä läjitysalueen rakentamisesta aiheutuva määrä on aktivoitu nykyarvon suuruus osaksi alueen hankintamenoa taseeseen ja se poistetaan tasapoistoin.

Yhtä suuri erä on kirjattu taseen velkoihin varaukseksi, jota vuosittain kasvattaa rahoituskuluihin kirjattava diskonttokorko. Varauksen toinen osa lasketaan läjitysalueelle ajettavan tonni-määrän perusteella. Kolmannen osan varauksesta muodostaa seurantatutkimusvaraus.

Kotkan kaatopaikan jälkihoitokustannusvaraus on jaettu kahteen osaan. Varauksen ensimmäisessä osassa kaatopaikan rakentamisesta aiheutuva määrä on aktivoitu nykyarvon suuruus osaksi alueen hankintamenoa taseeseen kuten Keravan kaatopaikan varaus. Kotkan kaatopaikkaan sovelletaan kuitenkin suoriteyksikköön perustuvaa poistomenetelmää, joten taseeseen aktivoitu määrä poistetaan alueelle toimitetun jätteen tilavuuden mukaan. Toisen osan Kotkan kaatopaikan varauksesta muodostaa taseeseen aktivoitu seurantatutkimusvaraus, joka perustuu tasapoistoihin. Tulevat kustannukset on arvioitu laskentahetken hintatason perusteella korjattuna 2 %:n vuotuisella inflaatiolla.

Varkauden pilaantuneen maa-aineksen käsittely- ja loppusijoituspaikan jälkihoitokustannusvaraus on käsitelty saman periaatteen mukaan kuin Keravan varaus.

Pitkäaikaisiin varauksiin merkittyjen velvoitteiden arvioidaan johtavan taloudellisen hyödyn menetyksiin pääosin 1–5 vuoden kuluessa, paitsi Kotkan seurantatutkimusvarauksessa 30 vuoden kuluessa.

Muut varaukset ovat pääasiassa uudelleenjärjestelyihin sekä välimiesmenettelyssä oleviin korvausvaatimuksiin liittyviä varauksia.

27. Lainat

I 000 €	2011 Tasearvo	2010 Tasearvo
Pitkäaikaiset		
Lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat	90 345	92 849
Rahoitusleasingvelat	2 569	2 714
Yhteensä	92 914	95 563
Lyhytaikaiset		
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	24 548	22 202
Rahoitusleasingvelkojen lyhennykset	341	341
Lyhytaikaiset lainat	16 926	4 994
Kauppahintavelat	473	1 691
Muut rahoitusvelat	31	2 033
Yhteensä	42 319	31 261

Rahoitusvelkojen käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 30. Rahoitusvarat ja -velat arvostusryhmittäin.

Pitkäaikaisten lainojen ja rahoitusleasingvelkojen erääntyminen on esitetty liitetiedossa 37.

Pitkäaikaisten lainojen keskimääräinen duraatio 31.12.2011 oli 2,2 vuotta (2,8 vuotta) ja efektiivisten korkokantojen painotettu keskikorko korkosuojuukset huomioituna 3,1 % (3,3 %).

Pitkäaikaisten pankkilainojen sopimuksiin sisältyy omavaraisuus- ja korkokatekovenantteja sekä muita tavanomaisia ehtoja, jotka rajoittavat lisävakuuksien antoa muille rahoittajille ja nykyisen liiketoiminnan lakkauttamista ja luovuttamista. Näiden ehtojen rikkominen oikeuttaa lainantajat irtisanomaan lainat välittömästi. Lassila & Tikanoja Oy:n nimissä olevien lainojen

kovenantit eivät ole olleet lähellä rikkoutumista vuosien 2011 ja 2010 aikana.

Yhteisyritys L&T Recoil Oy:n lainasopimusten vuonna 2011 edellyttämää käyttökatetasoa ei saavutettu regenerointilaitoksen ennakoitua heikomman toimintavarmuuden vuoksi. Rahoittajat ovat kuitenkin antaneet määräaikaisen suostumuksensa kovenanttien rikkoutumiseen.

Rahoitusleasingvelat

I 000 €	2011	2010
Vähimmäisvuokrien erääntyminen		
Enintään 1 vuoden kuluessa	354	354
1–5 vuoden kuluttua	1 416	1 416
Yli 5 vuoden kuluttua	2 565	2 919
Vähimmäisvuokrat yhteensä	4 335	4 689
Vähimmäisvuokrien nykyarvon erääntyminen		
Enintään 1 vuoden kuluessa	341	341
1–5 vuoden kuluttua	1 149	1 149
Yli 5 vuoden kuluttua	1 420	1 565
Vähimmäisvuokrien nykyarvo yhteensä	2 910	3 055
Tulevat rahoituskulut	1 425	1 634
Rahoitusleasingvelat yhteensä	4 335	4 689

Rahoitusleasingsopimus liittyy yhteisyritys L&T Recoilin tekemään vedyn, kuumaöllyn ja höyryn hankintaa koskevaan ostosopimukseen. Sopimuksen perusteella L&T Recoil on sitoutunut ostamaan niitä tuottavien laitosten tuotannon kokonaisuudessaan regenerointilaitoksensa käyttöön. Ostosopimuksen on IFRIC 4:n mukaisesti määritelty sisältävän vuokrasopimuksen.

Taulukossa esitettävät vähimmäisvuokrat sisältävät vuokrauden lopussa maksettavan lunastushinnan, jos sellaisesta on sovittu.

28. Muut pitkäaikaiset velat

I 000 €	2011	2010
Saadut ennakot	262	263
Muut velat	698	101
Yhteensä	960	364

29. Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat

I 000 €	2011	2010
Saadut ennakot	4 843	4 239
Ostovelat	24 899	22 834
Muut velat	20 081	18 168
Siirtovelat	55 928	49 650
Yhteensä	105 751	94 891
Siirtovelat		
Henkilöstökuluihin liittyvät velat	49 441	40 798
Jätteenkäsittelymaksut	1 420	1 265
Korot	1 500	1 252
Muut jaksotetut kulut	3 567	6 335
Yhteensä	55 928	49 650

Ostovelkojen ja muiden lyhytaikaisten velkojen käyvät arvot ovat samat tai jokseenkin samat kuin niiden yllä esitetyt tasearvot.

30. Rahoitusvarat ja -velat arvostusryhmittäin

2011	Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat		Lainat ja muut saamiset	Myytävikissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvelat	Suojauslaskennan alaiset johdannaiset	Tase-erien kirjanpitoarvot	Tase-erien käyvät arvot	IFRS 7:n mukainen käyvän arvon hierarkia-taso
1 000 €									
Pitkäaikaiset rahoitusvarat									
Myytävikissä olevat sijoitukset				605			605	605	3
Rahoitusleasingosaamiset			3 578				3 578	3 894	
Muut saamiset			3 315				3 315	3 315	

Lyhytaikaiset rahoitusvarat									
Myyntisaamiset ja muut saamiset			84 792				84 792	84 792	
Johdannaissaamiset						419	419	419	2
Myytävikissä olevat rahoitusvarat				2 299			2 299	2 299	2
Rahavarat			5 770				5 770	5 770	
Rahoitusvarat yhteensä	0	97 455		2 904		419	100 778	101 094	

Pitkäaikaiset rahoitusvelat									
Lainat					92 914		92 914	94 033	
Muut velat					698		698	698	

Lyhytaikaiset rahoitusvelat									
Lainat					42 319		42 319		
Ostovelat ja muut velat					44 713		44 713		
Johdannaivelat	163					1 687	1 850	1 850	2
Rahoitusvelat yhteensä	163				180 644	1 687	182 494	96 581	

2010	Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat		Lainat ja muut saamiset	Myytävikissä olevat rahoitusvarat	Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavat rahoitusvelat	Suojauslaskennan alaiset johdannaiset	Tase-erien kirjanpitoarvot	Tase-erien käyvät arvot	IFRS 7:n mukainen käyvän arvon hierarkia-taso
1 000 €									
Pitkäaikaiset rahoitusvarat									
Myytävikissä olevat sijoitukset				598			598	598	3
Rahoitusleasingosaamiset			3 547				3 547	3 923	
Muut saamiset			3 401				3 401	3 401	

Lyhytaikaiset rahoitusvarat									
Myyntisaamiset ja muut saamiset			76 280				76 280	76 280	
Johdannaissaamiset	7					400	407	407	2
Myytävikissä olevat rahoitusvarat				9 895			9 895	9 895	2
Rahavarat			4 653				4 653	4 653	
Rahoitusvarat yhteensä	7	87 881		10 493		400	98 781	99 157	

Pitkäaikaiset rahoitusvelat									
Lainat					95 563		95 563	96 943	
Muut velat					101		101	101	

Lyhytaikaiset rahoitusvelat									
Lainat					29 289		29 289		
Ostovelat ja muut velat					44 546		44 546		
Johdannaivelat						1 173	1 173	1 173	2
Rahoitusvelat yhteensä					169 499	1 173	170 672	98 217	

Yllä olevissa taulukoissa Pitkäaikaiset muut velat eivät sisällä saatuja ennakoita, Myyntisaamiset ja muut saamiset eivät sisällä verosaamisia ja siirtosaamisia, eivätkä Ostovelat ja muut velat lakisääteisiä velkoja (kuten verovelkoja), koska nämä erittelyt vaaditaan vain rahoitusinstrumenteista.

Rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen määrittämisperiaatteet

Myytävikissä olevat sijoitukset

Myytävikissä olevat sijoitukset koostuvat noteeraamattomista osakeista. Sellaiset noteeraamattomat osakesijoitukset, joiden käypiä arvoja ei ole saatavissa epäaktiivisten markkinoiden vuoksi, arvostetaan hankintameno.

Myytävikissä olevat rahoitusvarat

Myytävikissä olevat sijoitukset koostuvat sijoitus- ja yritystodistuksista. Sijoitus- ja yritystodistukset ovat jälkimarkkinakelpoisia ja niiden käypä arvo perustuu tilinpäätöspäivän korkomarkkinanoteerauksiin.

Johdannaiset

Koronvaihtosopimusten käyvät arvot on määritetty tulevien rahavirtojen nykyarvoon perustuvalla menetelmällä, jonka tukena ovat tilinpäätöspäivän markkinanoteeraukset. Käyvät arvot kuvaavat niitä hintoja, jotka konserni saisi tai joutuisi maksamaan, jos johdannaissopimus purettaisiin tilinpäätöspäivänä.

Pankkilainat ja muut lainat

Lainojen käyvät arvot perustuvat diskontattuihin rahavirtoihin. Diskonttauskorkona on käytetty korkoa, jolla konserni saisi vastaavaa lainaa tilinpäätöshetkellä. Lainan kokonaiskorko muodostuu riskittömästä markkinakorosta ja yrityskohtaisesta riskipreemiosta.

31. Johdannaissopimukset**Valuuttajohdannaiset**

1 000 €	2011		2010	
	Nimellisarvo	Käypä arvo	Nimellisarvo	Käypä arvo
Kaupankäyntitarkoituksessa tehtyjen valuuttatermiinien erääntyminen				
Enintään 1 vuoden kuluessa	1 079	-19	196	7

Valuuttatermiineillä suojataan valuuttamääräisiä nettokassavirtoja.

Valuuttatermiinisopimuksiin ei ole sovellettu IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa. Käyvän arvon muutokset on kirjattu rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

1 000 €	Nimellisarvo	Käypä arvo	Nimellisarvo	Käypä arvo
Suojauslaskennassa olevien koronvaihtosopimusten erääntyminen*				
Enintään 1 vuoden kuluessa	13 429		11 010	
1-5 vuoden kuluttua	38 033		49 355	
Yli 5 vuoden kuluttua			267	
Yhteensä	51 462	-1 504	60 632	-1 173

1 000 €	Nimellisarvo	Käypä arvo	Nimellisarvo	Käypä arvo
Ei-suojauslaskennassa olevien koronvaihtosopimusten erääntyminen**				
Enintään 1 vuoden kuluessa	4 000		0	
1-5 vuoden kuluttua	19 455		0	
Yli 5 vuoden kuluttua	4 545		0	
Yhteensä	28 000	-144	0	0

* Koron- ja valuuttavaihtosopimukset, jotka on tehty vaihtuvakorkoisin lainoihin liittyvien rahavirtojen suojausiksi ja joihin on sovellettu IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa. Suojaukset ovat olleet tehokkaita ja niiden käyvän arvon muutokset on esitetty kauden laajassa tuloslaskelmassa. Valuuttamääräisten lainojen arvo tilinpäätöshetkellä oli 0,5 milj. euroa positiivinen. Koron- ja valuuttavaihtosopimusten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinatietoihin.

** Koronvaihtosopimukset, joihin ei ole sovellettu IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa. Käyvän arvon muutokset on kirjattu rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Koronvaihtosopimusten kiinteät korot 31.12.2011 vaihtelivat välillä 1,24–4,22 % (1,67–4,22 %). Vaihtuvana korkona oli 1,3 tai 6 kuukauden Euribor. Johdannaissopimusten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksiin.

Hyödykejohdannaiset

Öljytonnia	2011		2010	
	Nimellisarvo	Käypä arvo	Nimellisarvo	Käypä arvo
Suojauslaskennassa olevien diesel-swapsopimusten erääntyminen				
Erääntyy 1 vuoden kuluessa	2 544		7 596	
Erääntyy 1–5 vuoden kuluessa	636		2 544	
Yhteensä	3 180	419	10 140	400

Hyödykejohdannaiset on tehty tulevien dieselostojen suojaamiseksi. Sopimuksiin sovelletaan IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa ja käyvän arvon muutos kirjataan tehokkaalta osaltaan oman pääoman suojausrahastoon. Hyödykejohdannaisten käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksiin.

32. Muut vuokrasopimukset

1 000 €	2011	2010
Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten vähimmäisvuokrien erääntyminen		
Enintään 1 vuoden kuluessa	7 708	8 087
1–5 vuoden kuluttua	15 504	20 087
Yli 5 vuoden kuluttua	4 185	4 509
Vähimmäisvuokrat yhteensä	27 397	32 683

Konserni on vuokrannut osan käytössään olevista tuotanto- ja toimistotiloista sekä toimistokoneista ja autoista. Toimitila- ja maanvuokrasopimukset ovat pääosin indeksidonnaisia ja paikallisen markkinakäytännön mukaisia.

Vuoden 2011 tuloslaskelmaan sisältyy muiden vuokrasopimusten perusteella kuluksi kirjattuja vuokria 17 054 tuhatta euroa (16 040).

33. Rahavirtalaskelman liitetiedot

1 000 €	2011	2010
Liiketoiminnan rahavirran oikaisut		
Verot	4 030	9 786
Poistot ja arvonalentumiset	61 548	43 937
Rahoitustuotot ja -kulut	4 602	4 229
Myyntivoitot ja -tappiot	-1 338	-368
Varaukset	311	578
Muut	169	1 360
Yhteensä	69 322	59 522

Tilikauden aikana myytyjen tytäryritysten ja liiketoimintojen vaikutus konsernin taloudelliseen asemaan

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0	179
Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet	0	56
Varat ja velat yhteensä	0	235

Rahana saatu vastike	0	199
Rahavirtavaikutus	0	199

Vuonna 2011 ei ollut tytäryritysten eikä liiketoiminnan myyjä. Vuonna 2010 myytiin Moskovan siivouksen liiketoiminta. Luovutettavaan toimintaan liittyvä liikearvo ja aineettomat hyödykkeet määritettiin IAS 36.86:n mukaisesti luovutetun osan ja yksiköstä jäljelle jäävän osan arvojen suhteen perusteella. Myytyä liiketoiminnan osaa vastaava liikearvo ja aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista kirjattiin myyntitappiona liiketoiminnan muihin kuluihin. Nämä myydyt liiketoimintojen osat eivät täytä IFRS 5.31–32 vaatimuksia lopetettujen toimintojen esittämisestä.

34. Lähipiiritapahtumat

Lassila & Tikanoja -konsernin lähipiiriin kuuluvat yhteisyritykset ja ylin johto. Konsernilla ei ollut osakkuusyrityksiä vuosina 2011 ja 2010.

Liiketoimet ja avoimet saldot yhteisyritysten kanssa

1 000 €	2011	2010
Myynti	2 489	2 332
Liiketoiminnan muut tuotot	63	74
Korkotuotot	707	505
Pitkäaikaiset saamiset		
Pääomalinasaaminen	24 396	20 646
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	2 710	2 375
Lainasaamiset	1 633	1 034

Liiketapahtumat yhteisyritysten kanssa tapahtuvat käyvin markkinahinnoin.

Yhteisyritys L&T Recoil Oy:lle vuosina 2006 ja 2007 myönnettyjen yhteensä 2 646 tuhannen euron suuruisen pääomalinainojen korko oli 31.12.2011 3,756 % p.a. Lainojen korko maksetaan, mikäli yhteisyrityksellä on taseen mukaan voitonjakokelpoisia varoja.

Lisäksi L&T Recoil Oy:lle annettiin uusia pääomalinainoja

- yhteensä 5 750 tuhatta euroa vuonna 2008
- yhteensä 7 500 tuhatta euroa vuonna 2009
- yhteensä 4 750 tuhatta euroa vuonna 2010
- yhteensä 3 750 tuhatta euroa vuonna 2011.

Näiden lainojen keskiporkko on 3 % ja se maksetaan, kun L&T Recoilin vapaan oman pääoman ja pääomalinainojen määrä ylittää taseen mukaisen tappion määrän.

Konsernin emoyhtiö on sitoutunut sijoittamaan lisää L&T Recoil Oy:öön osakepääomana ja pääomalinoina 50% siitä

määrästä, jolla yhteisyrityksen rahoitussopimusten mukainen omavaraisuuskovenanti täyttyy.

Konsernin emoyhtiö on antanut omavelkaisen takauksen L&T Recoil Oy:n rahoituslimiiteille, joiden määrä on 37,1 miljoonaa euroa. Takaus kattaa 50 % kulloinkin käytössä olevasta limiittien määrästä.

Ylimmän johdon työsuhte-etuudet

1 000 €	2011	2010
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhte-etuudet	1 364	1 791
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	49	42
Osakeperusteiset maksut (osakepalkkio)		809
Yhteensä	1 413	2 642

Ylin johto koostuu hallituksesta, toimitusjohtajasta ja johtoryhmästä. Tuloslaskelmaan kirjattiin ylimmän johdon osuutena osakeperusteisista maksuista kuluksi 97 tuhatta euroa (291).

Hallitukselle maksetut palkat ja palkkiot

1 000 €	2011	2010
Heikki Bergholm, puheenjohtaja	64	33
Eero Hautaniemi, varapuheenjohtaja 28.12.2011 alkaen	36	32
Matti Kavetvuori, varapuheenjohtaja ja jäsen 27.12.2011 asti	46	59
Hille Korhonen	36	33
Miikka Majjala	36	33
Sakari Lassila	34	
Juhani Lassila, entinen varapuheenjohtaja ja jäsen	3	41

Yhtiön toimitusjohtajana toimi 13.6.2011 asti Jari Sarjo. Ajalla 13.6.–31.10.2011 yhtiön väliaikaisena toimitusjohtajana toimi Ville Rantala. Yhtiön toimitusjohtajana aloitti 1.11.2011 Pekka Ojanpää. Alla esitetty palkat kultakin ajanjaksolta yhteenlaskettuna.

Vuonna 2011 toimitusjohtajan palkka luontoisetuineen oli 316 tuhatta euroa, joka sisältää palkan luontoisetuineen 285 tuhatta euroa ja tulospalkkion 31 tuhatta euroa (palkka luontoisetuineen 338 tuhatta euroa, tulospalkkio 164 tuhatta euroa, osakepalkkio 261 tuhatta euroa).

Muun johtoryhmän palkat luontoisetuineen olivat yhteensä 794 tuhatta euroa, joka sisältää palkat luontoisetuineen 678 tuhatta euroa ja tulospalkkiot 116 tuhatta euroa (palkat luontoisetuineen 852 tuhatta euroa, tulospalkkiot 206 tuhatta euroa, osakepalkkiot 548 tuhatta euroa). Luvuissa on huomioitu palkat siltä ajalta, jona henkilöt ovat kuuluneet johtoryhmään.

Hallituksen jäsenillä ei ole eläkesopimuksia yhtiön kanssa. Jari Sarjolla, joka toimi yhtiön toimitusjohtajana 13.6.2011 asti, on etuusperustainen eläkesopimus, josta kirjattiin tuloslaskelmaan 49 tuhatta euroa vuonna 2011 (42).

Hallituksen jäsenet eivät kuulu optio- ja osakeohjelmien piiriin.

Toimitusjohtajalle ja johtoryhmälle ei myönnetty osakepalkkio-ohjelman osakkeita vuonna 2011. Optioita ei myönnetty vuonna 2011. Johtoryhmän kokoonpanossa tapahtui vuoden 2011 aikana muutoksia. Toimitusjohtajalla ja nykyisillä johtoryhmän jäsenillä oli 31.12.2011 23 000 kappaletta optioita, joista 23 000 kappaletta oli toteutettavissa (31.12.2010 115 000 kpl, joista 115 000 kpl oli toteutettavissa).

Konsernin lähipiiriin kuuluville henkilöille ei ole myönnetty lainoja eikä heidän puolestaan ole annettu takauksia tai muita vakuuksia.

35. Tilintarkastuskustannukset

1 000 €	PWC*	Muut yhtiöt	Yhteensä
2011			
Tilintarkastus	203	17	220
Muut tilintarkastuslain mukaiset toimeksiannot	3		3
Veroneuvonta	3		3
Muut palvelut	33		33
Yhteensä	242	17	259

2010			
Tilintarkastus	235	12	247
Muut tilintarkastuslain mukaiset toimeksiannot	5		5
Veroneuvonta	13		13
Muut palvelut	30	2	32
Yhteensä	283	14	297

* PricewaterhouseCoopers-ketju

36. Vastuusitoumukset

1 000 €	2011	2010
Omista sitoumuksista annetut vakuudet		
Kiinnitykset maanvuokraoikeuteen	42 186	42 179
Yrityskiinnitykset	21 460	21 460
Muut vakuudet	174	222
Ympäristölupien edellyttämät pankkitakaukset	5 702	4 634

Omista sitoumuksista annetut vakuudet ovat pääosin yhteisyritys L&T Recoilin pankeille antamia vakuuksia, joiden kiinnityskohdeena on Haminan kaupungilta vuokratut alueet ja niillä oleva regenerointilaitos.

Konserni ei ole antanut ulkopuolisten puolesta pantteja, kiinnityksiä tai takauksia.

37. Rahoitusriskien hallinta

L&T:n rahoitusriskien hallinnan periaatteet määrittävät hallituksen hyväksymässä rahoituspolitiikassa. Rahoitusriskien hallinnan tarkoituksena on suojautua merkittävilta rahoitusriskeiltä ja pyrkiä rajoittamaan rahoitusmarkkinoiden muutosten ja muiden riskitekijöiden epäedullisia vaikutuksia konsernin tulokseen.

Konsernin rahoitus ja likviditeetin hallinta hoidetaan keskitetysti konsernin taloushallinnossa, jota johtaa talusjohtaja. Rahoitusriskien hallintaan liittyvät transaktiot toteutetaan konsernin taloushallinnossa. Yhteisyritys L&T Recoililla on omat muusta konsernista erilliset rahoitusjärjestelyt, mutta konsernin taloushallinto vastaa myös niihin liittyvistä suojastransakzioista ja yhtiön likviditeetin hallinnasta.

Valuuttariski

L&T muodostuu Suomessa toimivasta emoyhtiöstä sekä Suomessa, Ruotsissa, Latviassa ja Venäjällä toimivista tytäryhtiöistä. Emoyhtiön ja kotimaisten tytäryhtiöiden toiminta- ja raportointivaluuttana on euro ja muissa tytäryhtiöissä sijaintimaan valuutta. Valuuttakurssien vaihtelut vaikuttavat siten konsernin tulokseen ja omaan pääomaan, mutta eivät kovin merkittävästi.

Transaktionriski

L&T:n ulkomaisten tytäryhtiöiden liiketoiminta tapahtuu lähes täysin niiden toimintavaluutassa. Tytäryhtiöiden rahoitus hoidetaan pääsääntöisesti konsernin sisäisillä lainoilla, jotka ovat kunkin tytäryhtiön toimintavaluutan määräisiä. Suomessa toimivat konserniyhtiöt käyttävät myynnin laskutusvaluuttana lähes poikkeuksetta euroa. Ostoisissa on laskutusvaluuttana vähäisessä määrin myös Ruotsin kruunu.

Translaatoriski

L&T:n translaatoriskille alttiina oleva positio muodostuu ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehdyistä nettosijoituksista, joihin sisältyvät omat pääomat ja niihin rinnastettavat lainat. Ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehtyjen nettosijoitusten positioita ei suojata, koska omistuksia pidetään pitkäaikaisina strategisina sijoituksina.

Vuonna 2011 tapahtuneiden valuuttakurssimuutosten takia omaan pääomaan syntyi muuntoeroja 169 tuhatta euroa (1 275 tuhatta euroa). Valuuttamääräiset nettosijoitukset on esitetty valuutoittain alla olevassa taulukossa.

Pitkäaikaisten lainojen erääntyminen

1 000 €	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ja myöh.	Yhteensä
Lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat	24 548	30 073	33 161	11 196	6 263	9 652	114 893
Rahoitusleasingvelat	341	318	296	276	259	1 420	2 910
Yhteensä	24 889	30 391	33 457	11 472	6 522	11 072	117 803

1 000 €	2011	2012	2013	2014	2015	2016 ja myöh.	Yhteensä
Lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat	22 202	31 777	25 067	15 283	7 196	13 526	115 051
Rahoitusleasingvelat	341	318	296	276	259	1 565	3 055
Yhteensä	22 543	32 095	25 363	15 559	7 455	15 091	118 106

Nettosijoitusten traslaatiopositio

1 000 €	2011	2010
SEK	19 864	14 342
LVL	9 719	8 341
RUB	8 244	8 069
Yhteensä	37 827	30 752

Sijoitusten hintariski

L&T ei ole sijoittanut varoja noteerattuihin osakkeisiin, joiden arvo vaihtelee markkinahintojen muutosten vuoksi, joten se ei altistu arvopaperimarkkinoihin liittyvälle hintariskille. L&T:n omistamien noteeraamattomien osakkeiden määrä on vähäinen, eikä niihin liity olennaista hintariskiä.

Hyödykehintariski

Raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan vaihtelut heijastuvat sekä tuotantokalustossa käytettävien polttoaineiden hintoihin että ympäristöhuoltoalan tuotteiden hankintahintoihin öljypohjaisten raaka-aineiden kautta. Osassa jätehuollon asiakassopimuksista laskutusjaksot ja sopimusehdot ovat sellaiset, että hintoja ei pystytä korottamaan kuukausittain. Tämän vuoksi polttoaineiden hintojen kohoaminen saadaan siirrettyä palveluhintoihin viiveellä. Vuosien 2012–2013 dieselin hintariskiä on suojattu osittain hyödyke johdannais sopimuksilla. Näihin sopimuksiin sovelletaan IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa.

Yhteisyritys L&T Recoilin regenerointilaitos tuottaa perusöljyä, jonka hintakehitys seuraa raakaöljyn hintaa osittain. Laitoksen toimintavarmuus parani selvästi vuoden 2011 aikana, mutta laitoksen toimintavarmuus on edelleen merkittävä riski L&T:n tuloskehityksen kannalta.

Ympäristötuotteiden raaka-ainehintariskiä pyritään hallitsemaan siten, että myyntihinnat sovitaan yleensä kiinteiksi enintään toimittajien vahvistamien ostohintojen voimassaoloajaksi.

Korkoriski

L&T:n korkoriski liittyy pääasiassa lainoihin, jotka on sidottu vaihtuviin korkoihin ja joista aiheutuvat rahavirrat vaihtelevat korkotason muuttuessa. Koska L&T:n palveluiden kysyntä tai niiden hinnat eivät ole merkittävästi riippuvaisia taloussuhdanteiden vaihteluista, korkokustannukset pyritään pitämään mahdollisimman vakaina. Tämän vuoksi suuri osa vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvästä rahavirrasta on suojattu korkoriskiltä koronvaihtosopimuksin. Lisäksi osa lainoista on nostettu kiinteäkorkoisina.

31.12.2011 lainoista oli joko kiinteäkorkoisia tai koronvaihtosopimuksilla suojattuja 68 % (70) ja vaihtuvakorkoisia 32 % (30). Osaan pitkäaikaisten vaihtuvakorkoisten lainojen sopimuksista sisältyy lisäksi koronvaihtelujen vaikutuksia vaimentavat korko-optiot. Korkotason muutokset eivät siten vaikuta korkokustannuksiin täysimääräisesti.

Kaikki rahavirran suojaukseksi tehdyt koronvaihtosopimukset ovat konsernin riskienhallintapolitiikan mukaisesti suojaavia ja lähes kaikkiin sopimuksiin sovelletaan suojauslaskentaa.

Pääosa L&T:n liikevaihdosta syntyy pitkäaikaisista palvelusopimuksista. Hyvän kassavirtaennustettavuuden vuoksi L&T:n rahoituspolitiikassa on määriteltä, että korkoa tuottavien varojen määrä pyritään pitämään pienenä suhteessa kulloiseenkin lyhyen aikavälin rahoitustarpeeseen ja sijoitettuina suhteellisen lyhytaikaisiin instrumentteihin.

Luotto- ja vastapuoliriski

Rahoitusinstrumentteihin liittyy riski siitä, että vastapuoli ei pysty täyttämään sopimuksen mukaisia maksuveloitteitaan. Vastapuoliriskiä hallitaan tekemällä rahoitus- ja johdannais sopimuksia vain suurimpien pohjoismaisten pankkien kanssa sekä tekemällä likviditeettihallintaan liittyviä sijoituksia vain korkean luottokelpoisuuden omaavien liikkeellelaskijoiden sijoitus- ja yritystodistuksiin L&T:n hallituksen hyväksymän vastapuolilistan mukaisesti. Tilinpäätöshetkellä avoinna olevista sijoituksista ei odoteta aiheutuvan arvonalentumisia.

L&T:llä on laaja asiakaskunta, joka koostuu yrityksistä, laitoksista, toimisto- ja liikekiinteistöistä, institutionaalista kiinteistönomistajista, asunto-osakeyhtiöistä, julkisesta sektorista ja kotitalouksista. Myyntisaamiset koostuvat pääosin suuresta määrästä suhteellisen pieniä saatavia, eikä merkittäviä luottoriskikeskittymiä ole. L&T:llä on luotonvalvontaohjeet, joilla pyritään varmistamaan se, että palveluita ja tuotteita myydään vain luottokelpoisille asiakkaille tai ennakkomaksulla, mikäli asiakkaan luottokelpoisuus ei ole riittävä. Suuri osa asiakassuhteista perustuu pitkäaikaisiin palvelusopimuksiin, eikä asiakkailta yleensä vaadita vakuuksia.

Myyntisaamisiin liittyvää perintätoimintaa hoidetaan kotimaan myyntisaamisten osalta keskitetysti taloushallinnossa. Ulkomaiset tytäryhtiöt hoitavat omien myyntisaamistensa perinnän paikallisesti. Liikevaihdosta 85,9 % tuli Suomesta vuonna 2011.

Myyntisaamisten arvonalennusten nettomäärä suhteessa liikevaihtoon aleni vertailukaudesta ollen alle 0,2 %. Konsernin luottoriskin enimmäismäärää tilinpäätöshetkellä vastaavat parhaiten rahoitusvarojen tasearvot 31.12.2011 siinä tapauksessa, että sopimusten vastapuolet eivät pysty täyttämään rahoitusinstrumentteihin liittyviä veloitteitaan.

Myyntisaamisten ikäjakauma

1 000 €	2011	2010
Erääntymättömät myyntisaamiset	70 605	63 178
Erääntyneet 1–90 pv	9 019	7 325
Erääntyneet 91–180 pv	873	837
Erääntyneet 181–365 pv	341	1 496
Erääntyneet yli 365 pv	838	51
Yhteensä	81 676	72 887

Arvoltaan alentuneet myyntisaamiset on kirjattu kuluksi tuloslaskelmaan. Arvonalentumistappioiden määrä ja aiemmin kirjattujen arvonalentumistappioiden peruutukset esitetään liitetiedossa 6. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut.

Rahoitusvaroihin liittyvä luottoriski

1 000 €	2011 Tasearvo	2010 Tasearvo
Myytävässä olevat pitkäaikaiset sijoitukset	605	598
Pitkäaikaiset rahoitusleasing saamiset	3 578	3 547
Muut pitkäaikaiset saamiset	3 315	3 402
Myyntisaamiset ja muut lyhytaikaiset saamiset	81 676	72 887
Johdannais saamiset	419	407
Myytävässä olevat lyhytaikaiset rahoitusvarat	2 299	9 895
Rahavarat	5 770	4 653
Yhteensä	97 662	95 389

Kaikki rahoitusvarat ovat vakuudettomia. Niissä ei ole merkittäviä luottoriskikeskittymiä. Niihin liittyvä enimmäisluottoriski on niiden kirjanpitoarvo. Myyntisaamisista tehtyjen arvonalentumiskirjausten kriteerinä on johdon harkinnan mukaan käytetty velallisten merkittäviä taloudellisia vaikeuksia, yrityssaneerausta, perintätoimiston luottotappiosuosituksista tai maksujen pitkäaikaista laiminlyöntiä. Muista rahoitusvaroista ei ole kirjattu arvonalentumisia.

Likviditeetti- ja jälleenrahoitusriski

Likviditeettiriskin hallinnalla varmistetaan, että L&T pystyy jatkuvasti hoitamaan toimintaan liittyvät rahoituskelliset veloitteensa mahdollisimman edullisin kustannuksin. L&T pyrkii säilyttämään hyvän maksuvalmiuden tehokkaalla kassanhallinnalla ja sijoittamalla sellaisiin rahamarkkinainstrumentteihin, jotka voidaan realisoida nopeasti. Likviditeettitilannetta seurataan ajantasaisesti ja sitä ennakoidaan kassavirtaennusteiden avulla. Kotimaisten konserniyhtiöiden likviditeetti netotetaan konsernitilien avulla ja konsernin taloushallinto vastaa likviditeettilyjäämien sijoittamisesta. Rahoituksen saatavuutta pyritään varmistamaan käyttämällä rahoitustoiminnassa useita pankkeja. Jälleenrahoitusriskiä hallitaan hajauttamalla lainojen maturiteettia ja pyrkimällä pitkäaikaisiin lainasalkun keskimääräinen duraatio vähintään 2,5 vuotena.

L&T:n kassavarat on pyritty pitämään melko pieninä ja toisaalta huolehdittu luottolimiittien riittävydestä likviditeetin hallinnassa.

Lyhytaikaisia, kassavirran heilahteluista johtuvia rahantarpeita varten L&T:llä on käytössä komittoituja limiittejä (yhteensä 45 milj. e) ja yritystodistusohjelma (100 milj. e). 31.12.2011 konsernin likvidien varojen ja sijoitusten määrä oli 8,1 miljoonaa euroa (14,5). Yritystodistusohjelmasta oli käytössä 17 miljoonaa euroa (5).

Seuraavassa taulukossa esitetään konsernin rahoitusvelat jaoteltuina sopimuksiin perustuvien eräpäivien mukaisesti tilinpäätöspäivänä. Taulukossa esitettävät luvut ovat sopimuksiin perustuvia diskonttaamattomia rahavirtoja. L&T:n nostamiin

pitkäaikaisiin lainoihin sisältyy omavaraisuus- ja korkokateko-venantteja sekä muita tavanomaisia ehtoja, jotka rajoittavat lisävakuuksien antoa muille rahoittajille ja nykyisen liiketoiminnan lakkauttamista tai luovuttamista. Näiden ehtojen rikkominen oikeuttaisi lainanantajat irtisanomaan lainat välittömästi, mikä johtaisi taulukossa esitettyihin lainoihin liittyvien rahavirtojen aikaistumiseen.

Rahoitusvelkojen erääntyminen

I 000 €	Tasearvo	Sopimusten mukainen rahavirta						2017
			2012	2013	2014	2015	2016	ja myöh.
31.12.2011								
Lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat	114 893	122 930	27 497	32 375	34 552	11 815	6 644	10 047
Rahoitusleasingvelat	2 910	4 335	354	354	354	354	354	2 565
Kauppahintavelat	473	473	473					
Yritystodistusvelat	16 926	17 000	17 000					
Johdannaisvelat	1 850	1 850	1 850					
Ostovelat ja muut velat	47 923	47 923	47 923					
Yhteensä	184 975	194 511	95 097	32 729	34 906	12 169	6 998	12 612

I 000 €	Tasearvo	Sopimusten mukainen rahavirta						2016
			2011	2012	2013	2014	2015	ja myöh.
31.12.2010								
Lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat	115 122	123 136	24 614	33 799	26 349	15 981	7 830	14 562
Rahoitusleasingvelat	3 055	4 689	354	354	354	354	354	2 919
Kauppahintavelat	1 691	1 748	1 748					
Muut pitkäaikaiset rahoitusvelat	306	306	306					
Yritystodistusvelat	4 994	5 000	5 000					
Johdannaisvelat	1 173	1 173	1 173					
Ostovelat ja muut velat	51 988	51 988	51 988					
Yhteensä	178 329	188 040	85 183	34 153	26 703	16 335	8 184	17 481

Lainojen rakenne

I 000 €	Käytössä	Käytettävissä	Yhteensä	Käytössä	Käytettävissä	Yhteensä
	31.12.2011	31.12.2011		31.12.2010	31.12.2010	
Lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat	114 893		114 893	115 051		115 051
Rahoitusleasingvelat	2 910		2 910	3 055		3 055
Sitova luottolimiitti erääntyy vuonna 2012		15 000	15 000		15 000	15 000
Sitova luottolimiitti erääntyy vuonna 2014		30 000	30 000			
Ei-sitovat luottolimiitit		8 000	8 000		8 000	8 000
Yritystodistusohjelma	17 000	83 000	100 000	5 000	45 000	50 000
Shekkilimiitit				1 972	1 221	3 193
Kauppahintavelat	473		473	1 691		1 691
Yhteensä	135 276	136 000	271 276	126 769	69 221	195 990

Rahoitusinstrumenteista aiheutuva herkkyys markkinariskeille

Seuraavassa esitetty IFRS 7 -standardin edellyttämä herkkyysanalyysi pyrkii kuvaamaan konsernin tilikauden tuloksen ja oman pääoman herkkyyttä korkotason ja dieselin hinnan muutoksille taseessa 31.12.2011 (31.12.2010) olevista rahoitusinstrumenteista eli rahoitusvaroista ja -veloista sekä johdannaisopimuksesta. Niiden johdannaisopimusten, joihin sovelletaan suojauslaskentaa, käyvän arvon muutokset on oletettu kohdistuvan kokonaan omaan pääomaan ja muiden johdannaisopimusten tuloslaskelmaan.

Korkotason muutoksesta aiheutuva herkkyyttä laskettaessa on käytetty seuraavia oletuksia:

- Korkotason muutokseksi oletetaan +/-0,5 prosenttiyksikköä.
- Dieselin hinnan muutokseksi oletetaan +/-10 prosenttiyksikköä.
- Laskelman perustana oleva positio sisältää korolliset rahoitusvelat ja -saamiset sekä koronvaihto- ja hyödykejohdannaisopimukset.

Nettosijoituksia ulkomaisiin yksiköihin ei ole sisällytetty herkkyysanalyysiin.

IFRS 7 -standardin mukainen herkkyysanalyysi rahoitusinstrumenttien markkinariskeistä

Milj. €	2011		2010	
	Tulos verojen jälkeen	Oma pääoma	Tulos verojen jälkeen	Oma pääoma
+ 0,5 % muutos markkinakoroissa	-0,1	0,3	-0,1	0,4
- 0,5 % muutos markkinakoroissa	0	-0,3	0	-0,4
+10 % muutos diesel oil CIF CARGO NWE -hinnassa*		0,2		0,5
-10 % muutos diesel oil CIF CARGO NWE -hinnassa*		-0,2		-0,5

* euromääräinen hintataso

38. Riita-asiat ja oikeusprosessit

Lassila & Tikanoja Oyj on vastaajana yhtiön liiketoimintaan liittyvässä vahingonkorvausta koskevassa riita-asiassa, jonka varalta yhtiöllä on asianmukainen vakuutus. Lisäksi Lassila & Tikanoja Oyj on asianosaisena muutamassa pienessä konsernin liiketoimintaan liittyvässä riita-asiassa, joiden lopputuloksilla ei ole olennaista vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan.

39. Raportointikauden päättymisen jälkeiset tapahtumat

Yhtiön johdolla ei ole tiedossa sellaisia olennaisia tilinpäätöspäivän jälkeisiä tapahtumia, jotka olisivat vaikuttaneet tilinpäätöksen laadintaan.

Emoyhtiön tilinpäätös, FAS

Emoyhtiön tuloslaskelma

I 000 €	Liitetieto	2011	2010
Liikevaihto	1	499 023	459 472
Hankinnan ja valmistuksen kulut		-437 122	-397 870
Bruttokate		61 901	61 602
Myyntin ja markkinoinnin kulut		-12 600	-13 313
Hallinnon kulut	3	-8 209	-7 537
Liiketoiminnan muut tuotot	5	6 791	7 321
Liiketoiminnan muut kulut	5	-24 991	-805
Liikevoitto ennen liikearvon poistoa	2,4	22 892	47 268
Liikearvon poistot		-2 655	-1 777
Liikevoitto		20 237	45 491
Rahoitustuotot ja -kulut	6	439	375
Voitto ennen satunnaisia eriä		20 676	45 866
Satunnaiset erät	7	1 660	3 149
Voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja		22 336	49 015
Tilinpäätössiirrot			
Poistoeron muutos		81	-292
Tuloverot	8	-10 896	-11 057
Tilikauden voitto		11 521	37 666

Emoyhtiön tase

I 000 €	Liitetieto	2011	2010
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet	9		
Aineettomat oikeudet		547	549
Liikearvo		6 784	5 574
Muut pitkävaikutteiset menot		691	844
		8 022	6 967
Aineelliset hyödykkeet	10		
Maa-alueet		3 287	3 240
Rakennukset ja rakennelmat		37 477	37 911
Koneet ja kalusto		5 335	4 018
Muut aineelliset hyödykkeet		47	48
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		3 596	1 428
		49 742	46 645
Sijoitukset	11		
Osuudet saman konsernin yrityksissä		24 735	53 084
Osuudet yhteisyrityksissä		4	4
Pääomalainasaamiset yhteisyrityksiltä		24 396	20 646
Pääomalainasaamiset muilta		115	115
Muut osakkeet ja osuudet		447	422
		49 697	74 271
Pysyvät vastaavat yhteensä		107 461	127 883
Vaihtuvat vastaavat			
Vaihto-omaisuus			
Aineet ja tarvikkeet		918	692
Valmiit tuotteet/tavarat		2 694	2 719
Muu vaihto-omaisuus		1 381	427
		4 993	3 838
Pitkäaikaiset saamiset			
Lainasaamiset		2 960	3 042
Lyhytaikaiset saamiset	12		
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		143 560	125 358
Saamiset yhteisyrityksiltä		4 343	2 928
Myyntisaamiset		66 902	57 488
Muut saamiset		256	657
Siirtosaamiset		3 384	5 268
		218 445	191 699
Rahat ja pankkisaamiset		3 543	10 632
Vaihtuvat vastaavat yhteensä		229 941	209 211
Vastaavaa yhteensä		337 402	337 094

I 000 €	Liitetieto	2011	2010
VASTATTAVAA			
Oma pääoma	13		
Osakepääoma		19 399	19 399
Ylikurssirahasto			50 672
Käyvän arvon rahasto		287	400
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		50 755	46
Edellisten tilikauden voitto		49 369	33 547
Tilikauden voitto		11 521	37 666
Oma pääoma yhteensä		131 331	141 730
Tilinpäätössiirtojen kertymä			
Poistoero		3 248	2 963
Pakolliset varaukset	14		
Pitkäaikainen		2 274	1 974
Lyhytaikainen		429	407
		2 703	2 381
Vieras pääoma	15		
Pitkäaikainen			
Lainat rahoituslaitoksilta		59 693	48 821
Eläkelainat		13 767	28 744
Saadut ennakot		262	263
		73 722	77 828
Lyhytaikainen			
Joukkovelkakirjalainat		16 926	4 994
Lainat rahoituslaitoksilta		22 372	18 372
Saadut ennakot		4 689	3 749
Ostovelat		16 716	15 276
Velat saman konsernin yrityksille		3 786	12 812
Muut velat		17 297	15 578
Siirtovelat		44 612	41 411
		126 398	112 192
Vieras pääoma yhteensä		200 120	190 020
Vastattavaa yhteensä		337 402	337 094

Rahoituslaskelma

I 000 €	2011	2010
Liiketoiminta		
Liikevoitto	20 237	45 491
Oikaisut:		
Suunnitelman mukaiset poistot	7 826	7 274
Myyntivoitot ja -tappiot	-47	-77
Muut oikaisut	261	573
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	28 277	53 261
Käyttöpääoman muutos		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys/vähennys	-6 448	-10 808
Vaihto-omaisuuden lisäys/vähennys	-1 155	75
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys/vähennys	6 461	4 293
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	27 135	46 821
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-4 486	-6 441
Saadut korot liiketoiminnasta	3 821	4 604
Maksetut välittömät verot	-10 558	-11 108
Liiketoiminnan rahavirta	15 912	33 876
Investoinnit		
Investoinnit konserniyrityksiin	-5 279	-848
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-12 413	-14 757
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	-465	545
Investoinnit pitkäaikaisiin lainasaamiin/luovutustulot pitkäaikaisista lainasaamisista	24 656	-3 838
Saadut osingot investoinneista	1 069	2 012
Investointien rahavirta	7 568	-16 886
Rahoitus		
Maksullinen osakeanti		
Maksettu konserniavustus	-128	-3 505
Saatu konserniavustus	3 277	2 101
Lyhytaikaisten lainojen nostot/takaisinmaksut	4 000	1 200
Lyhytaikaisten konsernin sisäisten lainojen nostot/takaisinmaksut	-15 249	15 973
Pitkäaikaisien lainojen nostot	20 000	
Pitkäaikaisien lainojen takaisinmaksut	-20 652	-21 892
Maksetut osingot	-21 300	-21 301
Omien osakkeiden hankinta	-517	-1 125
Rahoituksen rahavirta	-30 569	-28 549
Rahavarojen muutos	-7 089	-11 559
Rahavarat 1.1.	10 632	22 191
Rahavarat 31.12.	3 543	10 632
Rahavarat 31.12.		
Rahavarat	1 145	624
Myytävissä olevat lyhytaikaiset rahoitusvarat	2 298	9 889
Shekkiliitiot	100	119
	3 543	10 632

Rahoituslaskelman erät eivät ole suoraan johdettavissa taseista mm. tytäryhtiöiden fuusioiden ja purkujen takia.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Lassila & Tikanoja Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain mukaisesti (FAS). Tilinpäätöksen erät on arvostettu alkuperäiseen hankintamenuon.

Pysyvät vastaavat

Aineettomat ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet merkitään taseeseen välittömään hankintamenuon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan tasapoistoina taloudellisen pitoajan perusteella alkuperäisestä hankintahinnasta lukuun ottamatta uusia läjitysalueita. Poistoajat ovat:

Rakennukset ja rakennelmat	5–25 vuotta
Kuljetusvälineet	6–8 vuotta
Koneet ja kalusto	4–10 vuotta
Liikearvot	5–10 vuotta
Aineettomat oikeudet ja muut pitkävaikutteiset menot	5–10 vuotta

Vuonna 2008 ja sen jälkeen valmistuneisiin kaatopaikkoihin sovelletaan suoriteyksikköön perustuvaa poistomenetelmää, jossa poistot tehdään läjitysalueelle toimitetun jätteen viemän tilavuuden mukaan. Menetelmä kuvaa tasapoistoa paremmin sitä, miten yhtiö odottaa saavansa läjitysalueista taloudellista hyötyä.

Tilikauden aikana hankitun käyttöomaisuuden poistot lasketaan käyttöönotosta lähtien.

Leasingvuokrat käsitellään vuosikuluina eikä hyödykkeitä esitetä taseessa.

Sijoitukset arvostetaan hankintamenuon.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenuon ellei todennäköinen jälleenhankintamenu tai luovutushinta ole sitä alhaisempi. Ympäristötuotteiden vaihto-omaisuus arvostetaan käyttäen liukuva keskiahintaa. Muun vaihto-omaisuuden arvo määritellään fifo-periaatteella. Itse valmistetun vaihto-omaisuuden hankintamenuon luetaan välittömien kustannusten lisäksi myös osuus tuotannon yleiskustannuksista.

I. Liikevaihto

1 000 €	2011	%	2010	%
Liikevaihto toimialoittain				
Ympäristöpalvelut	271 673	54,4	241 049	52,5
Siivous- ja käyttäjäpalvelut	99 485	19,9	101 555	22,1
Kiinteistöhoito	127 865	25,7	116 868	25,4
Yhteensä	499 023	100	459 472	100,0
Liikevaihto markkina-alueittain				
Suomi	488 801	98,0	453 082	98,6
Muut maat	10 222	2,0	6 390	1,4
Yhteensä	499 023	100,0	459 472	100,0

Ulkomaan rahan määräiset erät

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Valuuttamääräiset saamiset ja velat muunnetaan euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän Euroopan Keskuspankin kurssia. Kurssierot merkitään tuloslaskelmaan.

Johdannaiset

Vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvän rahavirran korkoriskin suojausena käytetään koronvaihtosopimuksia. Niistä syntyvät korkotuotot ja -kulut jaksotetaan sopimusajalle ja niillä oikaistaan suojattavan erän korkoja.

Dieselostoihin liittyvän rahavirran hyödykeriskin suojausena käytetään hyödykeswap-sopimuksia. Näiden sopimusten käypien arvojen muutokset kirjataan tuloslaskelmaan suojausten tehottoman osuuden osalta, sekä kun sopimukset erääntyvät tai suojattava riski toteutuu.

Valuuttariskisuojausoihin käytetään valuuttatermiinejä. Käypien arvojen muutokset on kirjattu tuloslaskelmaan rahoitustuotoksi tai -kuluksi.

Liikevaihto

Myyntituotoista vähennetään myynnin välilliset verot, annetut alennukset sekä myynnin kurssierot. Myyntirahdit ja muut myynti- ja toimituskulut käsitellään luonteensa mukaisesti hankinnan tai myynnin kuluina. Luottotappiot kirjataan liiketoiminnan muihin kuluihin.

Tutkimus- ja kehitysmenot

Tutkimus- ja kehitysmenot kirjataan kuluksi.

Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

Liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät säännölliseen palvelu- ja suoritemyyniin kuulumattomat erät kuten käyttöomaisuuden myyntivoitot, -tappiot ja romutukset sekä luottotappiokirjaukset ja niiden palautukset.

Tuloverot

Kauden tuloverot lasketaan verotettavasta tulosta voimassa olevan verokannan perusteella. Veroja oikaistaan mahdollisiin edellisiin kausiin liittyvillä veroilla. Laskennalliset verovelat ja -saamiset on esitetty liitetiedoissa.

2. Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

1 000 €	2011	2010
Henkilöstö keskimäärin		
Toimihenkilöt	1 024	969
Työntekijät	4 885	4 675
Yhteensä	5 909	5 644
Tilikauden henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	173 260	161 653
Eläkekulut	29 552	27 678
Muut henkilösivukulut	12 265	10 389
Yhteensä	215 077	199 720
Konserniyhtiöltä laskutetut henkilöstöpalvelut	-290	-431
	214 787	199 289

Johdon palkkoja, palkkiota ja eläke-etuuksia selostetaan konsernitiilinpäätöksen liitetiedoissa 34. Lähipiiritapahtumat, Konserniyhtiöiden lähipiiriin kuuluville henkilöille ei ole myönnetty lainoja.

3. Tilintarkastajan palkkiot PricewaterhouseCoopers Oy:lle

1 000 €	2011	2010
Tilintarkastus	154	135
Muut tilintarkastuslain mukaiset toimeksiannot	3	5
Veroneuvonta	3	12
Muut palvelut	24	30
Yhteensä	184	182

4. Poistot

1 000 €	2011	2010
Toimintokohtaiset poistot		
Hankinnan ja valmistuksen poistot	4 971	5 295
Myyntin ja markkinoinnin poistot	2	2
Hallinnon poistot	198	200
Liikearvon poistot	2 655	1 777
Yhteensä	7 826	7 274

Tase-eräkohtainen poistoerittely sisältyy kohtiin aineettomat ja aineelliset hyödykkeet.

5. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

1 000 €	2011	2010
Liiketoiminnan muut tuotot		
Saman konsernin yritysiltä		
Hallintoveloitus	458	491
Muilta		
Fuusiivoitot	3 954	4 071
Kiinteistöjen myyntivoitot		12
Muiden pysyvien vastaavien myyntivoitot	63	66
Saadut avustukset	258	332
Vuokratuotot	70	58
Luottotappioiden palautukset	149	105
Matalapalkkatuet	1	604
Hyödykejohtannaisten arvomuutos	965	403
Muut	873	1 179
Yhteensä	6 791	7 321
Liiketoiminnan muut kulut		
Muille		
Pysyvien vastaavien myynti- ja romutustappiot	16	53
Osakkeiden arvonalennus	23 844	
Luottotappiot	895	490
Muut	236	262
Yhteensä	24 991	805

6. Rahoitustuotot ja -kulut

1 000 €	2011	2010
Osinkotuotot	959	1 819
Muut korko- ja rahoitustuotot	3 943	4 790
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-4 463	-6 234
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	439	375

Rahoitustuotot ja -kulut sisältävät:		
Osinkotuottoja		
Saman konsernin yritysiltä	958	1 818
Muilta	1	1
Korkotuottoja		
Saman konsernin yritysiltä	2 925	4 104
Yhteisyritysiltä	707	505
Muilta	200	180
Korkokuluja		
Saman konsernin yritysille	771	2 513
Muille	3 362	3 324

7. Satunnaiset erät

1 000 €	2011	2010
Satunnaiset tuotot		
Saadut konserniavustukset	1 690	3 277
Satunnaiset kulut		
Annetut konserniavustukset	-30	-128
Satunnaiset erät yhteensä	1 660	3 149

8. Tuloverot

1 000 €	2011	2010
Tuloverot tilikaudelta varsinaisesta toiminnasta	11 040	11 057
Tuloverot aikaisemmilta tilikausilta	-144	
Yhteensä	10 896	11 057
Laskennalliset verosaamiset/-velat		
Poistoeroista	-796	-770
Muista jaksotuseroista	677	629
Yhteensä	-119	-141

9. Aineettomat hyödykkeet

1 000 €	Aineettomat oikeudet	Liikearvo	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	2 131	115 241	1 280		118 652
Lisäykset	109	4 378			4 487
Vähennykset	-812				-812
Siirrot erien välillä					
Hankintameno 31.12.	1 428	119 619	1 280	0	122 327
Kertyneet poistot 1.1.	-1 582	-109 667	-436		-111 685
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	775	-513			262
Tilikauden poistot	-74	-2 655	-153		-2 882
Kertyneet poistot 31.12.	-881	-112 835	-589		-114 305
Kirjanpitoarvo yhteensä	547	6 784	691	0	8 022

10. Aineelliset hyödykkeet

1 000 €	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	3 240	64 409	27 894	133	1 428	97 104
Lisäykset	65	3 447	5 066		2 847	11 425
Vähennykset			-998	-1	-9	-1 008
Siirrot erien välillä	-18	679	9		-670	
Hankintameno 31.12.	3 287	68 535	31 971	132	3 596	107 521
Kertyneet poistot 1.1.		-26 498	-23 876	-85		-50 459
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		-980	-1 396			-2 376
Tilikauden poistot		-3 580	-1 364			-4 944
Kertyneet poistot 31.12.		-31 058	-26 636	-85		-57 779
Kirjanpitoarvo yhteensä	3 287	37 477	5 335	47	3 596	49 742

11. Sijoitukset

1 000 €	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Osuudet yhteisyrityksissä	Pääomalinasaamiset*	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	53 084	4	20 761	422	74 271
Lisäykset			3 750	33	3 783
Vähennykset	-4 505			-8	-4 513
Hankintameno 31.12.	48 579	4	24 511	447	73 541
Arvonlennus 31.12.	23 844				
Kirjanpitoarvo yhteensä	24 735	4	24 511	447	49 697

*Pääomalinasaamiset sisältävät:

Pääomalinasaamisia					
Yhteisyrityksiltä	24 396				
Muilta	115				

	Yhtiön osuus osakkeista ja äänivallasta %
Konserniyritykset	
Kiinteistö Oy Vantaan Valimotie 33, Helsinki	100,0
L&T Biowatti Oy, Helsinki	70,0
L&T Kalusto Oy, Helsinki	100,0
L&T Relations Oy, Helsinki	100,0
L&T Toimi Oy, Helsinki	100,0
Suomen Keräystuote Oy, Helsinki	100,0

Yhteisyritykset

L&T Recoil Oy, Helsinki	50,0
-------------------------	------

12. Saamiset

1 000 €	2011	2010
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Lainasaamiset	142 966	124 368
Myyntisaamiset	594	990
Yhteensä	143 560	125 358

Saamiset yhteisyrityksiltä

Lainasaamiset	1 633	1 034
Myyntisaamiset	2 710	1 894
Yhteensä	4 343	2 928

Siirtosaamiset

Korot	15	4
Kela, työterveyshuollon korvaukset	1 553	2 872
Lakisääteiset henkilövakuutukset	223	792
Vakuutuskorvaussaamiset	380	147
Johdannaissopimuksiin perustuvat saamiset	419	407
Muut	794	1 046
Yhteensä	3 384	5 268

13. Oma pääoma

1 000 €	2011	2010
Osakepääoma 1.1./31.12.	19 399	19 399
Ylikurssirahasto 31.12.		50 672
Käyvän arvon rahasto 31.12.	287	400
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	50 755	46
Edellisten tilikausien voitto 1.1.	71 213	55 349
Osingonjako	-21 306	-21 323
Vanhentuneet osingot	16	10
Omien osakkeiden lunastus	-554	-489
Edellisten tilikausien voitto 31.12.	49 369	33 547
Tilikauden voitto	11 521	37 666
Oma pääoma 31.12.	131 331	141 730

Voitonjakokelpoiset varat

Edellisten tilikausien voitto	49 369	33 547
Tilikauden voitto	11 521	37 666
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	50 755	46
Voitonjakokelpoisia varoja	111 645	71 259

14. Pakolliset varaukset

1 000 €	2011	2010
Ympäristövaraukset	1 649	1 315
Eläkevastuut	545	541
Uudelleenjärjestelyvaraukset	180	218
Rakennusjätteen seulonta-aines	329	307
Yhteensä	2 703	2 381

Ympäristövaraukset koskevat Keravan kaatopaikan jälkihoitokustannuksia.

15. Vieras pääoma

Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset lähivuosina

I 000 €	2012*	2013	2014	2015	2016	2017 ja myöh.
Lainat rahoituslaitoksilta	22 372	27 897	18 504	11 196	6 263	9 601

*Taseessa lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa

I 000 €	2011	2010
Lyhytaikaiset velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	430	834
Muut velat	3 356	11 978
Yhteensä	3 786	12 812
Siirtovelat		
Henkilöstökulut	37 263	34 619
Korot	608	632
Jätteenkäsittelymaksut	1 420	1 084
Muut jaksotetut kulut	5 321	5 076
Yhteensä	44 612	41 411

16. Annetut vakuudet, vastuusitoumukset ja muut vastuut

I 000 €	2011	2010
Omista sitoumuksista		
Kiinnitykset vuokraoikeuteen	186	179
Muut vakuudet	137	166
Leasing- ja muut vuokravastuut		
Seuraavana vuonna erääntyvät vuokrat	6 993	7 520
Myöhemminä vuosina erääntyvät vuokrat	15 333	19 108
Yhteensä	22 326	26 628
Konserniyritysten puolesta		
Takaukset	8 160	13 788
Yhteisyritysten puolesta		
Takaukset	18 128	20 802
Ympäristölupien edellyttämät pankkita- kaukset	5 649	4 624

17. Johdannaisopimukset

I 000 €	2011	2010
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset		
Kohde-etuuden arvo	79 462	51 132
Käypä arvo	-1 648	-1 056

Koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Niiden käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinahintoihin.

öljytonnia	2011	2010
Hyödykejohdannaiset		
Diesel-swapsopimusten nimellisarvot	3 180	10 140
Käypä arvo	419	400

Hyödykejohdannaisopimukset on tehty tulevien dieselostojen suojaamiseksi. Niiden käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksiin.

I 000 €	2011	2010
Valuuttajohdannaiset		
Kohde-etuuden arvo	1 079	196
Käypä arvo	-19	7

Valuuttajohdannaiset on tehty valuuttamääräisten myyntien ja ostojen suojaamiseksi. Niiden käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinatietoihin.

Varojenjakoehdotus

Hallituksen esitys yhtiön voittoa koskeviksi toimenpiteiksi sekä esitys muun vapaan oman pääoman palauttamisesta

Lassila & Tikanoja Oy:n vapaat omat pääomat tilinpäätöksessä ovat 111 645 234,28 euroa, josta tilikauden voitto on 11 521 380,63 euroa. Yhtiön taloudellisessa tilanteessa ei ole tilikauden päättymisen jälkeen tapahtunut olennaisia muutoksia eikä myöskään OYL 13:2 §:ssä tarkoitettu maksukykyisyydesti vaikuta jakokelpoisten varojen määrään.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden 2011 voitto lisätään kertyneisiin voittovaroihin ja että osinkoa ei jaeta.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikaudelta 2011 vahvistettavan taseen perusteella jaetaan pääomanpalautusta 0,55 euroa osakkeelta. Pääomanpalautus maksetaan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta. Pääomanpalautus maksetaan osakkeenomistajalle, joka on maksun täsmäytyspäivänä 20.3.2012 merkittynä Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että pääomanpalautus maksetaan 27.3.2012.

Maksun täsmäytyspäivänä 20.3.2012 yhtiön hallussa oleville omille osakkeille ei makseta pääomanpalautusta.

Varojenjakoehdotuksen tekemispäivänä pääomanpalautukseen oikeuttavia osakkeita on 38 685 569 kappaletta, joten pääomanpalautuksen kokonaismäärä olisi	21 277 062,95 euroa
Vapaaseen omaan pääomaan jätettäisiin	90 368 171,33 euroa
Yhteensä	111 645 234,28 euroa

Hallituksen päätöksen mukaan osingonmaksun täsmäytyspäivä on 20.3.2012. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osinko maksetaan 27.3.2012.

Hallituksen toimintakertomuksen ja vuoden 2011 tilinpäätöksen allekirjoitukset

Helsingissä 1. päivänä helmikuuta 2012

Heikki Bergholm
Hille Korhonen
Miikka Maijala

Eero Hautaniemi
Sakari Lassila

Pekka Ojanpää
toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Lassila & Tikanoja Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet Lassila & Tikanoja Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2011. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitiilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien sään-nösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä, konsernitiilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudattamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilin-tarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko emoyhtiön hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan, taikka rikkoneet osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskien arviointi. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arviointi.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto konsernitiilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitiilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen ja konsernitiilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä sekä muun vapaan oman pääoman jakamisesta on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikau-delta.

Helsinki 14. helmikuuta 2012

PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö

Heikki Lassila
KHT

Tietoja sijoittajille

Lassila & Tikanojan tiedonantopolitiikka

Tiedonantopolitiikassa määritellään toimintaperiaatteet ja -tavat, joiden mukaisesti Lassila & Tikanoja Oyj kommunikoi pääoma-markkinoiden kanssa. Tiedonantopolitiikan hyväksyy yhtiön hallitus.

Sijoittajaviestinnän tavoitteet ja periaatteet

L&T noudattaa sijoittajaviestinnässään Suomen lainsäädäntöä sekä NASDAQ OMX Helsingin ja Rahoitustarkastuksen määräyksiä ja ohjeita.

L&T:n sijoittajaviestinnän tavoitteena on välittää pääomamarkkinoille oikeaa ja merkityksellistä tietoa, joka tukee yhtiön osakkeen oikeaa arvonmuodostusta. L&T:n toimintaa, toimintaympäristöä, strategiaa, tavoitteita ja taloudellista tilannetta koskevista olennaisista seikoista tiedotetaan oikea-aikaisesti, selkeästi ja riittävän kattavasti. Kaikille markkinaosapuolille toimitetaan yhdenmukainen tieto yhtä aikaa, ja sekä positiiviset että negatiiviset asiat kerrotaan. Raportointikausien tiedoissa noudatetaan jatkuvaa ja johdonmukaista linjaa sekä luvuissa että sanallisissa arvioissa.

Säännöllinen tiedonantovelvollisuus

L&T julkistaa tilinpäätöstiedotteen ja osavuosikatsaukset, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen ennalta ilmoitetun aikataulun mukaisesti sekä vuosikoosteen. Tulevan tilikauden julkistuspäivät julkistetaan ennen tilikauden päättymistä.

Jatkuva tiedonantovelvollisuus

L&T julkistaa viipymättä kaikki yhtiötä ja sen toimintaa koskevat päätökset ja seikat, jotka saattavat vaikuttaa olennaisesti sen liikkeelle laskemien arvopapereiden arvoon. Tiedon olennaisuutta arvioidaan ottaen huomioon asian oletettavissa oleva laajuus tai tarkeys verrattuna yhtiön toimintaan kokonaisuudessaan. Olennainen tieto julkistetaan pörssitiedotteena.

Esimerkiksi seuraavat tiedot voivat olla olennaista osakkeen arvoon vaikuttavaa tietoa: muutokset yhtiön johdossa, tulosvaroitukset, merkittävät investoinnit ja yrityskaupat, merkittävä liiketoiminnan uudelleen suuntaaminen tai uusi yhteistyöjärjestely, merkittävän oikeudellisen prosessin vireille tulo tai siinä annettu päätös sekä merkittävä viranomaisen tekemä päätös tai yhteisyritystä koskeva tieto.

Tiedon vuotaminen

Mikäli luottamuksellista olennaista tietoa vuotaa yhtiön ulkopuolelle, yhtiö julkaisee viipymättä asiaa koskevan tiedotteen.

Tulevaisuuden kommentointi ja ohjeistus markkinoille

Ennusteet ja tulevaisuutta koskevat lausumat julkistetaan tilinpäätöstiedotteessa ja osavuosikatsauksissa. L&T julkistaa vain koko tilikautta koskevia tulosennusteita. L&T ei kommentoi sijoitusanalyttikoiden yhtiöstä laatimia ennusteita eikä markkinahuhuja.

Toimintatavat erilaisissa tiedottamistilanteissa

L&T julkistaa ilman aiheetonta viivytystä tulosvaroituksen, mikäli tulosennuste tai tulevaisuuden näkymät ovat muuttuneet olennaisesti aikaisemmin julkaistuista. Olennaisuutta arvioidaan suhteessa viimeksi julkistettuun taloudelliseen katsaukseen. Tulosvaroituksen julkistamisesta päättää ensi sijassa hallitus. Mikäli hallitusta ei saada päätösvaltaiseksi riittävän nopeasti, tulosvaroituksen antamisesta päättää hallituksen puheenjohtaja tai toimitusjohtaja, jotka pyrkivät keskustelemaan mahdollisimman monen hallituksen jäsenen kanssa ennen tiedotteen julkistamista. Kriisitilanteissa toimitaan yhtiön kriisiviestintäohjeen mukaisesti.

Pörssitiedotteet ovat luettavissa välittömästi julkistamisen jälkeen yhtiön internetsivustolla.

Vastuut ja lausunnonantajat

L&T:n sijoittajasuhteiden hoidosta vastaa toimitusjohtaja ja sijoittajaviestinnästä talousjohtaja. Tiedottamista hoitaa talousjohtajan alaisuudessa toimiva IR-henkilöstö. Sijoittajayhteyksiä ja -tapaa-mentia hoitavat toimitusjohtaja Pekka Ojanpää, talousjohtaja Ville Rantala ja Head of Treasury and IR Keijo Keränen.

Yhtiön taloutta koskevia lausuntoja antaa operatiivisesta johdosta vain toimitusjohtaja tai hänen erikseen nimeämänsä henkilö. Muut eivät saa vastata koko yhtiötä tai sen taloutta koskeviin kysymyksiin vaan kyselyt ohjataan Keijo Keräselle.

Toimintatavat sijoittaja- ja analyttikkotapaamisissa

L&T järjestää tiedotustilaisuuden analyttikoille ja sijoittajille tuloksen julkistamisen yhteydessä. Sijoittajia tavataan analyttikko- ja sijoittajatapaamisissa, analyttikoiden ja sijoittajien vierailuilla yhtiössä ja pankkiiriliikkeiden järjestämässä roadshow-tilaisuuksissa.

Hiljainen jakso

Tapaamisia ei järjestetä eivätkä L&T:n edustajat kommentoi yhtiön taloudellista tilaa kauden päättymisen ja kyseistä kautta koskevan tulostiedotteen julkistamisen välisenä aikana.

Taloudellinen tiedottaminen vuonna 2012

Osavuositarkastus tammi–maaliskuu julkaistaan

26.4.2012 klo 8.00

Osavuositarkastus tammi–kesäkuu julkaistaan 24.7.2012 klo 8.00

Osavuositarkastus tammi–syyskuu julkaistaan 23.10.2012 klo 8.00

Taloudellisen informaation jakelu

Lassila & Tikanoja Oyj:n vuosikertomus ja osavuositarkastukset julkaistaan suomeksi ja englanniksi.

Vuosikertomus postitetaan vain yhtiön ylläpitämällä postituslistalla oleville. Postituslistalle voi liittyä yhtiön internetsivustolla.

Sähköposti-ilmoituksen tiedotteista voi tilata yhtiön internetsivustolta.

Yhteystiedot

www.lassila-tikanoja.com

Sähköposti: ir@lassila-tikanoja.fi

Keijo Keränen, Head of Treasury and IR, puh. 010 636 2782 tai 050 385 6957

Osoitteenmuutokset

Osakkeenomistajia pyydetään ilmoittamaan osoitteenmuutokset siihen pankkiin, pankkiinliikkeeseen tai muuhun tilinhoitajayhteisöön, joka hoitaa osakkeenomistajan arvo-osuustilää.

Sijoitustutkimus

Lassila & Tikanoja Oyj:tä seuraavat ja arvioivat ainakin seuraavat pankkiinliikkeet. Lassila & Tikanoja Oyj ei vastaa analyysissä esitetystä arvioista.

Carnegie, Finland Branch

Danske

Evli Pankki

FIM Pankkiinliike

Nordea

Pohjola Pankki

SEB Enskilda

Ålandsbanken

Analyttikoiden yhteystiedot ovat yhtiön internetsivustolla.

Lassila & Tikanoja Oyj:n osake ja listattu optio

Yhtiön osake noteerataan NASDAQ OMX Helsinki Oy:n keskusurten yhtiöiden listalla toimialaluokassa Teollisuustuotteet ja -palvelut. Listautumispäivä on 1.10.2001.

	Osake	2008-optio
Kaupankäyntitunnus	LAT1V	LAT1VEW108
ISIN-koodi	FI0009010854	FI0009648190

Yhtiökokous ja pääomanpalautuksen maksu

Yhtiökokous

Lassila & Tikanoja Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään torstaina 15.3.2012 klo 16.00 Helsingissä Finlandia-talon Helsinki-salissa, Mannerheimintie 13 e. Oikeus osallistua yhtiökokoukseen on osakkeenomistajalla, joka on maanantaina 5.3.2012 rekisteröity Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon. Osakkeenomistaja, jonka osakkeet on merkitty hänen henkilökohtaiselle suomalaiselle arvo-osuustililleen, on rekisteröity yhtiön osakasluetteloon.

Ilmoittautuminen yhtiökokoukseen

Osakkeenomistajan, joka haluaa ilmoittautua yhtiökokoukseen, tulee ilmoittaa osallistumisestaan viimeistään maanantaina 12.3.2012 klo 16.00.

Yhtiökokoukseen voi ilmoittautua:

- yhtiön internetsivustolla osoitteessa www.lassila-tikanoja.com
- sähköpostitse: taru.enrot@lassila-tikanoja.fi
- puhelimitse numeroon 010 636 2882 / Taru Enrot
- faksilla numeroon 010 636 2899 tai
- kirjeitse osoitteella Lassila & Tikanoja Oyj, Taru Enrot, PL 28, 00441 Helsinki.

Mahdolliset valtakirjat pyydetään toimittamaan ennen ilmoittautumisaikaa alkuperäisinä yllä olevaan osoitteeseen.

Hallintarekisteröidyn osakkeen omistaja

Osakkeenomistaja, jonka osakkeet on hallintarekisteröity ja joka haluaa osallistua yhtiökokoukseen, on ilmoitettava merkittäväksi tilapäisesti yhtiön osakasluetteloon viimeistään maanantaina 12.3.2012 klo 10.00. Hallintarekisteröidyn osakkeen omistajaa kehoitetaan pyytämään hyvissä ajoin omaisuudenhoitajaltaan tarvittavat ohjeet koskien rekisteröitymistä osakasluetteloon, valtakirjojen antamista ja ilmoittautumista yhtiökokoukseen.

Pääomanpalautuksen maksu

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikaudelta 2011 vahvistettavan taseen perusteella jaetaan pääomanpalautusta 0,55 euroa osakkeelta. Pääomanpalautus maksetaan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta. Pääomanpalautus maksetaan osakkeenomistajalle, joka on maksun täsmäytyspäivänä merkittynä Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon.

Yhtiökokous	15.3.2012
Pääomanpalautuksen irtoamispäivä	16.3.2012
Maksun täsmäytyspäivä	20.3.2012
Pääomanpalautuksen maksu	27.3.2012

Lassila & Tikanoja Oyj

PL 28, 00441 Helsinki
puh. 010 636 111, faksi 010 636 2800
www.lassila-tikanoja.com

441 619
Painotuote